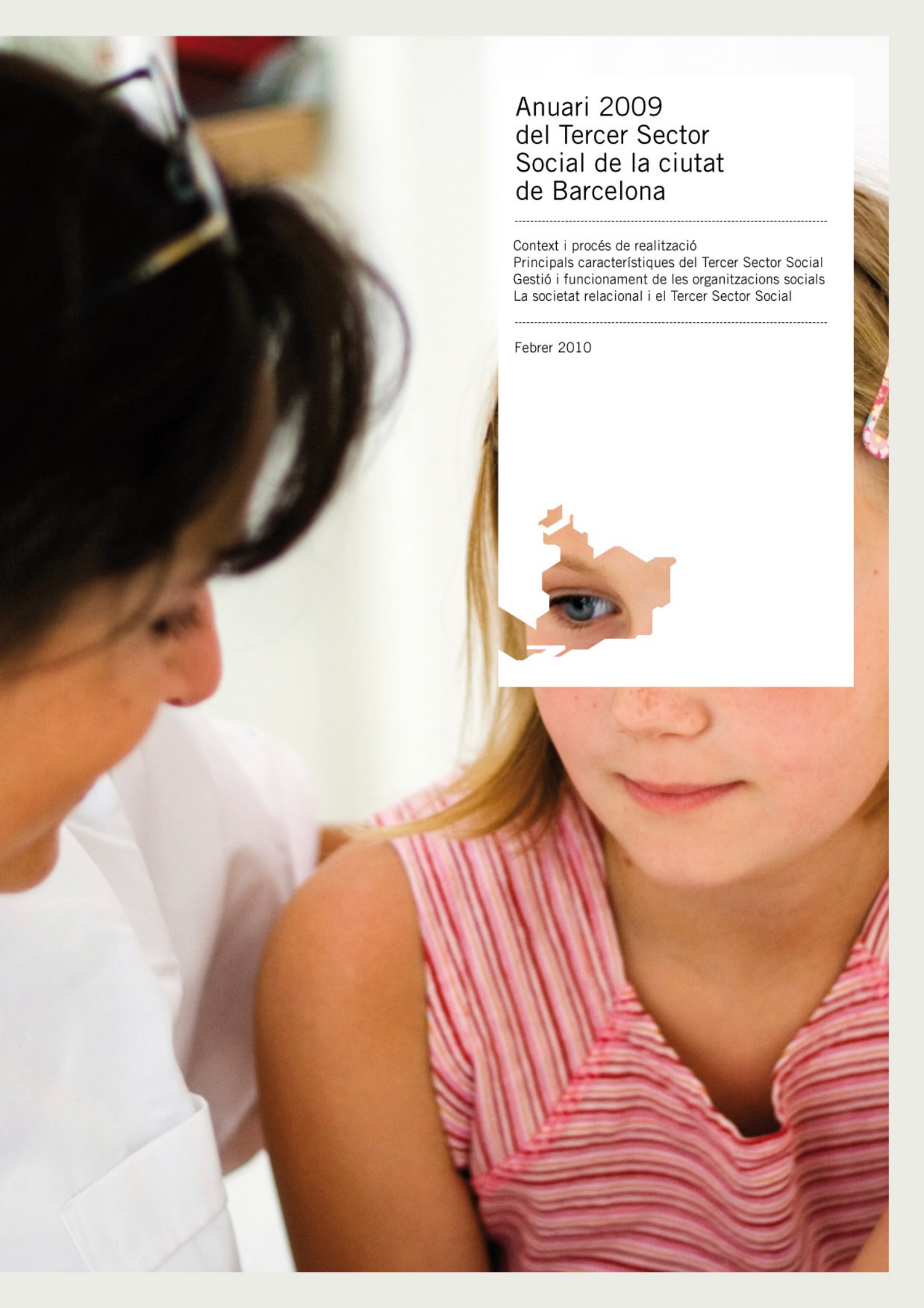

Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona

Context i procés de realització

Principals característiques del Tercer Sector Social

Gestió i funcionament de les organitzacions socials

La societat relacional i el Tercer Sector Social

Febrer 2010

Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

**Observatori
del Tercer Sector**

Ajuntament de Barcelona

Observatori Social Barcelona

Autor

Observatori del Tercer Sector

Coordinació i direcció

Pau Vidal, Núria Valls i Ana Villa

Equip de treball

Laura Terradas, Luis Miguel Artieda i Olalla Miret

Seguiment i validació

Direcció de Participació Social

Francesc Barreda, Imma Miret i Pilar Solanes

Tinència d'Alcaldia d'Acció Social i Ciutadania

Marta Truñó

Departament de Recerca i Coneixement

Carlos Salanova

Edició

Ajuntament de Barcelona, Àrea d'Acció Social i Ciutadania

Coordinació de l'edició

Observatori Social Barcelona. Departament de Recerca i Coneixement

Assessorament lingüístic

Lurdes Monguillot

Disseny gràfic i maquetació

Jordi Salvany

Impressió:

Estudi 6, S.L.

D.L.: B-7853-2010

1a edició: març 2010

Tiratge: 1.000 exemplars

© Ajuntament de Barcelona

Àrea d'Acció Social i Ciutadania

Projecte impulsat per l'Ajuntament de Barcelona, la Taula d'entitats del Tercer Sector Social i l'Observatori del Tercer Sector.

La crisi ens obliga a reflexionar sobre quines polítiques públiques cal implementar vers els col·lectius que pateixen situacions d'exclusió social o de dificultat perquè puguin viure amb dignitat.

En aquest marc, reconec el paper essencial del Tercer Sector Social per la seva contribució en la millora de la qualitat de vida de les persones més febles i la defensa dels seus drets fonamentals i socials. Davant d'aquesta realitat, aquest sector ha de ser el principal aliat de l'Administració en relació amb les polítiques socials. La col·laboració i el treball conjunt, respectant el paper de cadascuna de les parts, és el repte que cal afrontar per abordar l'increment de les necessitats socials.

L'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona ens ajuda en aquest treball conjunt. A més, és una eina útil i un estri de coneixement i anàlisi per a la millora d'aquest sector, pel seu dinamisme i perquè fomenta la participació de la ciutadania en la vida col·lectiva.

En aquests últims anys el Tercer Sector Social ha passat de ser un sector emergent a ser un sector amb una presència social i un nivell d'activitat i d'impacte social rellevant. S'ha convertit en un agent de transformació social amb capacitat d'incidència pública a favor dels més vulnerables.

Vull acabar aquestes línies donant les gràcies a totes les persones que han treballat per fer possible aquesta publicació, que ens dóna una àmplia visió de les principals característiques i de l'activitat del Tercer Sector Social.

JORDI HEREU

Alcalde de Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona ha fet palesa, com a govern municipal, la prioritat de l'àmbit social amb l'aprovació, l'any 2005, del Pla municipal per a la inclusió social i amb el posterior desplegament programàtic (acció comunitària, persones sense sostre, gent gran, famílies, i infància i adolescència). L'aprovació dels nous models de serveis socials bàsics i d'atenció domiciliària completen els principals instruments d'acció social municipal.

Es tracta, d'una banda, d'una ferma aposta per situar l'acció social com a eix vertebrador de la política pública, acompanyada d'una clara voluntat de transversalitat. De l'altra, enforteix la dimensió del treball en xarxa amb les entitats socials, amb dinàmiques de cooperació i coresponsabilitat, i amb un espai comú d'acció per fer de Barcelona una ciutat més inclusiva i solidària.

L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva és l'expressió principal d'aquest compromís mutu amb les entitats d'iniciativa social, de la definició d'objectius compartits i de l'acció conjunta, des de la base del govern relacional i la governança democràtica. Aquesta estratègia de govern és imprescindible, especialment davant la fortalesa en termes de qualitat, quantitat i diversitat del Tercer Sector Social, el qual aporta un seguit d'actuacions i mirades que clarament complementen i multipliquen les capacitats d'impacte social a la ciutat.

Aquest Anuari elaborat a partir de la iniciativa del Tercer Sector Social ens ofereix una radiografia necessària per situar en quin moment es troba el sector, cap a on camina i quins considera que són els seus principals reptes de futur. Apostem perquè aquest camí sigui, en tot cas, ben llarg i que es construeixi també amb tots els altres actors de la ciutat.

RICARD GOMÀ

Tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania

Barcelona compta amb un teixit associatiu molt divers en l'àmbit social, format per més de 2.500 organitzacions. La recerca que presentem estudia aquesta realitat tot emmarcant-la en una iniciativa més àmplia, l'*Anuari del Tercer Sector Social a Catalunya*.

L'any 2003, el *Llibre blanc del tercer sector cívico-social* va radiografiar la situació de les entitats socials catalanes i va fer una primera aproximació a la dimensió del Tercer Sector Social a Catalunya. A més, va contribuir a centrar els reptes del sector pels propers anys i va donar com a resultat el naixement de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social a Catalunya i de l'Observatori del Tercer Sector.

Cinc anys després, i a partir d'una iniciativa conjunta de la Taula i de l'Observatori, es va elaborar l'*Anuari del Tercer Sector Social a Catalunya*. Es tracta d'un projecte innovador que compta, entre altres accions, amb un enfocament periòdic que permet analitzar de manera continuada l'evolució del Tercer Sector Social i avaluar-ne la situació.

A l'*Anuari del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona* s'ofereixen per primera vegada dades específiques i evolutives sobre la dimensió i el funcionament de les entitats socials de la capital catalana. L'*Anuari* conté informació quantitativa i qualitativa que permet tenir una visió global de l'actualitat del Tercer Sector Social a Barcelona.

La publicació que presentem és una eina útil per a les entitats de la ciutat, per als milers de persones que col·laboren amb les organitzacions i per a les administracions públiques. Disposar d'informació i conèixer la tasca del Tercer Sector Social a la ciutat ajuda a millorar el sector i a potenciar-ne les activitats. La informació de l'*Anuari* és una bona eina per fomentar la participació ciutadana i per treballar en favor de la inclusió i la cohesió social a Barcelona.

Volem donar les gràcies a tots i a totes els que hi han participat: a totes les organitzacions que van contestar el qüestionari, a les persones que han estat entrevistades i a les entitats de segon nivell implicades en la difusió del treball de camp. A més, ens agradaria reconèixer públicament la tasca de l'equip tècnic que l'ha elaborat. Finalment, volem destacar i agrair la col·laboració i la participació de l'Ajuntament de Barcelona en fer possible l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona* i el seu compromís amb la iniciativa.

ÀNGELS GUITERAS

Presidenta de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social

PAU VIDAL

Coordinador de l'Observatori del Tercer Sector

Índex

Introducció	11
I. Context i procés de realització	13
1. El treball per a la inclusió social des de l'Ajuntament de Barcelona	13
2. L'estructuració del Tercer Sector Social	14
2.1. Primera recerca sobre el Tercer Sector Social de Catalunya: <i>Llibre blanc del tercer sector cívico-social</i>	14
2.2. Constitució de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i accions que ha impulsat	15
2.3. Context legislatiu i accions des de l'Administració pública	15
3. L'Anuari 2009: els objectius i la periodicitat	15
4. La metodologia i l'equip	16
4.1. Fase I. Identificació de l'univers	16
4.2. Fase II. Treball de camp	17
4.3. Fase III. Anàlisi de la informació i elaboració de l'informe	17
5. La definició del Tercer Sector Social	18
5.1. Tercer Sector Social	18
5.2. Organitzacions considerades	18
II. Principals característiques del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona	21
6. Col·lectius de persones destinatàries	21
7. Activitats desenvolupades	22
8. Les xifres globals	25
9. Els trets característics de les entitats	26
9.1. Àmbit d'actuació prioritari	26
9.2. Forma jurídica de les entitats	28
9.3. Antiguitat de les organitzacions	30
III. Gestió i funcionament de les organitzacions socials a la ciutat de Barcelona	33
10. L'equip de l'entitat: les persones voluntàries i les remunerades	33
10.1. Composició dels equips	33
10.2. Perfils dels equips	35
10.3. Antiguitat dels equips	38
10.4. Desenvolupament dels equips	39
10.5. Evolució dels equips a les entitats	40
10.6. Polítiques de gestió i desenvolupament de persones	41
11. Els recursos econòmics	41
11.1. Volum econòmic i pressupostari de les entitats	41
11.2. Anàlisi dels ingressos	42
11.3. Anàlisi de les despeses	46
11.4. Ús dels instruments de gestió de tresoreria	47
12. El treball per a la millora del funcionament organitzatiu	48
12.1. Tipus de processos de millora	48
12.2. Comunicació	52
12.3. Ús de les TIC en la millora dels processos de gestió organitzativa	53
13. Els òrgans de govern	54
13.1. Composició	54
13.2. Funcions i responsabilitats	54
13.3. Dedicació i implicació	55
14. La transparència i la rendició de comptes	55
14.1. Auditoria econòmica	56
14.2. Relacions amb els col·lectius involucrats	56
IV. La societat relacional i el Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona	57
15. La societat relacional	57
15.1. Les relacions entre les entitats	57
15.2. La relació amb les administracions públiques	61
15.3. La relació amb el món empresarial	63

V. Consideracions finals	65
16. Idees clau	65
17. Una entitat tipus	69
18. Reptes	69
VI. Annexos	73
Annex I. Organitzacions impulsores de l' <i>Anuari 2009 del Tercer Sector Social a Catalunya</i>	73
Annex II. Fitxa tècnica de l' <i>Anuari 2009</i> de la ciutat de Barcelona	74
Annex III. Ampliació metodològica	75
Annex IV. Qüestionari	77
Annex V. Els òrgans de seguiment de l' <i>Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya</i>	95
Annex VI. Bibliografia	97
Annex VII. Índex de taules	99
Annex VIII. Índex de gràfics	100

Introducció

L'Anuari 2009 del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona és una iniciativa conjunta de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i de l'Observatori del Tercer Sector (OTS) realitzada en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona.

Les dades que hi figuren són les més significatives i permeten tenir una visió global de l'actualitat del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona. Es recull informació tant quantitativa com qualitativa en funció de l'anàlisi dels diferents temes i les aportacions de les persones i entitats que han participat en la recerca.

El document que es presenta a continuació està estructurat en diferents parts:

- La primera se centra en el context i el procés de realització de l'Anuari 2009 de la ciutat de Barcelona. S'hi introdueixen les activitats que des de l'Ajuntament de Barcelona es duen a terme per a la inclusió social a la ciutat i els esdeveniments més rellevants en l'estructuració del Tercer Sector Social a Catalunya des de l'any 2003 en què es va publicar el *Llibre blanc del tercer sector cívico-social*. A més, es detallen els objectius i la metodologia que s'ha seguit. Finalment, es concreta la definició operativa de Tercer Sector Social a efectes de la recerca.

- La segona recull les principals característiques del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona. Més concretament, es detalla a quins col·lectius s'adreça, quines activitats desenvolupa i quines són les xifres globals (nombre d'entitats, persones contractades, voluntàries i usuàries). Aquesta part finalitza amb els trets característics de les entitats: el territori on actuen, la forma jurídica que tenen i l'antiguitat de les organitzacions.

- La tercera se centra en la gestió i el funcionament de les entitats. S'analitzen diferents aspectes dels equips de les organitzacions quant a la composició, els perfils, l'evolució, etc. També s'analitza com són els recursos econòmics (pressupost, ingressos, despeses i ús d'instruments de tresoreria). La millora del funcionament a les entitats, els òrgans de govern i la transparència i la rendició de comptes són la resta de temes que s'analitzen en aquesta part.

- La quarta aporta la perspectiva de la societat relacional i el Tercer Sector: relacions entre entitats (motivacions, pertinença d'entitats de base a organitzacions de segon nivell, etc.), relació amb administracions públiques i relació amb el món empresarial.

- En la darrera part se sintetitzen les principals idees clau dels diferents apartats, s'aporten els trets d'una entitat tipus de la ciutat de Barcelona i es concreten els reptes que afronten les entitats socials en els propers anys.

L'Anuari 2009 del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona ha estat possible gràcies a la implicació, la participació i la complicitat de moltes persones i entitats que han cregut en la rellevància de disposar d'informació i de coneixement sobre el Tercer Sector Social.

I. Context i procés de realització

1. El treball per a la inclusió social des de l'Ajuntament de Barcelona

Els últims anys, l'Ajuntament de Barcelona ha intensificat el treball per a la inclusió social a la ciutat, concretament des de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania, que n'és la promotora principal, i que fins el 2007 estava inclosa dins l'antic sector de Serveis Personals. Els programes propis d'aquesta àrea fan referència als serveis socials, a l'atenció i la promoció de la infància, la gent gran, les persones vulnerables i les persones amb discapacitat, a més de la participació social, la salut i els drets civils. Tanmateix, hi ha altres àrees de l'Ajuntament que també desenvolupen importants actuacions per a la inclusió social, des d'àmbits com joventut, immigració, dones, esport, cultura, habitatge, ocupació, educació, urbanisme, etc., de la mateixa manera que tots els districtes, responen a la premissa de proximitat territorial.

Les accions més rellevants que duu a terme l'Ajuntament de Barcelona s'emmarquen dins del **Pla Municipal per a la Inclusió Social 2005-2010**. Fruit d'un ampli consens social i polític, el Pla explicita el compromís de l'Ajuntament amb un conjunt de polítiques socials vinculades a la lluita contra la pobresa i l'exclusió.

Els grans àmbits d'acció que structuren el Pla se sintetitzen en sis línies estratègiques:

1. Un sistema públic i universal de serveis socials i atenció a la dependència.
2. L'atenció social primària com a dispositiu bàsic d'inclusió en el territori.
3. L'atenció social especialitzada com a dispositiu d'inclusió de col·lectius vulnerables.
4. Programes d'inclusió transversals per un desenvolupament humà sense exclusions.
5. La participació i l'acció comunitària: la dimensió relacional d'una Barcelona amb cohesió i benestar.
6. El coneixement, l'intercanvi i la cooperació: aprendre per millorar en l'objectiu d'una ciutat inclusiva.

Pel que fa a la universalització dels serveis, l'Ajuntament de Barcelona ha elaborat els nous models de serveis socials bàsics i d'atenció domiciliària per tal de donar resposta a les noves lleis, amb l'objectiu de millorar els serveis adreçats a la ciutadania.

El Pla s'ha completat amb els programes municipals d'acció comunitària, persones sense sostre, gent gran, famílies, infància i adolescència, i pobresa.

El Pla promou la participació com a estratègia fonamental per tal que el desplegament de polítiques d'inclusió parteixi del conjunt de capacitats d'acció social a Barcelona. Aquesta línia implica reforçar la dimensió relacional per establir aliances, generar sinergies, coordinar i impulsar accions conjuntes i definir objectius compartits entre el govern municipal i el conjunt d'operadors de l'àmbit social.

Les principals estratègies relacionals impulsades per l'Ajuntament en matèria d'inclusió social són les següents:

- **Acord ciutadà per una Barcelona Inclusiva:** compromís de les organitzacions de la ciutat amb els principis que es recullen al Pla Municipal per a la Inclusió Social. Es va signar l'abril del 2006, inicialment amb l'adhesió de 235 entitats i institucions, i el 2009 compta amb 420 signants.

L'Acord suposa el compromís per compartir i difondre coneixement, experiències i informació, proposar temes i projectes que es puguin impulsar conjuntament i participar en els àmbits de treball i relació en què l'acció en col·laboració potencia la inclusió social.

Les xarxes d'acció són el principal instrument operatiu per articular l'acció social conjunta. Més de 230 organitzacions estan involucrades en les xarxes següents:

- Xarxa d'atenció a persones sense sostre
- Xarxa de centres oberts d'atenció a la infància i adolescència
- Xarxa d'inserció sociolaboral

- Xarxa d'acollida
- Xarxa de suport a famílies cuidadores
- Xarxa B3: Barcelona, beneficis i benestar (empreses compromeses amb la comunitat)
- Xarxa de cultura i inclusió social
- Xarxa d'habitatges d'inclusió

El 2008, l'Acord es va dotar del Marc Estratègic per a l'Acció Social a la ciutat de Barcelona com un àmbit comú d'actuació en què cada agent social concreta i defineix els seus objectius i línies d'actuació, amb l'objectiu d'assolir una acció més coordinada i compromesa.

• **Consells municipals de participació social:** són els òrgans de participació ciutadana on les entitats socials de Barcelona poden incidir en la governança de la ciutat, des d'una perspectiva de validació i proposició en relació amb les polítiques socials. El Consell Municipal de Benestar Social, que va néixer el 1988, està compost per més de 500 persones vinculades al plenari, al consell permanent i als grups de treball (drogodependències, acció comunitària, pobresa, infància, família, gent gran, dona, salut i persones amb discapacitat).

En l'àmbit social, Barcelona també compta amb el Consell Assessor de la Gent Gran i amb els consells del Poble Gitano, del Col·lectiu LGBT (lesbià, gai, bisexual i transsexual), de les Dones i d'Immigració, i altres consells sectorials com el d'Habitatge Social i el Consell Econòmic i Social.

D'altra banda, a una altra escala de col·laboració, l'Ajuntament fa anys que reconeix el paper de les entitats del Tercer Sector Social mitjançant diversos tipus de **suports i concertació** en termes de recursos i objectius, entenent que es complementa i amplifica la dimensió pública de l'acció social de la ciutat:

1. Atorgament d'ajuts i subvencions a les entitats per al desenvolupament de projectes socials.
2. Acords de col·laboració via conveni, que suposen un nivell més alt de reconeixement i de compromís mutu sobre els objectius, la temporalitat i els elements d'avaluació, al mateix temps que complementen el finançament que aporta la pròpia entitat.
3. Establiment de concerts, que representen la contractació de serveis ja existents, en els que l'Ajuntament concerta places o serveis cobrint el seu cost, amb la consideració de serveis sostinguts amb fons públics.

2. L'estructuració del Tercer Sector Social

Les activitats que s'han desenvolupat des de l'Ajuntament s'han donat en paral·lel al procés d'estructuració del Tercer Sector Social arreu de Catalunya.

Aquest procés ha estat marcat per diferents esdeveniments en els últims sis anys (2003-2009):

2.1. Primera recerca sobre el Tercer Sector Social de Catalunya:

Llibre blanc del tercer sector cívico-social

El *Llibre blanc del tercer sector cívico-social*, elaborat el 2003, va ser la primera recerca exhaustiva sobre el Tercer Sector Social català. Aquest estudi va aportar dades sobre la dimensió i les característiques del sector que el van fer visible. A més, va ser el punt de partida de l'estructuració sectorial a partir del treball conjunt entre les diverses entitats que van participar en l'elaboració de la recerca.

L'elaboració del *Llibre blanc* va ser un procés complex. El Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya va assumir la proposta d'un grup d'entitats del sector i va encarregar la realització de la recerca al Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (CETC) sota la coordinació d'Àngel Castiñeira i la direcció de Pau Vidal.

Hi van participar més de 890 organitzacions i es van entrevistar més de 90 persones. En el seu Comitè Executiu, coordinats pel Departament de Presidència, van participar les conselleries de Benestar i Família, i de Treball de la Generalitat de Catalunya, i també van ser-ne membres organitzacions com Càritas, la Coordinadora Catalana de Fundacions, Creu Roja, la Fundació Catalana de l'Esplai i la Fundació Pere Tarrés.

Des que es va publicar, el *Llibre blanc* ha estat una recerca de referència per a les entitats del sector, per a l'Administració pública i per al món acadèmic.

2.2. Constitució de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i accions que ha impulsat

L'elaboració del *Llibre blanc del tercer sector cívico-social* va promoure el contacte continuat entre algunes de les entitats més rellevants del sector, que van acabar creant la Taula d'entitats del Tercer Sector Social l'any 2003.

En el seu treball per la consolidació del Tercer Sector Social, la Taula ha impulsat els congressos del Tercer Sector Social de Catalunya (els anys 2007 i 2009), el primer Pla Estratègic del Tercer Sector Social de Catalunya 2008-2011, la Carta de Qualitat i la signatura del Pla Nacional per a la Immigració i el Pla Nacional per a la Recerca i la Innovació.

2.3. Context legislatiu i accions des de l'Administració pública

Aquests darrers anys s'han aprovat mesures legislatives que tenen un impacte directe en el Tercer Sector Social. Les més rellevants són:

- **El reconeixement del rol del Tercer Sector Social a l'Estatut.**
- **L'aprovació de la Llei 39/2006 de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones en situació de dependència**, en què s'exposa que "és coherent que les organitzacions socials puguin tenir un rol creixent en els propers anys davant l'impuls d'aquest dret".
- **L'aprovació de la Llei 12/2007 de serveis socials a Catalunya**, que implica que els serveis socials es constitueixin com el quart pilar de l'estat del benestar, i esdevinguin un dret social. La seva aprovació ha estat possible gràcies al treball pel consens entre entitats, ajuntaments i altres agents socials i polítics.

Al seu torn, el govern de la Generalitat de Catalunya ha col·laborat en el procés d'estructuració i consolidació del Tercer Sector Social català a partir de diversos programes:

- **Pla Nacional d'Associacionisme i Voluntariat.** És el primer que s'ha elaborat a Catalunya i ha comptat amb una metodologia participativa i amb la implicació de les organitzacions del Tercer Sector i d'altres agents socials.
- **Pla de Suport al Tercer Sector Social 2008-2010.** Aprobat l'octubre del 2008, orienta l'acció del govern català envers el Tercer Sector Social en dues línies principals: que el sector esdevingui una eina de cohesió social i participació, i que sigui un prestador de serveis.

3. L'Anuari 2009: els objectius i la periodicitat

L'Anuari 2009 és una iniciativa biennal promoguda des de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i l'Observatori del Tercer Sector amb la col·laboració de diverses administracions públiques i entitats financeres. Ha permès actualitzar les dades i analitzar l'evolució del sector social català des de l'any 2003.

L'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona s'emmarca en aquesta iniciativa. Els seus objectius principals són:

1. Recollir dades sistemàticament sobre la situació actual i l'evolució del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona.

Aquest objectiu ha de permetre conèixer la realitat del sector i la seva evolució; identificar i quantificar l'estructura organitzativa i les línies d'actuació de les entitats; proporcionar sèries de dades sobre els elements clau del Tercer Sector Social; mostrar les respostes del sector social a les noves necessitats socials, i determinar els elements rellevants per orientar i adequar les accions.

2. Fomentar la participació de les entitats del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona en el coneixement social coresponsabilitzant-les de la qualitat de la informació recollida.

D'aquesta manera, es pot implicar les entitats de segon nivell del Tercer Sector Social per aconseguir la participació de les seves entitats; comptar amb una base per al treball en xarxa de les organitzacions, i visibilitzar-ne el rol com a entitats de segon nivell. Alhora, permet generar confiança en les actuacions de les entitats socials catalanes.

3. Oferir dades fiables sobre el Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona a tots els agents socials.

A l'Ajuntament de Barcelona comptarem amb més coneixement per tal de dur a terme polítiques d'impuls i consolidació del sector, alhora que es podran identificar més fàcilment interlocutors vàlids.

D'altra banda, es podran proporcionar dades al món acadèmic per fomentar la recerca sobre el sector, i informació tant als mitjans de comunicació com a la societat en general sobre el Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona i les actuacions que duu a terme.

El cicle biennal de continguts permetrà en el futur tenir dades evolutives, aprofundir en algunes dades i en la informació recollida i d'interès per a l'Ajuntament de Barcelona, alhora que construir un discurs conjunt sobre la situació i la consolidació del sector a la ciutat de Barcelona.

No es planteja fer la recerca anualment perquè la informació ja és prou actualitzada, amb una recollida cada dos anys per poder fer una comparativa rigorosa i oferir una visió de l'evolució del sector. I seria excessiu per l'esforç que implica un treball de camp com l'Anuari, tant econòmicament com per a les entitats mateix.

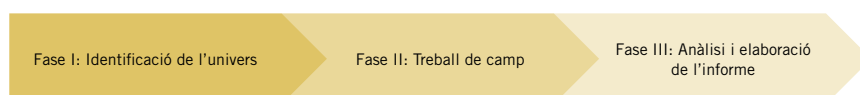
4. La metodologia i l'equip

L'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona s'ha elaborat en diverses fases tot combinant tècniques quantitatives i qualitatives.

Les primeres fases (Fase I. Identificació de l'univers; Fase II. Treball de camp) s'han emmarcat dins l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*.

A continuació, es detalla específicament cada una de les fases del procés de realització de l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona.

Gràfic 1: Fases de la recerca

4.1. Fase I. Identificació de l'univers

L'univers de l'Anuari 2009 de la ciutat de Barcelona s'ha construït a partir de la definició de Tercer Sector Social que s'exposa al capítol 5 d'aquesta publicació.

A més, els criteris que s'han tingut en compte per a la construcció de l'univers han estat: la pertinença, la duplicitat, la incoherència, l'accessibilitat i el d'organitzacions no considerades (per a més informació, vegeu l'Annex III).

Tenint com a guia de referència la definició de Tercer Sector Social i els criteris anteriors, l'univers s'ha format a partir de la base de dades de l'Observatori del Tercer Sector (OTS) que s'ha anat actualitzant durant els darrers anys mitjançant els projectes i les recerques fetes a l'entitat.

El nombre d'entitats socials de la ciutat de Barcelona de la base de dades de l'OTS també s'ha ampliat per mitjà del contacte amb organitzacions de segon nivell, amb diferents departaments de la Generalitat de Catalunya i gràcies a la guia d'entitats de l'Ajuntament de Barcelona, tot seleccionant les organitzacions que reuneixen els criteris establerts.

Les entitats i els ens públics han facilitat registres i censos d'entitats socials i han participat en la difusió de la recerca i del qüestionari a diverses organitzacions socials de la ciutat de Barcelona.

S'estima que l'univers de l'estudi és de gairebé 2.800 entitats socials a la ciutat de Barcelona, entre organitzacions de base i de segon nivell.

Per determinar l'univers, s'ha tingut en compte que la seu principal de l'entitat fos ubicada a la ciutat de Barcelona (independentment del fet que les actuacions organitzatives es fessin exclusiva-

ment a la ciutat o en un àmbit territorial superior). Per tant, no s'han considerat a efectes d'aquesta recerca les organitzacions que fan activitats adreçades a població de la ciutat de Barcelona però que tenen la seu principal fora.

4.2. Fase II. Treball de camp

Treball de camp quantitatiu

Per tal de recollir la informació s'ha utilitzat un qüestionari amb unes quantes preguntes tancades i altres d'obertes. D'altra banda, s'ha dissenyat un qüestionari per a entitats de base i un altre per a organitzacions de segon nivell, i s'ha elaborat una versió abreujada amb les qüestions més rellevants atesa la complexitat que representa per a algunes entitats el fet de respondre les preguntes.

Les dades recollides en els qüestionaris fan referència a l'organització, la implantació, les persones, els recursos econòmics, la comunicació i les relacions externes, i els reptes de futur de cada entitat.

La difusió del qüestionari s'ha dut a terme per mitjà dels butlletins electrònics a totes les entitats que disposaven d'adreça electrònica, de comunicacions específiques a organitzacions de segon nivell, i d'enviaments postals a entitats que no disposaven de correu electrònic. L'Ajuntament de Barcelona es va encarregar de fer un enviament per correu postal a les entitats socials de la ciutat de Barcelona.

Per respondre el qüestionari es podien utilitzar diverses vies: electrònicament (amb un formulari web o retornant-lo omplert per correu electrònic), telefònicament, per correu postal o per fax.

Durant tot el procés s'ha fet un seguiment amb diversos recordatoris, tant per via electrònica com per telèfon, a les entitats a les quals s'havia enviat el qüestionari i que s'havien compromès a contestar-lo. S'han enviat un total de 12.481 correus electrònics (considerant invitacions i recordatoris) i s'han fet 2.641 trucades telefòniques.

Es van rebre 336 enquestes a la ciutat de Barcelona, i 319 s'han considerat respostes vàlides. La informació s'ha complementat amb la consulta de memòries i altres publicacions de les organitzacions socials participants.

Treball de camp qualitatiu

Per tal de dur a terme el treball de camp qualitatiu s'han fet setanta entrevistes semiestructurades a persones de referència i amb trajectòria procedents d'organitzacions de l'àmbit social de la ciutat de Barcelona (algunes d'elles amb actuació arreu de Catalunya): persones d'entitats de base i de segon nivell, i persones vinculades al món de la consultoria en l'àmbit del Tercer Sector.

Les entrevistes han estat presencials en tots els casos. A partir de les transcripcions fetes, s'ha bolcat la informació principal i s'ha classificat en diferents eixos temàtics, en una base de dades creada específicament per facilitar l'anàlisi.

4.3. Fase III. Anàlisi de la informació i elaboració de l'informe

L'anàlisi de la informació s'ha fet de forma similar a l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* per tal de permetre la comparabilitat de la informació.

Procés d'anàlisi quantitativa

La metodologia seguida en aquesta fase ha seguit quatre passos: validació de qüestionaris, tabulació, tractament estadístic i anàlisi de la informació (per a més informació, vegeu l'Annex III).

La fiabilitat de la informació s'ha garantit validant els qüestionaris recollits i fent una depuració de les dades. Les variables explicatives que s'han fet servir per a les anàlisis de dades són: el volum pressupostari, els col·lectius de persones destinàries, la forma jurídica, la distribució territorial, les persones voluntàries i les persones contractades.

Gràfic 2: El procés d'anàlisi quantitativa

Posar a l'abast d'altres àmbits del món de la recerca aquestes tabulacions facilitarà la recerca sobre el Tercer Sector Social.

Procés d'anàlisi qualitativa

L'anàlisi de la informació qualitativa s'ha dut a terme de manera paral·lela a la quantitativa. S'ha treballat a partir de les transcripcions d'entrevistes mitjançant la creació de descriptors que han permès categoritzar la informació a la base de dades per fer-ne l'anàlisi posterior.

Les entrevistes han ampliat i complementat la informació en alguns temes de les dades quantitatives. A la vegada, han permès destacar fragments literals que il·lustren, des de la vivència de les entitats mateix, alguns dels temes tractats en la publicació.

5. La definició del Tercer Sector Social

5.1. Tercer Sector Social

La definició del Tercer Sector Social utilitzada en aquest estudi s'ha extret de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*.

El concepte de Tercer Sector Social parteix de la definició operativa de Tercer Sector establerta al *Llibre blanc del tercer sector cívico-social* i de les aportacions del Comitè Científic de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* per poder determinar les especificitats del Tercer Sector Social.

Així doncs, s'ha considerat:

Definició operativa de Tercer Sector

El Tercer Sector està format per les organitzacions amb personalitat jurídica i inscrites en un registre públic que no tenen ànim de lucre (i, per tant, reinverteixen els seus beneficis en la pròpia activitat) i que són de titularitat privada.

Definició operativa de Tercer Sector Social utilitzada a l'Anuari 2009

Està format per les organitzacions del Tercer Sector que treballen per a la promoció de la persona i per a la inclusió dels col·lectius vulnerables.

Les organitzacions del Tercer Sector Social es poden definir a partir de diverses característiques que es recullen en el quadre següent:

Característiques bàsiques de les organitzacions del Tercer Sector Social

- Estan constituïdes formalment (com a associacions, fundacions, entitats religioses, cooperatives d'iniciativa social, o bé com a empreses d'inserció) i són organitzacions privades.
- No tenen ànim de lucre (reinverteixen els seus beneficis en la pròpia activitat social que desenvolupen).
- La seva missió o activitat principal està orientada a la inclusió social de col·lectius vulnerables i a la promoció de la persona.
- Desenvolupen acció social seguint principis de proximitat al territori o l'entorn.

5.2. Organitzacions considerades

A partir de la definició de Tercer Sector del *Llibre blanc del tercer sector cívico-social* de l'any 2003, s'han fet algunes variacions pel que fa a les organitzacions incloses a l'univers. S'hi han incorporat les empreses d'inserció, promogudes majoritàriament des d'entitats del Tercer Sector Social i que treballen per la inserció sociolaboral de col·lectius vulnerables.

En relació amb la definició de l'univers que es feia al *Llibre blanc*, no s'han inclòs les obres socials de les caixes d'estalvis ni les associacions de veïns.

Univers d'organitzacions considerat per l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Barcelona

- Associacions, fundacions i entitats religioses dedicades prioritàriament a l'activitat social.
- Empreses d'inserció.
- Cooperatives d'iniciativa social.

També s'ha de tenir en compte que l'univers del Tercer Sector Social és heterogeni i està compost per entitats amb múltiples característiques: entitats de dimensions diverses, formades per voluntariat, per persones remunerades o amb un model mixt, amb personalitats jurídiques diferents, amb col·lectius destinataris diferents.

Hi ha actors del Tercer Sector que fan o poden fer acció social no lucrativa que no han estat inclosos a l'Anuari 2009, ja que no tenen l'acció social com a activitat principal. Entre aquests trobem les AMPES; les associacions cíviques, les associacions de veïns i les associacions de consumidors i usuaris; els col·legis professionals; les fundacions hospitalàries; les obres socials de les caixes d'estalvi, etc.

El detall de tots els actors que no han estat inclosos es pot consultar a l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*.

II. Principals característiques del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona

6. Col·lectius de persones destinatàries

Per tal de poder fer una anàlisi dels subsectors d'activitat dins el Tercer Sector Social, s'ha assignat un col·lectiu de persones destinatàries prioritari a cada entitat que ha respost el qüestionari. No obstant això, algunes entitats s'adrecen a més d'un col·lectiu, cosa que, de vegades, ha fet més complex el procés de categorització.

Les principals formes de categorització són a partir del col·lectiu de persones destinatàries a què s'atén, o bé a partir de les activitats que duu a terme l'organització. En el nostre cas, s'ha decidit treballar la categorització en funció del col·lectiu de persones destinatàries, perquè el ventall d'activitats pot ser molt ampli i, a més, es poden fer de manera simultània per als diferents col·lectius de persones destinatàries.

D'altra banda, aquesta categorització permet comparar les dades amb les de l'estudi de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* i amb les del *Llibre blanc*.

S'han fet algunes actualitzacions respecte a la categorització utilitzada al *Llibre blanc* que es poden consultar a l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*.

S'han utilitzat nou categories que tenen un nexa comú, tot i que contenen una gran heterogeneïtat d'entitats. En ser una recerca transversal en l'àmbit social, que és molt divers, era necessari crear grans grups de col·lectius de persones destinatàries, i evitar una llista massa àmplia i exhaustiva que fes difícil disposar d'una visió global.

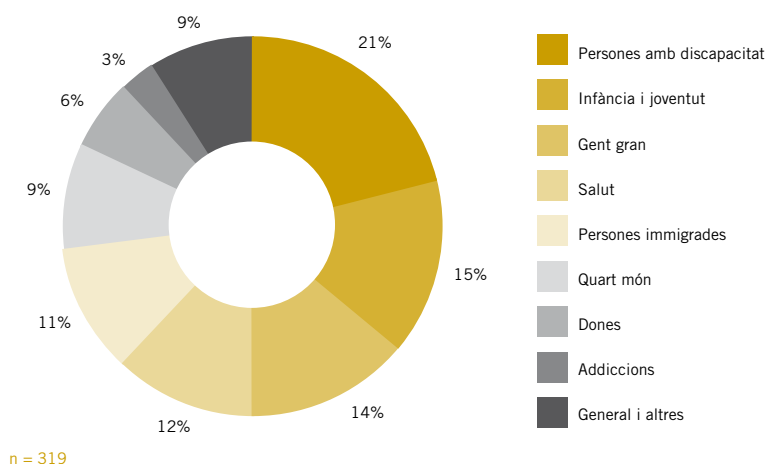
A la taula següent s'esbossen els tipus d'organitzacions que formen part de cada grup:

Col·lectiu destinatari	Característiques
Addiccions	- Organitzacions que treballen en la prevenció, l'atenció, el tractament i la inserció sociolaboral de persones amb tot tipus d'addiccions: persones amb drogodependència, ludopaties, addicció a l'alcoholisme, etc.
Dones	- Organitzacions de dones que: - atenen persones d'aquest mateix col·lectiu. - treballen al voltant de la violència de gènere. - duen a terme activitats que són un punt de trobada per al desenvolupament del col·lectiu de dones.
Gent gran	- Organitzacions formades per persones grans que duen a terme activitats per a la gent gran vinculades a l'oci i la cultura. - Organitzacions formades per persones jubilades i pensionistes. - Residències de la tercera edat sense ànim de lucre. - Organitzacions orientades a la formació de gent gran. *No s'han inclòs les seccions sindicals i les seccions de gent gran de col·legis professionals, que no formen part de l'univers.
Infància i joventut	- Entitats d'educació en el lleure orientades a l'educació no formal de joves. - Entitats juvenils de voluntariat dedicat a temàtiques socials. - Organitzacions d'atenció a la infància dedicades a la tutela de menors i joves o adreçades a la inserció sociolaboral de joventut en risc. *Les entitats d'estudiants que no tenen un component social i les organitzacions juvenils amb un fort component cultural han estat excloses de l'univers.
Persones amb discapacitat	- Organitzacions que treballen amb persones amb discapacitat psíquica, física i/o sensorial i amb malaltia mental. - Entitats que vetllen per la integració i la inserció sociolaboral d'aquests col·lectius (per exemple, els centres especials de treball). - Organitzacions de familiars de persones amb discapacitat. - Entitats orientades específicament a la millora de la qualitat de vida del col·lectiu, com ara escoles d'educació especial, cooperatives d'iniciativa social o entitats esportives que treballen per a la inclusió social.

Col·lectiu destinatari	Característiques
Persones immigrades	- Organitzacions que vetllen per la inclusió social de les persones immigrades, tant les organitzacions propersones immigrades, com les que estan formades per persones immigrades. - Entitats i grups que treballen en estudis i recerca sobre aquest col·lectiu. *Les organitzacions formades per persones immigrades que fan cooperació al desenvolupament s'han incorporat dins l'univers quan aquestes actuacions no són l'eix central de l'acció de l'entitat.
Quart món	- Organitzacions que treballen amb persones sense sostre o amb recursos econòmics molt baixos. - Entitats que són centres d'acollida o menjadors socials. - Entitats que treballen per la integració social i la inserció sociolaboral d'aquests col·lectius.
Salut	- Entitats formades per persones afectades per malalties i els seus familiars, com ara: càncer, fibromiàlgia, Parkinson, patologies de creixement, sida, espina bífida i hidrocefàlia, Alzheimer, etc. - Entitats que es dediquen específicament al suport a familiars de persones amb malalties o al voluntariat en aquest àmbit. - Entitats dedicades a la salut en un sentit ampli: prevenció de malalties, creació d'hàbits de vida saludable, planificació familiar, etc. *Cal tenir present que les fundacions hospitalàries o les que fan recerca en l'àmbit de la salut no formen part de l'univers de la recerca.
General i altres	- Organitzacions que fan atenció a múltiples col·lectius de manera simultània sense que cap sigui prioritari o a la població en general. - Organitzacions de voluntariat que ofereixen un servei transversal. - Organitzacions de defensa de drets (GLBT: Gais, Lesbianes, Bisexuals i Transsexuals) i també de minories ètniques. - Organitzacions d'investigació social no adreçades a un col·lectiu concret, sinó a famílies en general, que fan formació de persones adultes.

Al gràfic es veu la distribució de la mostra d'entitats pel que fa als col·lectius de persones destinatàries que han respost l'enquesta de l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona.

Gràfic 3. Composició segons el col·lectiu destinatari

7. Activitats desenvolupades

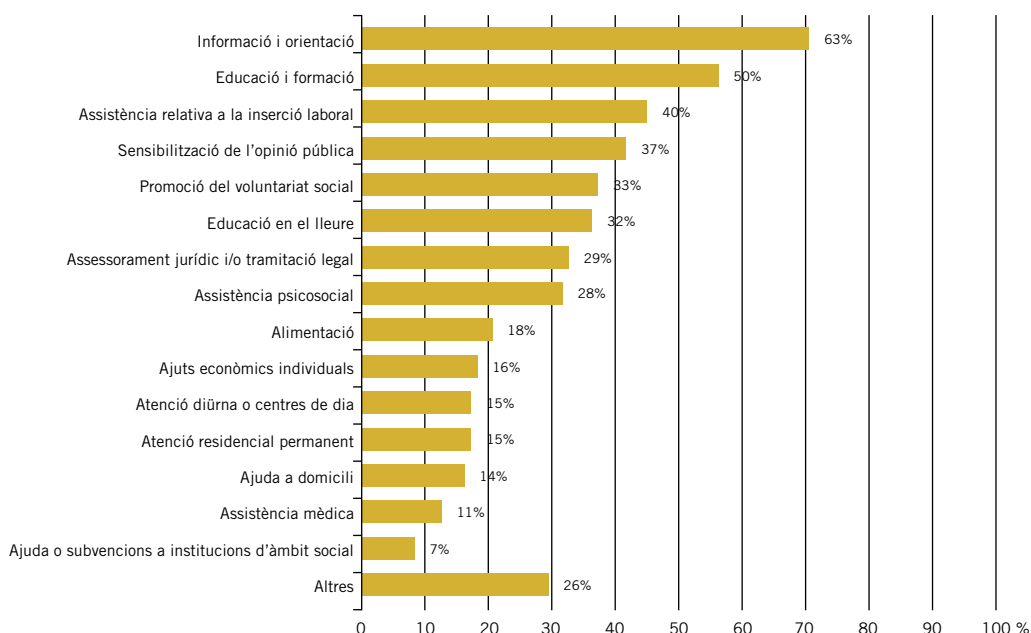
Les entitats socials desenvolupen un ventall molt ampli de tipologies d'activitats. Algunes estan directament relacionades amb el col·lectiu que atenen i altres coincideixen al marge del col·lectiu de les persones destinatàries.

Principals tipus d'activitat

Les activitats més realitzades per les organitzacions que han participat en l'estudi són les tasques d'informació i orientació, i d'educació i formació, amb un percentatge del 63% i del 50%, respectivament.

A més, el 40% també es dedica a l'assistència a la inserció laboral, el 37% a la sensibilització de l'opinió pública i el 33% a la promoció del voluntariat social.

Gràfic 4: Tipus d'activitats dutes a terme per les organitzacions

n = 306

El col·lectiu de persones destinatàries determina en alguns casos els tipus d'activitats que desenvolupen les entitats. D'aquesta manera, les entitats que treballen amb persones amb discapacitat i addiccions fan, sobretot, activitats d'assistència relativa a la inserció laboral. En canvi, les entitats que treballen amb infància i joventut es dediquen bàsicament a l'educació i la formació.

La sensibilització de l'opinió pública es promou sobretot des de les entitats de dones o que treballen amb dones i des de les organitzacions que tracten temes de salut.

Taula 1: Activitats segons el col·lectiu destinatari (en nombre absolut)

	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Quart món	Salut	General i altres
Informació i orientació	7	16	19	26	37	29	17	30	12
Assessorament jurídic i/o tramitació legal	3	8	8	14	17	17	6	10	5
Assistència mèdica	5	1	1	4	11	3	1	5	2
Assistència psicosocial	4	9	5	15	18	8	6	16	5
Assistència relativa a la inserció laboral	6	11	1	18	29	17	17	16	6
Ajuda a domicili	1	1	5	2	17	2	1	11	2
Alimentació	4	5	1	11	14	6	9	3	3
Educació i formació	4	12	10	29	29	22	17	16	13
Educació en el lleure	4	5	12	33	17	8	5	10	4
Ajuts econòmics individuals	1	7	2	12	7	1	8	7	3
Atenció residencial permanent	5	3	5	10	9	1	9	3	2
Atenció diürna o centres de dia	3	0	3	8	18	1	5	6	3
Ajuda o subvencions a institucions d'àmbit social	1	0	1	4	7	4	1	2	1
Sensibilització de l'opinió pública	3	15	5	15	23	14	12	21	6
Promoció del voluntariat social	2	5	11	23	15	12	9	14	11
Altres	1	6	12	9	12	11	10	10	10

n = 306

Les entitats que es dirigeixen a la gent gran, les persones immigrades, les persones amb discapacitat i les que treballen amb temes de salut i addiccions es dediquen, principalment, a la informació i l'orientació. Les organitzacions de persones immigrades també destaquen per la tasca d'assessorament jurídic.

La dimensió pressupostària de les entitats també influeix en les activitats que es desenvolupen des de les entitats. Les entitats amb un pressupost de fins a 15.000 euros fan més tasques d'informació, orientació i promoció del voluntariat social, mentre que les que tenen un pressupost de més de dos milions d'euros duen a terme activitats d'assistència mèdica, atenció residencial permanent i atenció diürna o centres de dia.

Aquesta tendència està vinculada al volum de recursos materials i humans de què es necessita disposar per tal de dur a terme aquestes activitats.

La prestació de serveis

Les organitzacions socials han estat tradicionalment les primeres a satisfer les necessitats socials emergents per estar properes als col·lectius i territoris amb risc d'exclusió social.

Una part de les activitats que feien aquestes entitats han estat assumides per l'Administració pública com a pròpies de l'estat del benestar. Quan les administracions públiques han proveït recursos per a aquestes activitats és quan les entitats que ja les feien han hagut d'entrar en la lògica de la prestació de serveis. L'actual marc legal de la Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones en situació de dependència i la Llei de serveis socials a Catalunya creen un nou escenari on es reforça el rol de prestadors de serveis de les entitats socials.

En aquest context, el sector mercantil també s'ha configurat com a agent prestador de serveis, ja que ho veu com una oportunitat de negoci. El fet és que aquestes empreses, que compten amb més recursos econòmics i capacitat per aprofitar economies d'escala, poden presentar molt bones ofertes econòmiques. Així, tenint en compte que un dels criteris principals en la contractació pública és l'oferta econòmica, les entitats socials estan en desavantatge.

El Tercer Sector Social incideix perquè també hi hagi més clàusules socials dins aquests concursos. Aquestes clàusules socials servien per garantir que es té en compte el valor d'aportació addicional de les organitzacions socials.

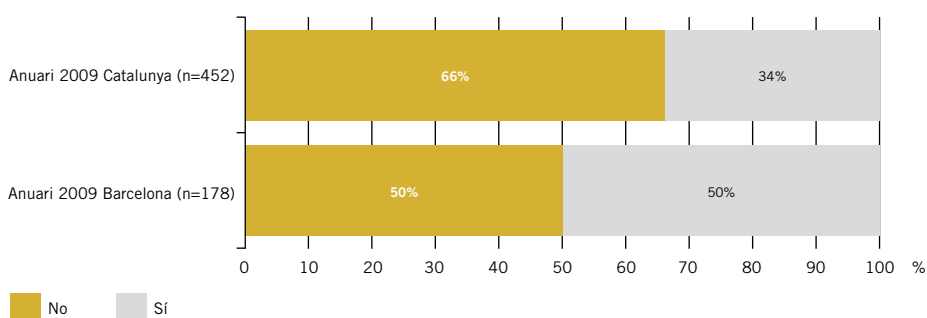
Així doncs, un repte important del sector és fer visible i concretar el seu valor d'aportació (la proximitat, la seva expertesa, els valors, etc.) en la prestació de serveis, i que les persones destinatàries puguin percebre la diferència quan són ateses per entitats socials.

Ahora, les organitzacions socials han de mantenir un equilibri que els permeti prestar serveis sense deixar de banda aspectes més missionals, relacionats amb els valors i amb la capacitat de mobilització i d'incidència política.

La incidència política

La incidència política (*advocacy*) és el procés d'influir en els resultats de les actuacions, els comportaments, les posicions polítiques, etc., tant d'institucions públiques com privades. Aquesta tasca es dirigeix principalment a l'àmbit polític, tot i que també a altres agents socials.

Gràfic 5: Realització d'algun tipus d'activitat d'incidència política

A poc a poc, les entitats van incorporant la incidència en els plans d'actuació com un element rellevant i incipient per desenvolupar. Entre les entitats socials de la ciutat, el 50% han respost que realitzen activitats d'incidència política. Aquesta dada està per sobre de la mitjana del conjunt d'entitats socials catalanes, que en fan en el 34% dels casos.

La incidència política pren una importància cabdal en la coresponsabilitat social del Tercer Sector vers la construcció i la transformació de l'espai públic, juntament amb l'Administració i altres agents socials.

Encara es dona, però, una certa desconfiança a l'hora de treballar conjuntament a causa de la manca de tradició. En aquest sentit, les entitats de segon nivell i les xarxes d'entitats tenen el rol de ser organitzacions paraigua, de ser interlocutores i de tenir capacitat de donar una visió global sobre el conjunt d'entitats socials de la ciutat tot transformant la seva visió sectorial en agendes d'incidència a mitjà i llarg termini.

8. Les xifres globals

A partir de les estimacions realitzades, a continuació se sintetitzen les xifres globals comparades de la ciutat de Barcelona amb el conjunt del Tercer Sector Social català. En la comparativa s'han utilitzat les dades que es recullen a l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*.

A l'hora de llegir aquestes xifres, és important adonar-se que el fet que les entitats tinguin la seu a la ciutat de Barcelona no implica que només actuïn a la ciutat. Les seves activitats s'estenen també a moltes entitats en altres parts del territori català (vegeu el capítol 9).

Taula 2: Comparativa de grans xifres entre la ciutat de Barcelona i Catalunya

	Entitats amb seu a la ciutat de Barcelona 2009	Catalunya 2009
Nombre d'entitats	Més de 2.650	Al voltant de 7.500
Volum econòmic	Gairebé l'1% del PIB català	El 2,8% del PIB català
Nombre de persones contractades	Més de 35.000	Més de 100.000
Nombre de persones voluntàries	Més de 90.000	Més de 245.000
Nombre de persones destinatàries	Al voltant de 600.000	Més d'1.700.000

El nombre d'entitats

L'estimació del nombre d'entitats s'ha fet sobre la base de les organitzacions amb seu a la ciutat de Barcelona que formaven part de l'univers de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*.

Cadascuna de les entitats s'ha categoritzat amb un col·lectiu destinatari prioritari tot i que, de vegades, hi ha organitzacions que s'adrecen simultàniament a diferents col·lectius.

Taula 3: Estimació del nombre d'entitats que componen l'univers

	Nombre d'entitats	%
Addiccions	91	3%
Dones	334	12%
Gent gran	276	10%
Infància i joventut	466	17%
Persones amb discapacitat	427	16%
Persones immigrades	302	11%
Quart món	148	6%
Salut	231	9%
General i altres	429	16%
Total (col·lectius de persones destinatàries)	2.705	100%
Total nre. d'entitats	2.646	

El volum econòmic

L'any 2007 les entitats socials de la ciutat de Barcelona movien més de 1.900 milions d'euros, cosa que representa el 0,97% del PIB català (196.536.908 milions d'euros segons l'Institut d'Estadística de Catalunya). Les organitzacions que tenen la seu a Barcelona mouen més d'un terç del volum econòmic del conjunt del Tercer Sector Social català. Per a més informació sobre la forma d'estimació, vegeu l'Annex III.

El nombre de persones contractades

S'ha estimat que el nombre de persones contractades pel Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona és de prop de 37.000. Tenint en compte les estimacions fetes a l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*, aquesta xifra representa el 37% del total de la contractació del sector (a Catalunya hi ha al voltant de 100.000 persones). Per a més informació sobre la forma d'estimació, vegeu l'Annex III.

L'any 2007 la població ocupada a Catalunya era de 3.510.603 persones i la població activa era de 3.756.606, segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya. Per tant, les persones contractades des del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona representen l'1,06% sobre la població ocupada i el 0,99% sobre la població activa de Catalunya.

El nombre de persones voluntàries

S'estima que hi ha més de 90.000 persones voluntàries (93.579) a les organitzacions socials de la ciutat de Barcelona, que representen l'1,56% de la població catalana de més de 16 anys (6.010.762 persones el 2007, segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya). Això representa el 38% sobre el conjunt de persones que fan voluntariat en entitats socials catalanes. Per a més informació sobre la forma d'estimació, vegeu l'Annex III.

El nombre de persones destinatàries

El càlcul de l'estimació del nombre de persones destinatàries és un dels més complexos en l'àmbit del Tercer Sector Social, per diferents motius:

- No hi ha uns criteris homogenis a l'hora de fer un recompte de les persones destinatàries de les organitzacions. Així, per exemple, una organització pot comptar dues vegades una mateixa persona perquè ha participat en dues activitats i una altra entitat fer-ho de manera diferent.
- Hi ha molta heterogeneïtat pel que fa a les activitats que es desenvolupen: unes són puntuals, unes altres són molt intenses en el temps, etc., i, alhora, una persona pot ser usuària de diverses entitats i activitats. Per exemple, un jove immigrant pot formar part alhora d'una entitat de persones immigrades i d'una d'infància i joventut.

Prop de 600.000 persones haurien participat en activitats d'alguna entitat social que tenia la seu a la ciutat de Barcelona l'any 2007.

9. Els trets característics de les entitats

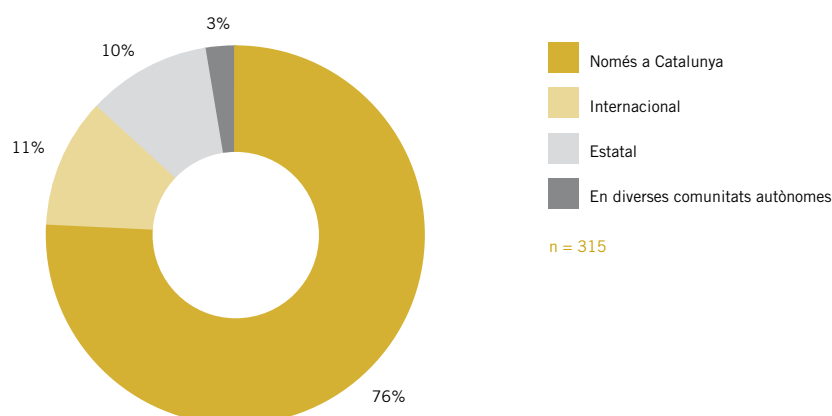
En aquest apartat es tractaran els principals aspectes que caracteritzen les entitats de la ciutat de Barcelona que han participat en la recerca.

9.1. Àmbit d'actuació prioritari

Les entitats que han respost l'enquesta, amb seu a Barcelona, desenvolupen activitats arreu de Catalunya en el 76% dels casos. L'11% actuen en l'àmbit internacional i el 10% dins l'Estat espanyol.

En el cas de l'àmbit d'actuació de les entitats segons el col·lectiu destinatari, s'observa que el 91% de les organitzacions que treballen amb persones amb discapacitat i el 90% de les que ho fan amb gent gran es dirigeixen només a Catalunya. També destaca que el 31% de les entitats dedicades a temes de salut tenen com a àmbit d'actuació l'Estat espanyol.

Gràfic 6: Abast territorial de les entitats

Taula 4: Àmbit d'actuació de les entitats, segons el col·lectiu destinatari

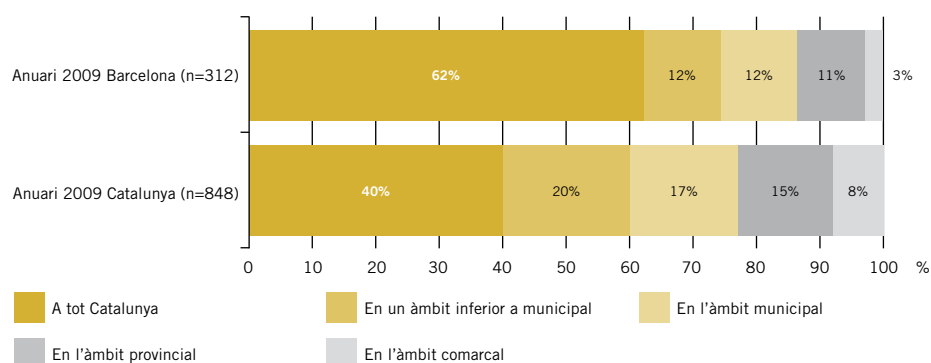
	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Quart món	Salut	General i altres	Mitjana
Només a Catalunya	70%	58%	90%	85%	91%	62%	59%	56%	69%	76%
En diverses comunitats autònomes	0%	0%	0%	3%	3%	6%	10%	6%	3%	3%
Àmbit estatal	20%	0%	7%	6%	5%	12%	14%	31%	7%	10%
Àmbit internacional	10%	42%	3%	6%	1%	20%	17%	7%	21%	11%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 315

A banda que la seu principal estigui a Barcelona, el 62% d'organitzacions té com a àmbit geogràfic d'actuació del conjunt de les seves seus tot el territori català. En el cas del conjunt de les entitats socials catalanes, en el 40% dels casos actuen arreu del territori català.

El fet que les entitats amb seu a Barcelona actuïn en un grau més alt a tot Catalunya és lògic si es té en compte que, sovint, moltes entitats escullen Barcelona, perquè és la capital, com a seu principal per actuar, independentment del lloc on volen dur a terme les seves accions.

Gràfic 7: Àmbit geogràfic on actuen el conjunt de les seus a Catalunya

Si es té en compte l'àmbit geogràfic d'actuació de les seus a Catalunya segons la forma jurídica de les entitats, s'ha de destacar que el 67% de les associacions i el 66% de les fundacions dirigeixen la seva acció a tot Catalunya, i que el 37% de les cooperatives d'iniciativa social actuen en l'àmbit municipal o inferior al municipal.

Taula 5: Àmbit geogràfic on actuen el conjunt de les seus a Catalunya, segons la forma jurídica

	Associació	Fundació	Cooperativa d'iniciativa social	Altres	Mitjana
A tot Catalunya	67%	66%	37%	28%	62%
En l'àmbit provincial	9%	17%	5%	24%	11%
En l'àmbit comarcal	1%	3%	21%	5%	3%
En l'àmbit municipal	10%	9%	26%	14%	12%
En un àmbit inferior a municipal	13%	5%	11%	29%	12%
Total	100%	100%	100%	100%	100%

n = 312

9.2. Forma jurídica de les entitats

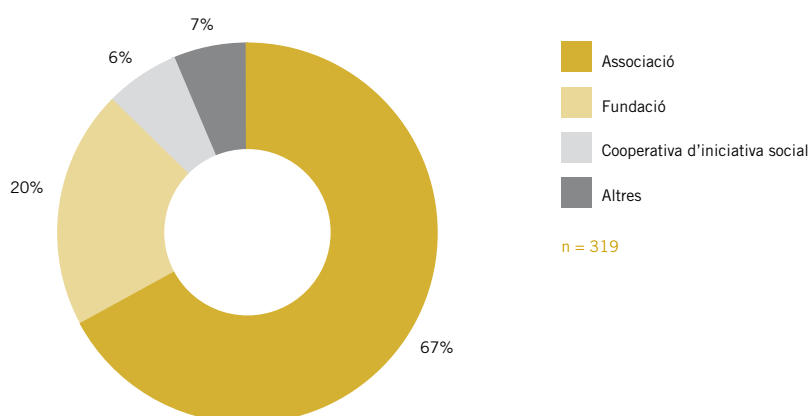
La forma jurídica de les entitats del Tercer Sector Social pot ser: associació, fundació, cooperativa d'iniciativa social o entitat religiosa; totes són entitats inscrites al registre públic, sense ànim de lucre, de titularitat privada i que tenen com a finalitat la promoció de la persona i la inclusió dels col·lectius vulnerables.

Les associacions del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona representen el 67% del total d'entitats, el 20% són fundacions i el 6%, cooperatives d'iniciativa social. Aquests percentatges són semblants als que es donen al Tercer Sector Social català. Segons l'Anuari 2009, la distribució és: el 64% d'associacions, el 18% de fundacions i el 5% de cooperatives d'iniciativa social.

En canvi, la categoria "Altres" té una presència del 7% a la ciutat de Barcelona. Seguint el criteri utilitzat en l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*, en aquesta categoria s'han inclòs diversos tipus d'organitzacions:

- Entitats que tenen la personalitat jurídica delegada: tenen autonomia pel que fa al funcionament, però actuen sota el paraigua d'una altra entitat mare. És una situació força comuna en entitats d'educació en el lleure.
- Organitzacions singulars, com Càritas i Creu Roja.
- Entitats religioses, inscrites al registre específic que depèn del Ministeri de Justícia.
- Empreses d'inserció: es tracta de societats mercantils que treballen per a la inserció sociolaboral de persones en risc d'exclusió i que estan participades com a mínim en el 51% per associacions o fundacions.

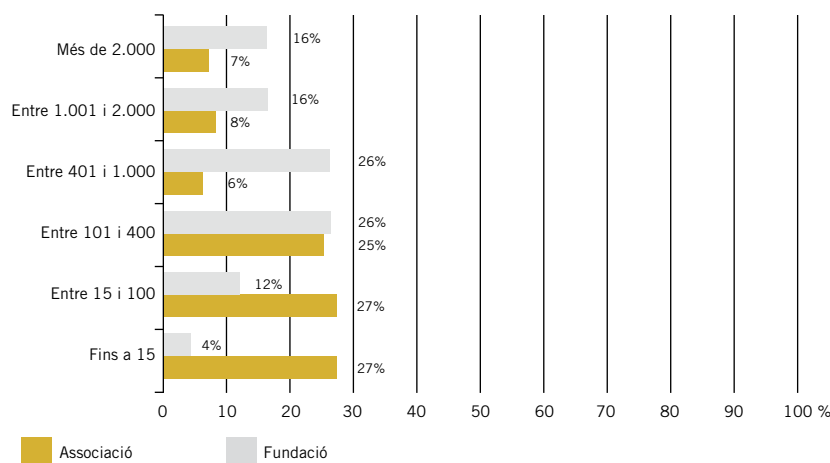
Gràfic 8: Forma jurídica de les entitats

La forma jurídica de les entitats té relació amb la dimensió pressupostària de l'entitat. Entre les entitats del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona que han participat en l'estudi, les que tenen com a forma jurídica l'associació tenen majoritàriament un volum pressupostari de com a màxim

400.000 euros (el 27% el tenen de fins a 15 mil euros, el 27% entre 15 i 100 mil euros, i el 25% entre 100 i 400 mil euros). En canvi, les entitats que estan constituïdes com a fundacions se situen en els trams pressupostaris superiors.

Gràfic 9: Presència d'associacions i fundacions, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

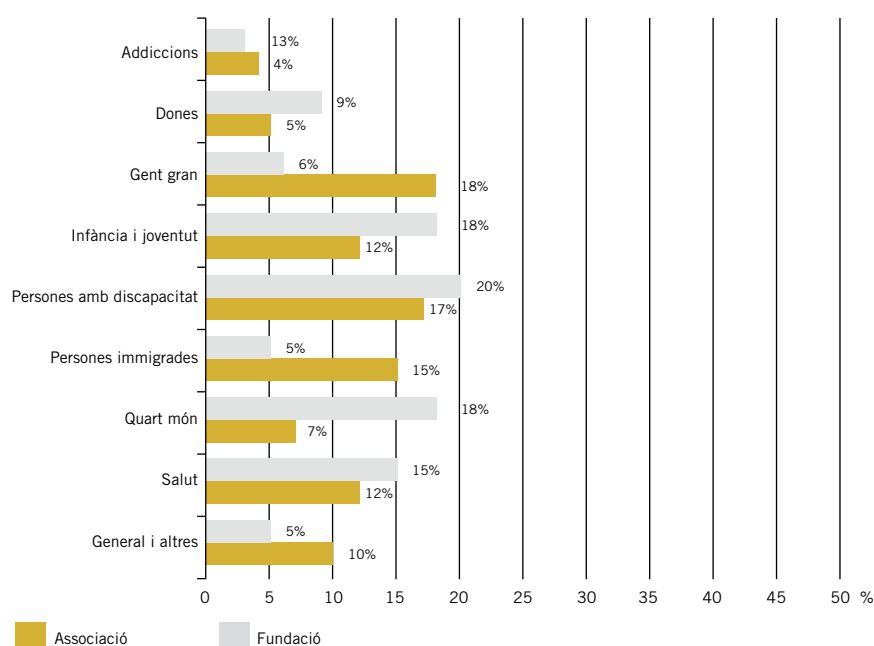

n = 279

Si analitzem quina forma jurídica tenen les entitats en funció del col·lectiu al qual es dirigeixen, s'observa que les entitats que treballen amb persones immigrades o amb gent gran són les que es constitueixen amb més freqüència com a associacions, en el 91% en tots dos casos. En canvi, les entitats relacionades amb el quart món es constitueixen en el 46% com a fundacions.

Entre les fundacions que han participat en la recerca, el 20% treballen amb persones amb discapacitat, el 18% amb el quart món i el 18% amb infància i joventut.

Gràfic 10: Presència d'associacions i fundacions, segons el col·lectiu destinatari

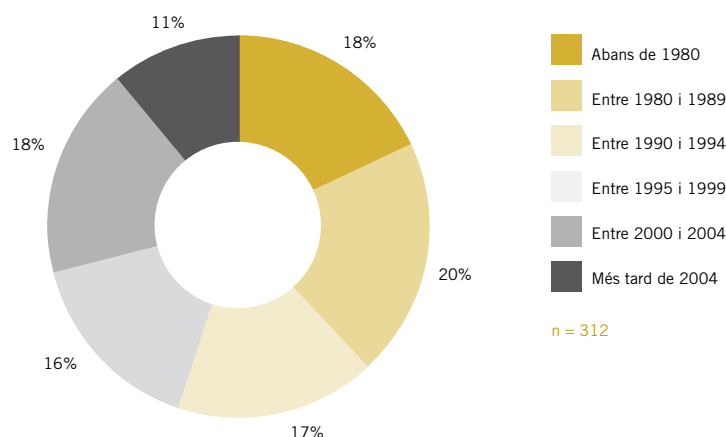

n = 278

9.3. Antiguitat de les organitzacions

L'any de constitució de les entitats que han participat en la recerca mostra que gairebé la meitat de les organitzacions (el 45%) s'ha creat els últims 15 anys. I l'11% s'ha creat després del 2004. El creixement de les entitats socials a la ciutat de Barcelona s'ha donat, doncs, de manera sostinguda en el temps i es veu que una gran part de les entitats es troben en procés de consolidació.

Gràfic 11: Any de constitució de les entitats

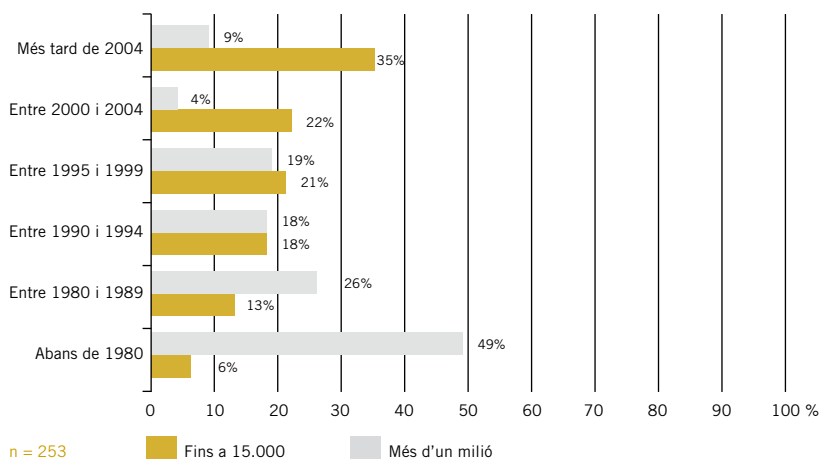

Les organitzacions amb un volum pressupostari més alt, més d'un milió d'euros, es van crear principalment abans del 1980 i representen el 49% del total d'organitzacions que es van crear abans d'aquest any.

Hi ha un percentatge més alt d'entitats amb un pressupost de fins a 15.000 euros entre les creades més tard del 2004, el 35%.

S'observa que el 18% i el 21% de les organitzacions que es van crear en els períodes 1990-1994 i 1995-1999, respectivament, tenen un pressupost no superior als 15.000 euros. Les característiques de l'entitat poden ser el motiu d'aquesta situació: per exemple, una entitat formada principalment per voluntariat; o bé un tipus d'activitat desenvolupat que necessita menys recursos; o bé les dificultats per trobar finançament.

Gràfic 12: Antiguitat, segons el volum pressupostari (en euros)

La creació d'un tipus d'entitat o un altre es vincula al context social del moment de constitució de l'organització i a les necessitats emergents del moment. Abans del 1980 es van constituir principalment entitats que es dirigeixen a persones discapacitades i a infància i joventut. Entre el 1990 i el 1994, es van crear el 40% de les entitats relacionades amb temes d'addiccions i el 31% d'entitats de dones. El 64% de les entitats de persones immigrades s'han constituït més tard de l'any 2000.

Taula 6: Antiguitat, segons el col·lectiu destinatari

	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Quart món	Salut	General i altres	Mitjana
Abans de 1980	20%	11%	15%	34%	27%	6%	11%	8%	10%	18%
Entre 1980 i 1989	30%	25%	35%	17%	21%	0%	21%	23%	18%	20%
Entre 1990 i 1994	40%	31%	12%	15%	17%	9%	18%	20%	10%	17%
Entre 1995 i 1999	0%	11%	23%	11%	12%	21%	25%	20%	18%	16%
Entre 2000 i 2004	10%	11%	9%	12%	12%	41%	11%	23%	34%	18%
Més tard de 2004	0%	11%	6%	11%	11%	23%	14%	6%	10%	11%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 302

Si s'analitza l'antiguitat de les entitats segons la forma jurídica que tenen, s'observa que el 36% de les fundacions s'han constituït més tard de l'any 2000. També destaca que el 44% de les cooperatives d'iniciativa social es van crear entre el 1995 i el 2004.

Taula 7: Antiguitat, segons la forma jurídica

	Associació	Fundació	Cooperativa d'iniciativa social	Altres	Mitjana
Abans de 1980	15%	14%	28%	50%	18%
Entre 1980 i 1989	20%	22%	11%	28%	20%
Entre 1990 i 1994	19%	14%	6%	6%	17%
Entre 1995 i 1999	18%	14%	22%	0%	16%
Entre 2000 i 2004	18%	20%	22%	5%	18%
Més tard de 2004	10%	16%	11%	11%	11%
Total	100%	100%	100%	100%	100%

n = 312

III. Gestió i funcionament de les organitzacions socials a la ciutat de Barcelona

10. L'equip de l'entitat: les persones voluntàries i les remunerades

Un dels eixos centrals de les organitzacions del Tercer Sector Social són les persones i les aportacions que fan per aconseguir els objectius i la missió de l'entitat.

En aquest capítol s'aporta informació sobre les persones remunerades i voluntàries de les organitzacions del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona. Es fa referència a elements descriptius, com ara la composició dels equips, els perfils que els formen i l'evolució esperada, al mateix temps que a les polítiques de gestió i desenvolupament de persones.

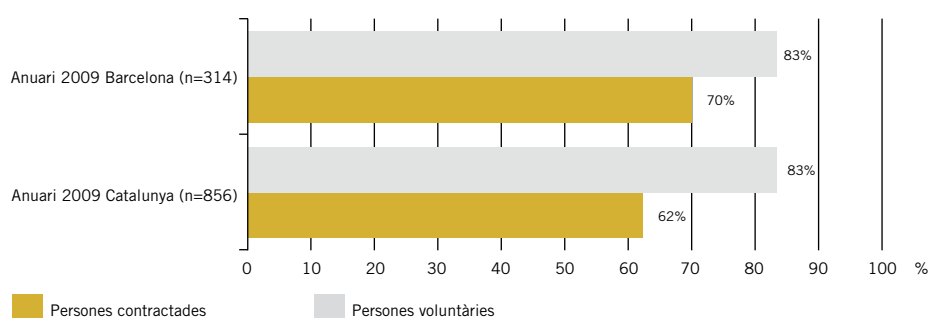
10.1. Composició dels equips

Com a mitjana, els equips del Tercer Sector Social de les entitats amb seu a Barcelona estan formats per 83 persones: 59 persones voluntàries, 19 persones contractades i 5 persones col·laboradores externes habituals.

Dins el Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona, el 83% de les entitats compta amb voluntariat. Es tracta del mateix percentatge sobre el conjunt del Tercer Sector Social català.

El volum d'entitats amb seu a Barcelona que tenen persones contractades és del 70%. Se supera, doncs, la mitjana catalana, que és del 62%. Això pot estar relacionat amb el fet que a la ciutat de Barcelona hi ha una proporció més alta d'entitats amb àmbit territorial d'actuació a tot Catalunya, en què el component de gestió és més gran i, per tant, es necessita també que hi hagi persones remunerades per donar-hi resposta.

Gràfic 13: Organitzacions que tenen persones contractades i organitzacions que compten amb persones voluntàries

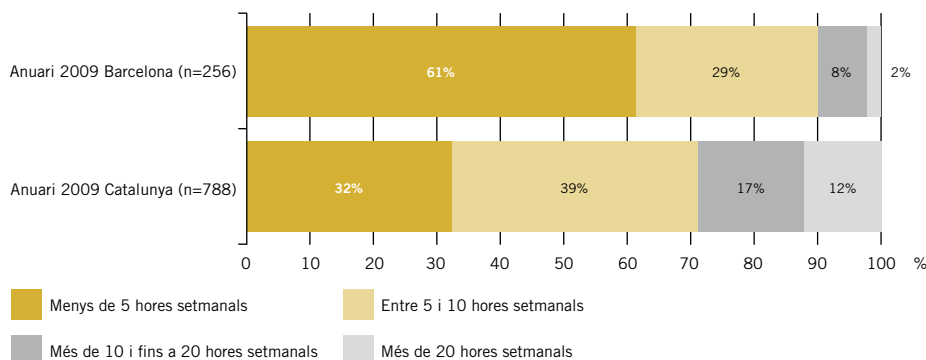
El voluntariat

El voluntariat és una peça clau de les entitats no lucratives i un element d'identitat. Els darrers anys han aparegut nous perfils de voluntariat: amb un grau més alt de formació i especialització per donar resposta a la complexitat de les necessitats socials, amb més presència de gent gran (prejubilada o jubilada), etc.

A continuació, s'exposen les principals dades referents al perfil del voluntariat de les entitats del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona.

Entre les entitats participants en la recerca destaca que el 61% de les persones voluntàries dediquen menys de 5 hores setmanals a l'entitat amb la qual col·laboren, i el 29% entre 5 i 10 hores setmanals. Si s'analitza el conjunt de Catalunya, s'observa que el voluntariat té en proporció una dedicació en hores menor.

Gràfic 14: Hores de dedicació del voluntariat en les organitzacions socials

Si es té en compte el col·lectiu destinatari de les entitats participants en l'estudi, s'observa que les entitats que treballen amb gent gran són les que tenen un percentatge més alt de persones voluntàries que dediquen més de 20 hores setmanals (representa el 12%, mentre que la mitjana del sector a la ciutat de Barcelona és del 3%).

També destaca la dedicació del voluntariat de les entitats d'infància i joventut, en què el 16% de les persones voluntàries dediquen de 10 a 20 hores setmanals i el 55% de 5 a 10 hores setmanals (mentre que les mitjanes del sector a la ciutat de Barcelona són del 7% i del 25%, respectivament).

En canvi, les entitats de persones immigrades i les que treballen en temes de salut són les que tenen una proporció més alta de voluntariat que dedica menys de 5 hores setmanals a l'organització: el 79% i el 94%, respectivament.

Sovint la dedicació del voluntariat va lligada al tipus d'activitats i programes que desenvolupen les entitats en què participen.

Taula 8: Hores de dedicació del voluntariat en les organitzacions socials, segons el col·lectiu destinatari

	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Salut	Quart món	General i altres	Mitjana
Més de 20 hores setmanals	0%	2%	12%	3%	4%	1%	1%	1%	1%	3%
Més de 10 i fins a 20 hores setmanals	1%	5%	17%	16%	3%	3%	1%	8%	8%	7%
Entre 5 i 10 hores setmanals	23%	15%	24%	55%	31%	17%	4%	27%	29%	25%
Menys de 5 hores setmanals	76%	78%	48%	26%	62%	79%	94%	64%	62%	65%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 291

El 33% de les entitats tenen fins a 10 persones voluntàries i el 36% en tenen entre 11 i 50. Alhora, el 18% de les organitzacions que han participat en l'estudi no tenen cap persona voluntària en el seu equip.

El 46% de les entitats que treballen amb persones immigrades i el 44% de gent gran tenen fins a 10 persones voluntàries. També destaca que el 47% de les entitats que treballen amb dones i el 43% de les que ho fan amb persones immigrades tenen entre 11 i 50 persones voluntàries. Les entitats d'infància i joventut que tenen entre 51 i 250 persones són el 22%. I les organitzacions d'infància i joventut i de gent gran amb més de 250 persones voluntàries són les que tenen un percentatge més gran que la mitjana.

Taula 9: Presència de persones voluntàries, segons el col·lectiu destinatari

	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Quart món	Salut	General i altres	Mitjana
Fins a 10 persones	30%	31%	44%	25%	37%	46%	19%	28%	35%	33%
Entre 11 i 50 persones	30%	47%	39%	29%	25%	43%	43%	38%	28%	36%
Entre 51 i 250 persones	10%	11%	7%	22%	3%	8%	13%	17%	10%	11%
Més de 250 persones	0%	0%	5%	6%	0%	0%	3%	3%	3%	2%
Cap persona	30%	11%	5%	18%	35%	3%	22%	14%	24%	18%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 319

Les persones remunerades

Els darrers anys, el sector ha experimentat un creixement en relació amb el nombre de persones contractades i el nombre d'entitats amb persones remunerades ha augmentat considerablement. Tal com s'ha dit anteriorment, el 70% de les organitzacions del Tercer Sector Social amb seu a Barcelona té personal contractat.

El 70% de les entitats de gent gran que han contestat l'enquesta no tenen cap persona contractada. Aquesta dada és deguda a la presència dels casals d'avis que hi ha dins aquest col·lectiu i que no tenen estructures remunerades. També s'ha de destacar que el 65% de les entitats de salut tenen fins a 10 persones treballadores.

Taula 10: Presència de persones contractades, segons el col·lectiu destinatari

	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Quart món	Salut	General i altres	Mitjana
Fins a 10 persones	20%	47%	21%	24%	35%	46%	65%	41%	55%	40%
Entre 11 i 50 persones	70%	16%	7%	27%	28%	11%	11%	28%	4%	22%
Entre 51 i 250 persones	0%	5%	2%	10%	18%	0%	3%	17%	10%	6%
Més de 250 persones	10%	0%	0%	2%	1%	0%	0%	0%	0%	2%
Cap persona	0%	32%	70%	37%	18%	43%	21%	14%	31%	30%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 319

L'anàlisi per forma jurídica mostra que les entitats que tenen més persones contractades són les cooperatives d'iniciativa social. Aquestes tenen contractat, de mitjana, el 78% de l'equip.

Les persones col·laboradores

Per persones col·laboradores s'entén aquelles persones autònomes que de manera regular o puntual desenvolupen algun tipus de tasques en l'organització.

Les persones col·laboradores estan més presents en els trams pressupostaris intermedis. Les organitzacions que tenen un pressupost d'entre 100.000 i 400.000 euros són les que tenen un volum més gran d'aquest col·lectiu.

10.2. Perfils dels equips

La descripció del perfil dels equips es fa a partir de les característiques de les persones que en formen part. S'han considerat el sexe, l'edat i el nivell d'estudis de les persones.

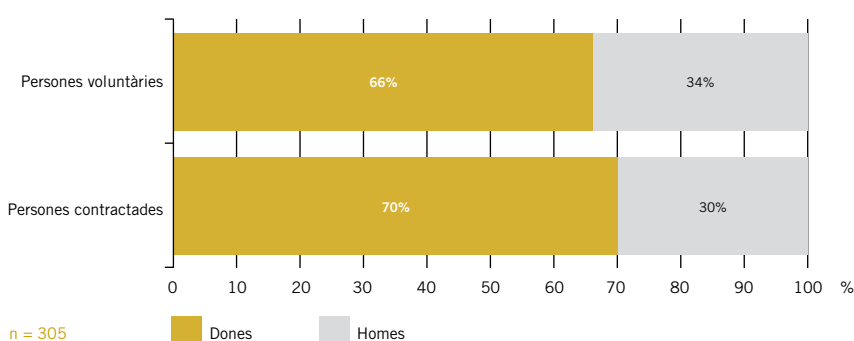
Sexe

Les dones tenen una gran presència als equips de les entitats socials. En el cas dels equips de voluntariat, la presència de les dones és del 66%, i en els equips remunerats, del 70%, proporcions molt semblants a la mitjana del conjunt d'entitats catalanes.

Aquestes dades indiquen que al Tercer Sector Social les organitzacions amb seu a Barcelona formen un sector feminitzat. Les dones representen el 44% de la població ocupada de la ciutat de Barcelona (segons dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE de l'any 2007). Per tant, s'observa que hi ha una gran diferència respecte del conjunt de l'economia de la ciutat de Barcelona.

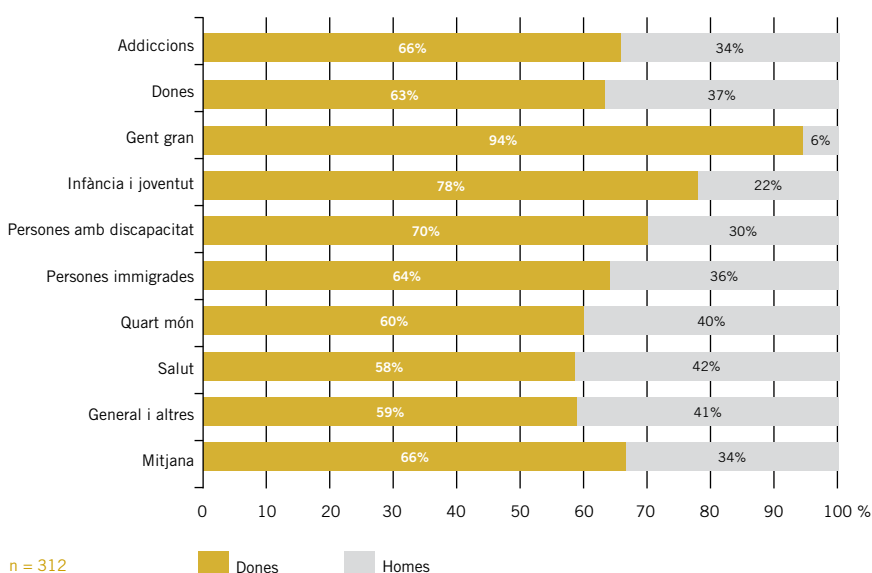
No obstant això, s'ha de tenir en compte que els últims anys hi ha hagut un augment de la presència d'homes en els equips de voluntariat (a partir de les dades de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*, ha passat del 24% el 2003 al 34% el 2009).

Gràfic 15: Presència de dones i d'homes en el col·lectiu de persones voluntàries i contractades

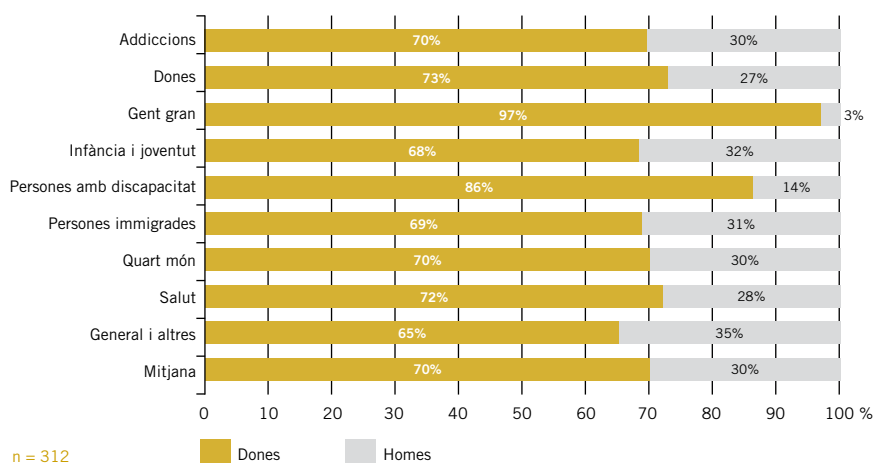
Si s'analitza la distribució per sexes de les persones voluntàries segons el col·lectiu destinatari prioritari de les entitats, s'observa que el 94% del voluntariat d'organitzacions que treballen amb gent gran són dones. En les entitats d'infància i joventut, el 78% de les persones voluntàries també són dones.

Gràfic 16: Presència de dones i d'homes en el col·lectiu de persones voluntàries, segons el col·lectiu destinatari

Pel que fa a les persones contractades, hi ha més presència de dones contractades en els equips de les entitats que treballen amb gent gran i amb persones amb discapacitat (el 97% i el 86%, respectivament). Aquesta situació es pot donar pel fet que són sectors on es desenvolupen tasques d'atenció i cura de les persones.

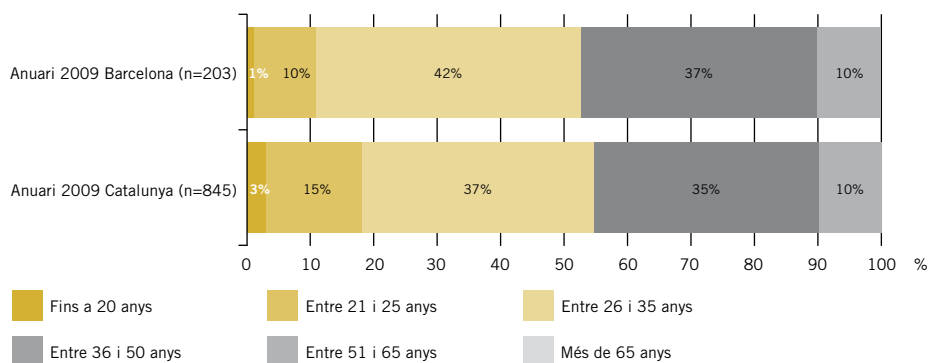
Gràfic 17: Presència de dones i d'homes en el col·lectiu de persones contractades, segons el col·lectiu destinatari

Edat

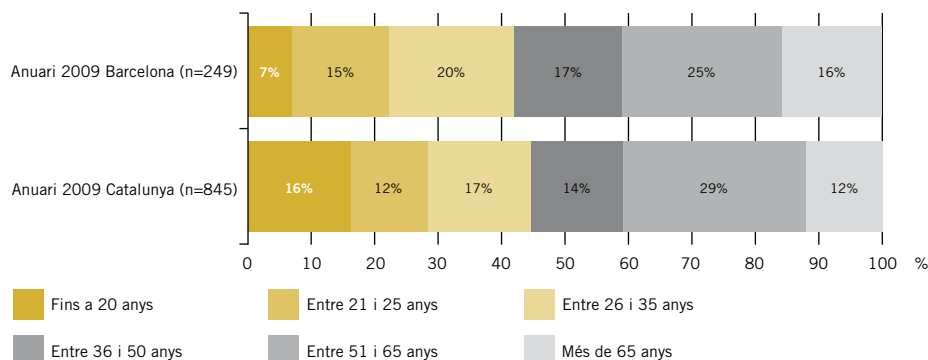
Hi ha una presència molt elevada de persones voluntàries de més de 50 anys, el 41%. També s'ha de destacar que el 22% de les persones tenen 25 anys o menys. Aquest percentatge és degut sobretot al voluntariat que es fa en entitats d'infància i joventut, principalment en centres d'esplai i agrupaments escoltes. El 48% del voluntariat més jove participa en aquest tipus d'organitzacions.

Gràfic 18: Edat de les persones voluntàries

El 10% de les persones contractades tenen fins a 25 anys, un percentatge superior a la proporció de persones ocupades de menys de 25 anys de la ciutat de Barcelona, que és del 6% (elaboració pròpia a partir de les dades de l'EPA 2007, INE). Així, les entitats socials de Barcelona ciutat són un àmbit amb potencial en la incorporació de joves al mercat laboral.

Gràfic 19: Edat de les persones contractades

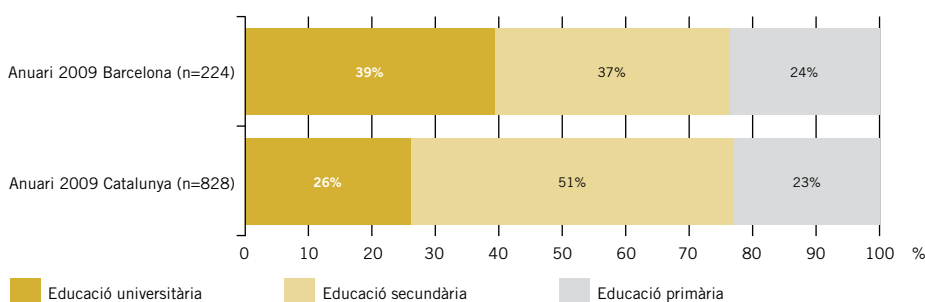
"Cada cop ens arriba més gent amb estudis universitaris. Arriba gent nova que s'està formant, per exemple, en treball social, en educació social o en integració social." *Extret d'una entrevista*

Nivell d'estudis

El 39% de les persones voluntàries a les entitats de Barcelona ciutat tenen estudis universitaris. Aquesta dada està bastant per sobre de la proporció de voluntariat amb estudis universitaris al Tercer Sector Social català, que és del 26%.

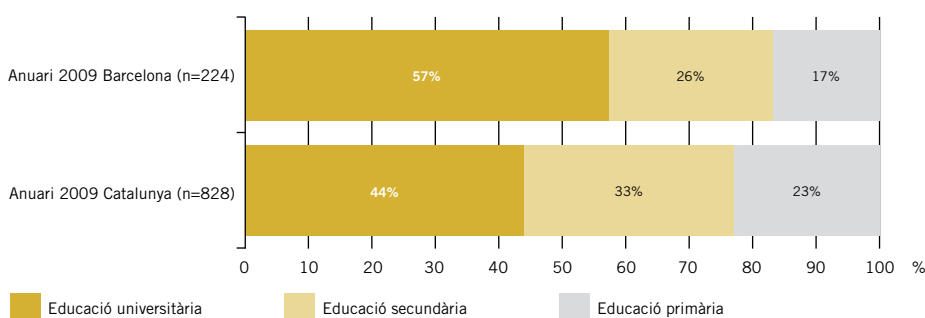
Un factor que ho explica és l'emergència d'un nou perfil de voluntariat qualificat, que ha pogut aparèixer amb més força els darrers anys a la ciutat de Barcelona.

Gràfic 20: Persones voluntàries, segons el nivell de formació

Respecte a la formació de les persones contractades, el 57% tenen estudis universitaris, percentatge molt superior a la proporció en l'àmbit català (el 44%, segons dades de l'Anuari 2009). Això es pot vincular, d'una banda, al fet que es necessitin perfils més qualificats i als tipus d'activitats que desenvolupen les organitzacions. D'altra banda, el fet que hi hagi més entitats amb persones contractades, el 70%, també hi pot influir.

Gràfic 21: Persones contractades, segons el nivell de formació

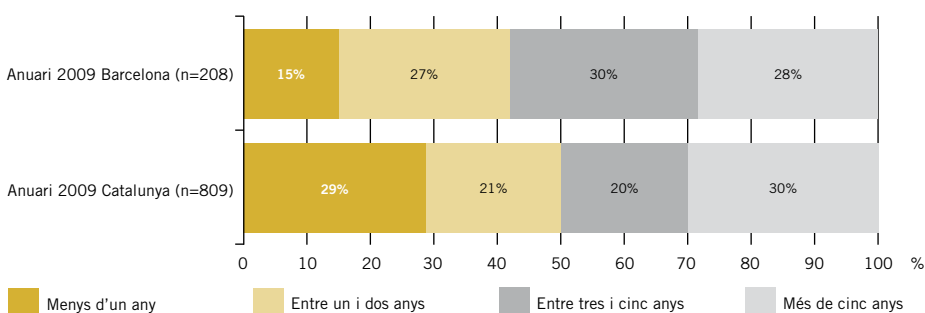

10.3. Antiguitat dels equips

És rellevant analitzar el període de relació dels equips amb les entitats. El 30% de les persones voluntàries fa entre tres i cinc anys que són a l'entitat i el 38% més de cinc anys.

En el cas de les persones contractades, el 42% hi treballa com a màxim fa 2 anys i el 28% fa més de 5 anys que hi tenen relació.

Gràfic 22: Antiguitat de les persones contractades a l'organització

10.4. Desenvolupament dels equips

En aquest apartat s'han considerat quatre aspectes: les formes de contractació, la formació, la participació i l'avaluació.

Formes de contractació

Les dades sobre contractació s'han analitzat tenint en compte dues variables: el tipus de contracte i la dedicació.

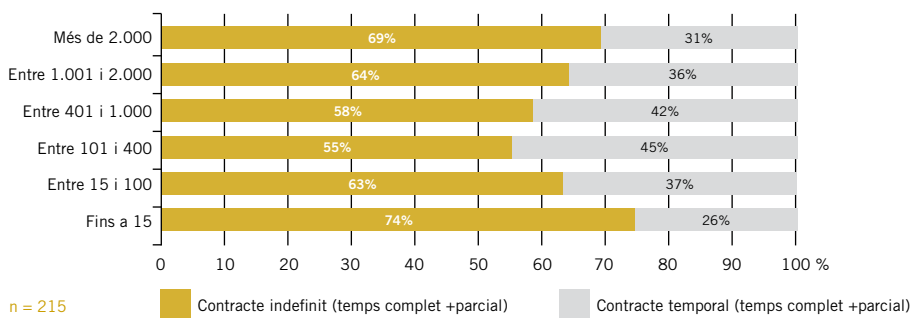
El 64% de les persones contractades al Tercer Sector Social té contracte indefinit i el 36%, contracte temporal. En el cas català, el 69% té contracte indefinit i el 31%, contracte temporal. La contractació temporal és, doncs, una mica superior en el cas de les entitats amb seu a Barcelona.

Si s'analitza el tipus de contracte laboral en funció del volum pressupostari de les entitats, s'observa que les entitats més petites (de fins a 15 mil euros) són les que tenen un percentatge més alt de persones amb contracte indefinit, el 74%.

Les entitats d'entre 100 i 400 mil euros són les que tenen un nombre més alt de contractes temporals, el 45% de les persones contractades.

Pel que fa al tipus de jornada laboral, el 70% de les persones contractades a les entitats que han participat en la recerca tenen una jornada laboral completa, mentre que el 30% tenen una jornada parcial.

Gràfic 23: Grau de temporalitat dels contractes, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

"La gent ha de tenir molt clar que la qualitat és un aspecte molt particular que s'ha d'interioritzar. Des d'aquest punt de vista, definir els perfils i la formació que es requereix pel seu desenvolupament es converteix en una tasca més especialitzada i professionalitzada. Aquest és un procés que encara s'està definint."

Extret d'una entrevista

Formació

La formació dels equips de les entitats és molt important per garantir-ne el desenvolupament professional i per fomentar la millora i la innovació dels processos de funcionament i la realització de projectes de les entitats.

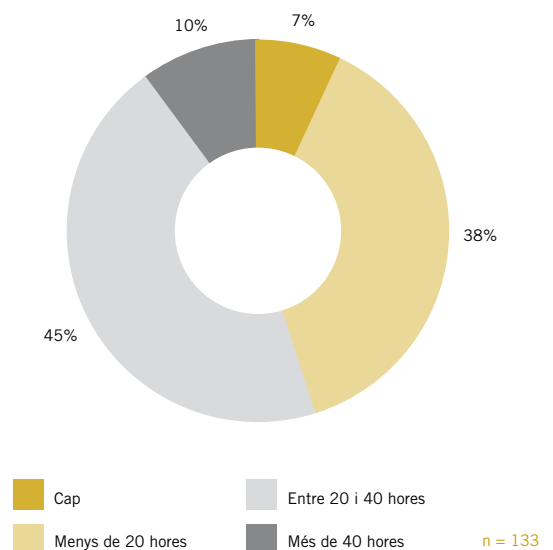
Nombroses persones entrevistades han fet referència a la importància d'aquest element. Per una banda, vinculen la seva importància al procés de professionalització que està vivint el sector. Per l'altra, també fan referència a la flexibilitat i a l'especialització que es necessita en alguns tipus d'activitats de les entitats.

Entre les entitats que han participat en la recerca, el 45% de les persones contractades dediquen entre 20 i 40 hores de formació anuals.

En el cas del voluntariat, es dediquen menys de 20 hores anuals a la formació en el 41% (el 49% en el cas català).

Tot i això, cal tenir en compte que la formació informal també té un pes rellevant en les organitzacions socials. Les hores de formació que es donen a partir de compartir experiències amb altres persones voluntàries, a partir de sessions de treball internes sobre temes diversos, etc., sovint no ha estat considerada per les entitats per fer aquest recompte.

Gràfic 24: Hores anuals dedicades a la formació de persones contractades

10.5. Evolució dels equips a les entitats

Evolució

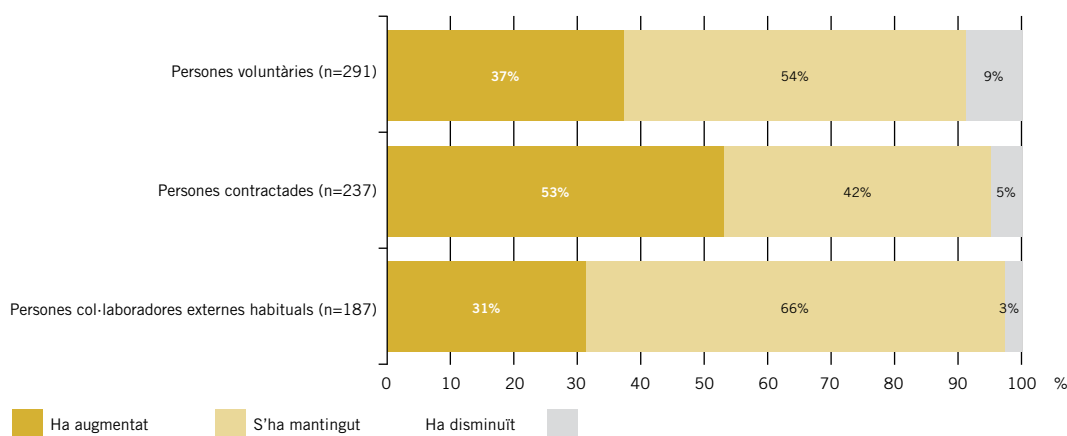
“L'equip tècnic cada vegada és més gran. Hem notat un creixement important els darrers anys. Al principi potser hi havia un tècnic, i ara ja som quinze persones a l'equip.”
Extret d'una entrevista

A partir de les dades recollides de les entitats del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona, s'observa que el 53% de les entitats que han respost manifesten que, els darrers tres anys, ha augmentat el nombre de persones contractades.

En canvi, en el cas del voluntariat, el 54% de les entitats afirma que s'ha mantingut el nombre de persones voluntàries els últims tres anys.

L'increment de persones contractades ha estat més accentuat a les organitzacions que tenen més de 100.000 euros de pressupost anual. Així, el 37% de les entitats en què ha augmentat el nombre de persones contractades tenen entre 100.000 i 400.000 euros, i el 23% tenen entre 400.000 i un milió d'euros.

Gràfic 25: Evolució del nombre de persones contractades, voluntàries i col·laboradores els últims tres anys

Perspectives

Des de les organitzacions socials de la ciutat de Barcelona, les perspectives d'evolució en els propers anys pel que fa a persones contractades i voluntàries són similars en els dos col·lectius.

El 44% d'entitats preveuen que augmentin les persones voluntàries i el 50% consideren que es mantindrà el volum de voluntariat actual. Aquestes dades són molt similars a la mitjana de les organitzacions socials catalanes.

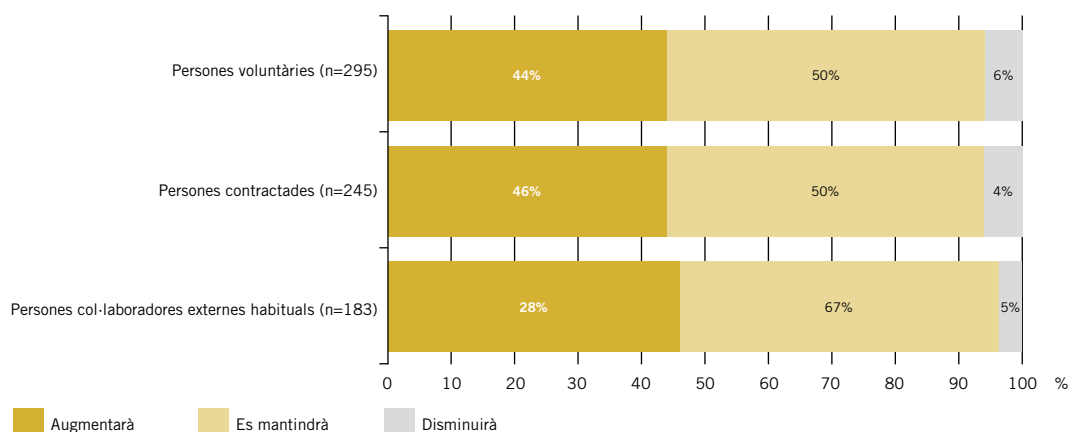
Les perspectives en l'evolució de les persones contractades es troben en part vinculades al desplegament de la Llei de serveis socials i també de la Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones en situació de dependència. Totes dues tindran segurament una influència significativa en l'evolució de la contractació en les organitzacions socials d'arreu del territori català.

Per als pròxims tres anys, el 46% de les entitats preveuen que augmentarà el personal contractat. És un percentatge inferior d'entitats respecte a les que afirmen haver tingut una evolució positiva els darrers tres anys (el 53%).

Les expectatives de creixement en el nombre de persones contractades es donen sobretot entre les entitats de persones immigrades (en el 68%) seguides de les de persones amb discapacitat (en el 57%).

Les entitats que es troben en trams pressupostaris intermedis són sovint les que estan immerses en processos de creixement. El 30% de les organitzacions que creuen que augmentarà el nombre de persones contractades té entre 100.000 i 400.000 euros de pressupost (representen el 26% de les que es troben en aquest tram pressupostari en l'àmbit català).

Gràfic 26: Previsió de l'evolució del nombre de persones contractades, voluntàries i col·laboradores els pròxims tres anys

10.6. Polítiques de gestió i desenvolupament de persones

S'ha donat un creixement molt alt del nombre de persones remunerades entre els anys 2003 i 2009: s'ha passat de 52.000 a més de 100.000 en el conjunt del Tercer Sector Social català. A mesura que aquesta xifra creix, té més sentit per a les entitats la creació d'una política de gestió i desenvolupament de persones. En algunes entrevistes s'ha ressaltat la necessitat de crear una àrea específica per a la gestió de persones atenent sobretot a aquest creixement.

A les entitats de la ciutat de Barcelona, el 25% compta amb una política de gestió de persones. El 40% de les organitzacions d'entre un i dos milions d'euros de pressupost tenen una política desenvolupada, i en el cas de les de més de dos milions d'euros, les que ja en tenen representen el 52%. En l'actualitat, hi ha poques entitats amb una àrea de gestió de persones.

"Tenim un pla de voluntariat bastant avançat que inclou temes de formació, acollida, participació... Per a nosaltres, un tema de futur és ser capaços de fer una bona acollida i un bon reconeixement dels equips."
Extret d'una entrevista.

"Cal tenir en compte tant la formació de l'equip de l'entitat com també un altre tema complicat com és la integració de nous perfils en el sector".
Extret d'una entrevista.

11. Els recursos econòmics

En aquest capítol s'aborden les qüestions relatives als recursos econòmics de les entitats tenint en compte el volum pressupostari, l'anàlisi dels ingressos i les despeses i l'ús que es fa dels instruments de tresoreria.

Les dades utilitzades en aquest apartat provenen del darrer exercici, tancat en el moment de fer el treball de camp, l'any 2007.

11.1. Volum econòmic i pressupostari de les entitats

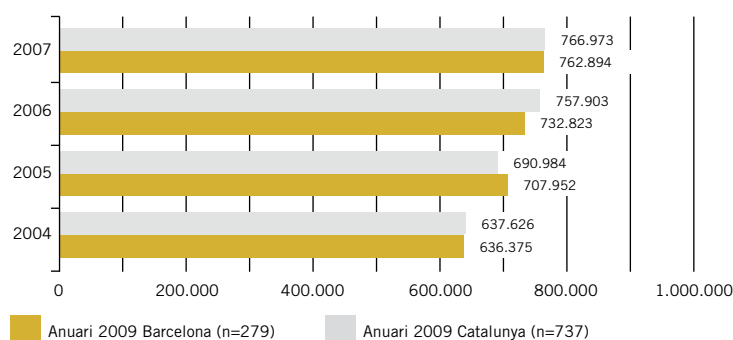
Els darrers anys, el Tercer Sector Social de Catalunya ha protagonitzat un creixement econòmic elevat: ha passat de representar l'1% del PIB català a situar-se prop del 3% del PIB l'any 2007 (segons dades de l'Anuari 2009). En l'actualitat les organitzacions que tenen la seu a Barcelona representen l'1% del PIB català.

Així doncs, l'evolució del pressupost mitjà de les entitats que han participat en l'estudi mostra que des de l'any 2004 ha augmentat considerablement. Ha passat de 636.375 euros a 762.894 euros (aplicant-hi l'IPC, la variació ha estat de 56.518 euros, el 9%).

L'any 2007, el pressupost mitjà més baix era el de les entitats dirigides a gent gran i a persones immigrades, amb un pressupost de 116.520 i 182.956 euros anuals, respectivament.

Destaca el fet que les entitats de gent gran gairebé hagin doblat el seu pressupost mitjà (tenint en compte l'increment de l'IPC).

Gràfic 27: Evolució del pressupost mitjà de les organitzacions al Tercer Sector Social (en euros)

Les entitats que treballen amb addiccions, quart món i persones amb discapacitat (1.473.873, 1.393.500 i 1.190.799 euros, respectivament) són les que tenen un volum econòmic més gran. No obstant això, les entitats de quart món, juntament amb les d'infància i joventut, han disminuït el pressupost mitjà respecte l'any 2004.

Taula 11: Percentatge de variació del pressupost mitjà de les organitzacions, segons el col·lectiu destinatari

	2004*	2007	% variació**
Addiccions	1.394.469	1.473.873	6%
Dones	296.119	459.902	55%
Gent gran	63.914	116.520	82%
Infància i joventut	1.031.014	943.220	-9%
Persones amb discapacitat	980.368	1.190.799	21%
Persones immigrades	160.245	181.956	14%
Quart món	1.545.594	1.393.500	-10%
Salut	209.017	388.020	86%
General i altres	383.234	751.542	96%
Mitjana	706.376	762.894	8%

n= 279

*Pressupost mitjà amb l'actualització de l'IPC, aplicant-hi l'11% d'IPC entre el 2004 i el 2007.

**Percentatge de variació calculat entre el 2004 i a preus constants de l'any 2007.

11.2. Anàlisi dels ingressos

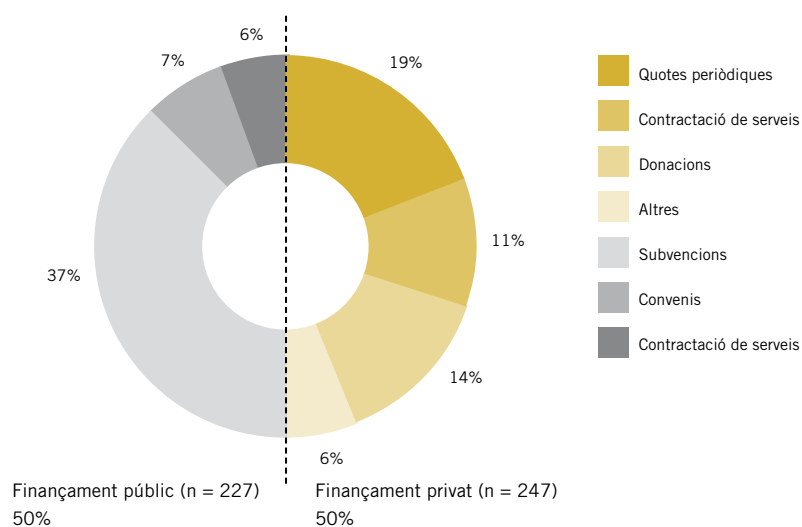
Les organitzacions del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona compten amb heterogeneïtat de fonts de finançament.

En termes generals, la meitat dels fons que obtenen les entitats socials de Barcelona ciutat provenen de fonts de finançament públic (el 50%). Aquesta situació és força semblant a la situació a escala de Catalunya (segons dades de l'Anuari 2009, les fonts de finançament públic representen el 49% del pressupost i les privades, el 51%).

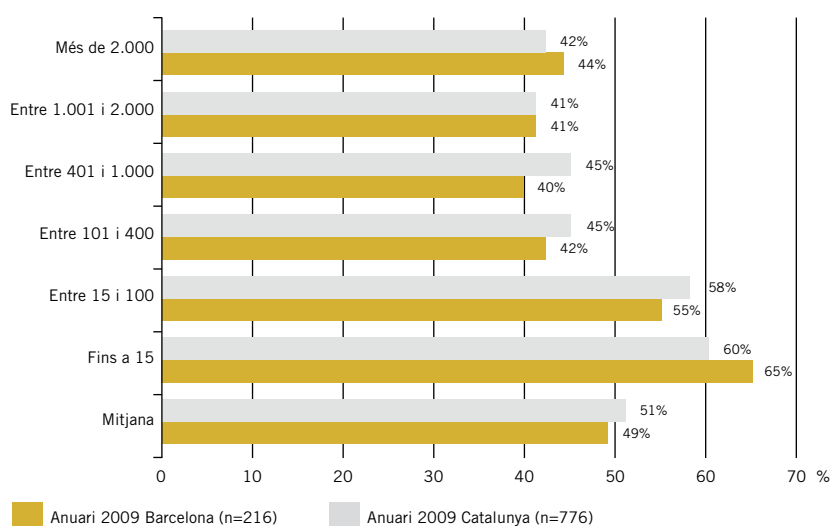
Si es té en compte el volum pressupostari de les entitats, s'observa que les entitats de menys de 15.000 euros tenen una proporció més alta de finançament privat (el 65%). A les entitats grans, d'entre un i dos milions de pressupost, el percentatge és més baix, el 44%.

Una de les explicacions d'aquesta situació és el pes que té el pagament de quotes com a forma de finançament de les entitats petites. Les entitats de fins a 15.000 euros són les que compten amb un percentatge més elevat de quotes de persones associades: en tenen el 44% d'organitzacions. En el cas de les entitats de més de dos milions d'euros representen el 7%.

Gràfic 28: Dades globals del percentatge de finançament públic/privat

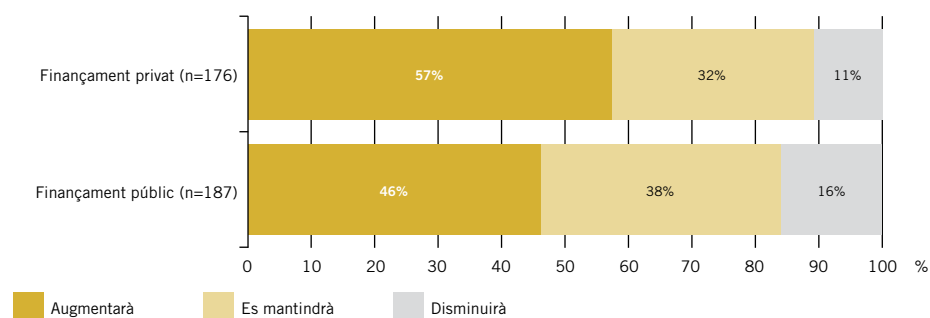

Gràfic 29: Finançament privat, segons el volum pressupostari de l'organització (en milers d'euros)

El 46% de les entitats que han participat en l'estudi preveuen que el finançament públic augmentarà, i en el cas de les fonts privades manifesten que augmentarà en el 57% dels casos durant els propers tres anys.

Gràfic 30: Expectatives d'evolució del finançament públic/privat els propers tres anys

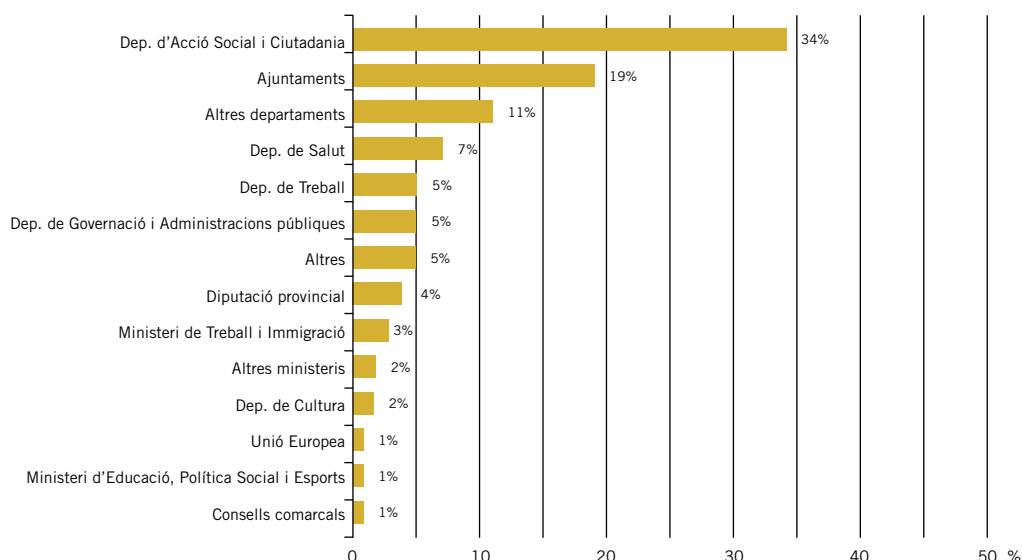

Fonts de finançament públic

La font de finançament públic més rellevant a les entitats del Tercer Sector Social de Barcelona és el Departament d'Acció Social i Ciutadania, que representa el 34% dels ingressos públics globals. Un altre actor important és l'Ajuntament de Barcelona, que aporta el 19% dels ingressos públics.

La dada sobre el finançament procedent dels ajuntaments varia respecte de les dades globals del sector a Catalunya. El 34% dels ingressos públics de les entitats provenen dels ajuntaments (dades extretes de l'Anuari 2009).

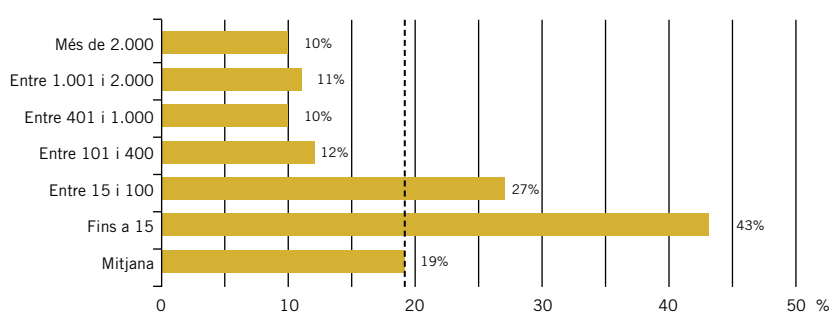
Gràfic 31: Fonts de finançament públic de les entitats

n = 227

Aquest fet s'explica perquè bona part de les entitats amb seu a Barcelona actuen arreu de Catalunya i, per tant, tenen relació amb diverses administracions públiques. Aquestes entitats acostumen a tenir més dimensió pressupostària.

Gràfic 32: Ingressos públics municipals, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

n = 197

Les subvencions són el tipus de finançament públic més habitual (representen el 75% del finançament públic per a les entitats).

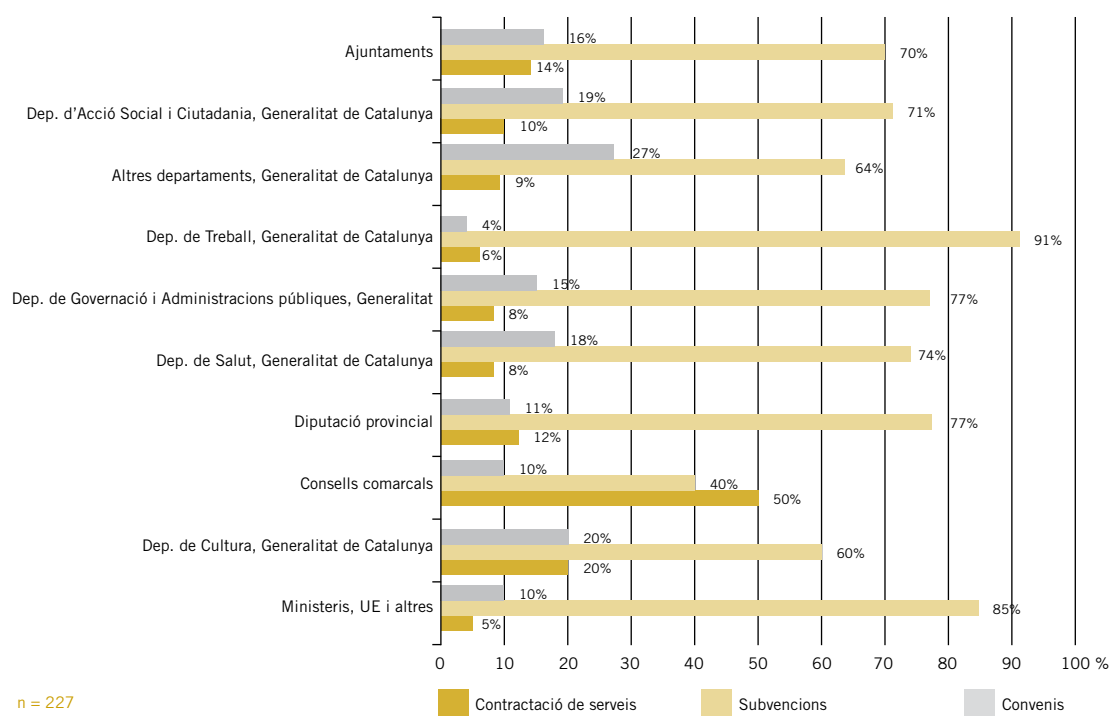
Les entitats que han participat en el treball de camp reben el 12% del seu finançament públic a través de convenis. Es tracta d'una forma de finançament que permet gaudir de més estabilitat a les entitats i treballar en projectes a un termini més llarg, que garanteixin un impacte social més ampli i millor. Els convenis han crescut els darrers anys per al conjunt d'entitats socials catalanes.

Si s'analitzen les formes de finançament públic de cada tipus d'administració, s'observa que els departaments de la Generalitat de Catalunya són els que atorguen una part més gran del conjunt del finançament que aporten en forma de convenis.

"El repte és aconseguir un model de finançament format per una diversitat de finançadors. Aquest model permet treballar amb menys dependències inespecífiques."
Extret d'una entrevista

El 50% del finançament atorgat pel Consell Comarcal del Barcelonès va ser en forma de contracte de serveis durant el 2007.

Gràfic 33: Formes de finançament públic

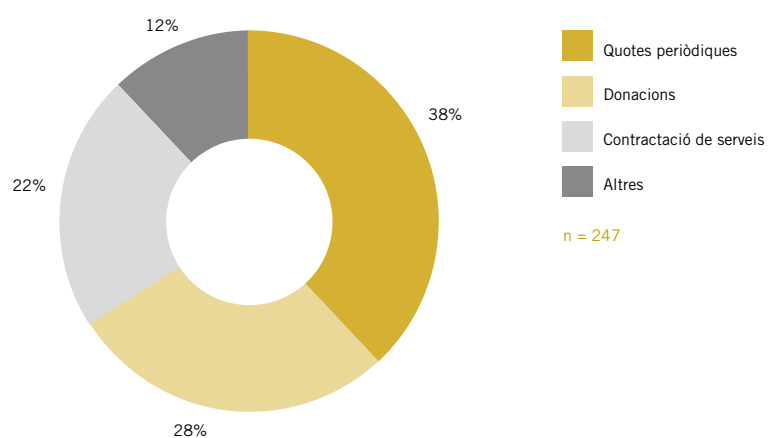

En el capítol sobre relacions amb les administracions públiques s'aprofundeix més en els tipus de relació més habituals entre administracions i entitats.

Fonts de finançament privat

Les entitats de Barcelona ciutat compten amb força diversificació entre les seves fonts de finançament privat. El 38% provenen de quotes periòdiques, el 28% de donacions i el 22% de contractació de serveis.

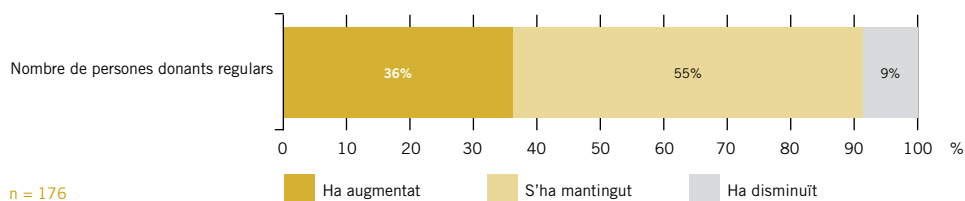
Gràfic 34: Mitjana de fonts de finançament privat

Respecte a les donacions, la mitjana de donants regulars de les entitats se situa en 661 persones i la de puntuals, en 186. A més, les entitats tenen de mitjana set fundacions donants i dues obres socials i d'estalvis.

Més de la meitat de les entitats que han participat en l'estudi manifesten que els darrers tres anys el nombre de donacions s'ha mantingut.

Gràfic 35: Evolució del nombre de persones donants els darrers tres anys

La procedència de fons privats varia considerablement segons la dimensió pressupostària de les organitzacions. Les entitats amb més volum pressupostari tenen una proporció més alta de fons privats procedents de contractació de serveis. Per a les organitzacions de més de dos milions de pressupost representen el 41%, mentre que per a les entitats de fins a 15.000 euros aquest tipus de finançament representa el 9%.

Taula 12. Procedència dels fons privats de l'organització, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

	Fins a 15	Entre 15 i 100	Entre 100 i 400	Entre 400 i 1.000	Entre 1.000 i 2.000	Més de 2.000	Mitjana
Contractació de serveis	9%	15%	26%	23%	35%	41%	23%
Donacions	23%	28%	38%	37%	22%	26%	30%
Quotes periòdiques	59%	43%	27%	31%	32%	17%	36%
Altres	9%	14%	9%	9%	11%	16%	11%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 247

Les quotes periòdiques representen el 59% dels ingressos privats per les entitats de fins a 15.000 euros de pressupost. Alhora, representen el 53% de les fonts de finançament privat de les entitats de gent gran, probablement perquè la majoria d'entitats de gent gran que han respost són casals d'avis o clubs de jubilats on les persones sòcies fan l'aportació de la seva quota periòdicament.

Taula 13: Procedència dels fons privats de l'organització, segons el col·lectiu destinatari

	Addiccions	Dones	Gent gran	Infància i joventut	Persones amb discapacitat	Persones immigrades	Quart món	Salut	General i altres	Mitjana
Contractació de serveis	7%	23%	11%	15%	25%	22%	30%	20%	35%	22%
Donacions	32%	21%	15%	33%	26%	31%	44%	31%	21%	28%
Quotes periòdiques	49%	37%	53%	45%	38%	29%	20%	40%	38%	38%
Altres	12%	19%	21%	7%	11%	18%	6%	9%	6%	12%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 247

11.3. Anàlisi de les despeses

L'anàlisi de les despeses s'ha fet segons la naturalesa (és a dir, si són degudes a compres, a personal, a subministraments, etc.), i segons la finalitat (veient si els recursos es destinen a l'activitat o a l'estructura de l'organització).

Segons la naturalesa

La despesa de personal és la més elevada (el 48% de mitjana). Especialment, creix en les entitats que tenen més de 400.000 euros de pressupost, perquè les seves estructures organitzatives requereixen d'un cert volum de personal remunerat per funcionar. En el cas de les entitats que tenen més de dos milions d'euros de pressupost representa el 63%.

A les entitats de fins a 15.000 euros, el percentatge de despesa més gran són les compres (el 32%), cosa que té a veure amb el fet que utilitzen els recursos disponibles principalment per a les activitats i projectes que duen a terme.

Taula 14: Despeses, segons la naturalesa i segons el pressupost
(en milers d'euros)

	Fins a 15	Entre 15 i 100	Entre 101 i 400	Entre 401 i 1.000	Entre 1.001 i 2.000	Més de 2.000	Mitjana
Personal	19%	39%	51%	58%	57%	63%	48%
Compres	32%	25%	11%	11%	9%	15%	17%
Subministraments (electricitat, aigua...)	6%	7%	8%	8%	6%	5%	7%
Serveis externs (gestors, auditors...)	15%	12%	14%	9%	13%	7%	12%
Altres	28%	17%	16%	14%	15%	10%	16%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 185

Segons la finalitat

L'anàlisi de la despesa en funció de la finalitat indica que el 26% d'aquesta es destina a l'estructura de l'entitat i el 74% a les activitats o serveis que es duen a terme.

Si s'analitza la finalitat de la despesa segons el volum pressupostari de l'organització, s'observa que les entitats que tenen un pressupost d'entre 100.000 i 400.000 euros, organitzacions mitjanes, són les que tenen un cost de funcionament organitzatiu més alt.

"Som una entitat molt acostumada a procurar maximitzar l'atenció a les persones usuàries i la seva qualitat. En canvi, treballem poc internament la realització d'inversions."
Extret d'una entrevista

Taula 15: Despeses, segons la finalitat i segons el volum pressupostari
(en milers d'euros)

	Fins a 15	Entre 15 i 100	Entre 101 i 400	Entre 401 i 1.000	Entre 1.001 i 2.000	Més de 2.000	Mitjana
Directament per activitats o serveis	74%	73%	69%	75%	79%	78%	74%
Per estructura	26%	27%	31%	25%	21%	22%	26%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

n = 181

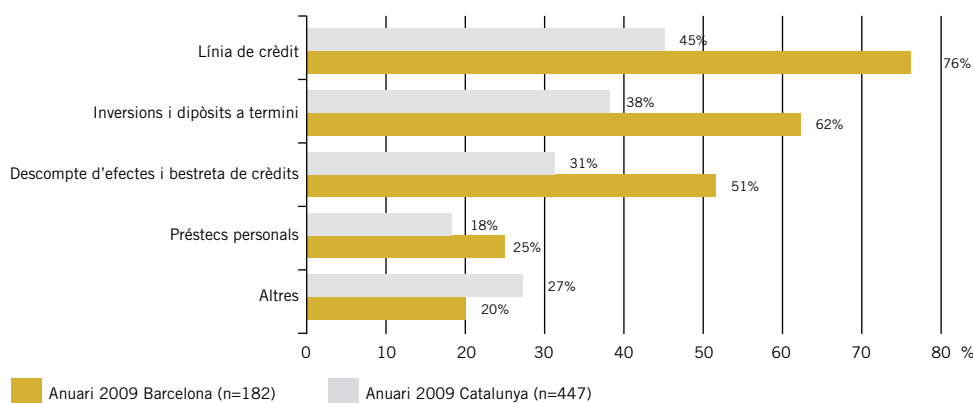
11.4. Ús dels instruments de gestió de tresoreria

Les dificultats en la gestió de la tresoreria de les organitzacions del tercer sector són habituals per elements de l'entorn (com per exemple el retard en els pagaments o l'estacionalitat de determinats tipus de serveis) i per causes internes de les entitats (com la necessitat de millorar la gestió financera o la manca d'estabilitat financera).

Entre els instruments de tresoreria, les línies de crèdit són l'opció més utilitzada (el 76% de les entitats en fan ús). Un altre instrument que s'utilitza habitualment són les inversions i els dipòsits a termini, els 62% de les organitzacions.

La millora dels processos de negociació i de l'accés a instruments de gestió de tresoreria és més accentuada en les entitats de la ciutat de Barcelona en relació amb la mitjana del sector. En el conjunt d'entitats catalanes, les organitzacions que utilitzen les línies de crèdit són el 45%.

Gràfic 36: Organitzacions que han utilitzat instruments de tresoreria

12. El treball per a la millora del funcionament organitzatiu

Els processos de millora del funcionament organitzatiu són una tasca conjunta de totes les persones de l'entitat. En general, els esforços s'han centrat més en la millora dels processos d'atenció directa que en les tasques d'estructura.

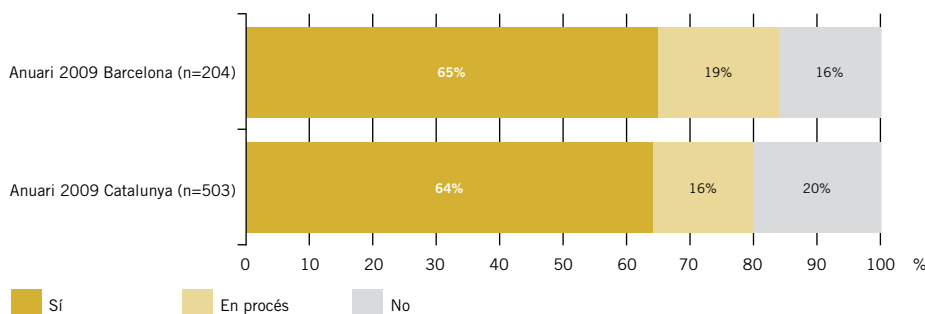
La sistematització i els processos i les eines de gestió poden contribuir a la millora de l'eficàcia, l'eficiència i el funcionament global; en definitiva, a la millora de la competitivitat del conjunt del Tercer Sector Social i de la tasca de transformació social que duu a terme.

Així doncs, els darrers anys s'ha prioritzat la creació d'aquest tipus d'eines i la millora dels processos de gestió. El 65% de les organitzacions tenen algun tipus d'indicadors de funcionament i activitat i el 19% està en procés de crear-los.

Si es té en compte aquesta dada en funció del volum pressupostari de les entitats, s'observa que les entitats més grans tenen amb més freqüència indicadors de funcionament i activitat: n'hi ha en el 88% de les entitats de més de 400.000 euros. En canvi, són el 53% de les entitats de menys de 15.000 euros les que en tenen.

Com es pot veure, fins ara han estat les entitats més grans les que han posat més esforços en aquest procés de millora, i les organitzacions petites i mitjanes encara estan en una fase inicial. Aquesta situació es dona sovint per la manca de finançament i per les dificultats per assumir els costos i l'esforç que suposen aquests processos en entitats de petites dimensions.

Gràfic 37: Existència d'indicadors de funcionament i activitat

12.1. Tipus de processos de millora

Les entitats compten amb diversos tipus de processos de millora. A continuació es valoren els més comuns: la implementació i utilització del pla estratègic, l'avaluació i la qualitat i la mesura de l'impacte.

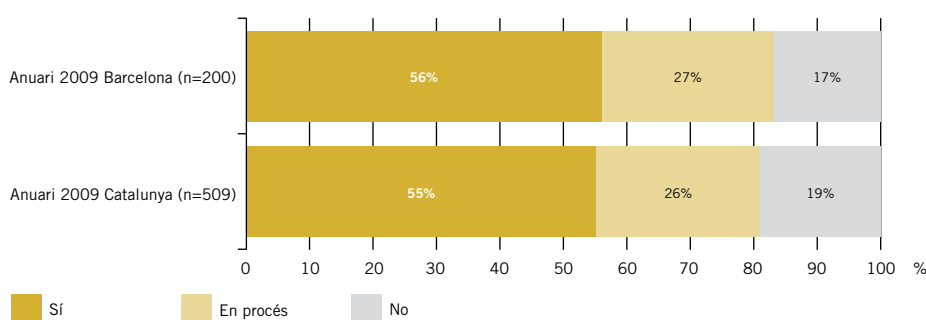
La planificació estratègica

El pla estratègic recull els eixos i objectius prioritaris de l'entitat de cara al futur. Per tant, és una bona eina per desenvolupar la missió de l'organització i reflexionar cap a on es vol anar i quina ha de ser la filosofia de l'acció diària.

El 56% de les entitats que han participat en la recerca disposen d'un pla estratègic a llarg termini i el 27% el tenen en procés d'elaboració.

El volum pressupostari de les entitats influeix en el fet de tenir un pla estratègic: el 85% de les organitzacions de més d'un milió d'euros de pressupost, per exemple, en tenen. Aquesta situació es deu moltes vegades al fet que entre les entitats grans hi ha més sovint les que tenen una llarga trajectòria, cosa que els ha permès reflexionar sobre aquests temes. Un altre motiu possible és que a causa de la seva dimensió necessiten un document com aquest per garantir la coherència de la seva acció diària amb la missió de l'entitat.

Gràfic 38: Existència d'un pla a llarg termini o pla estratègic

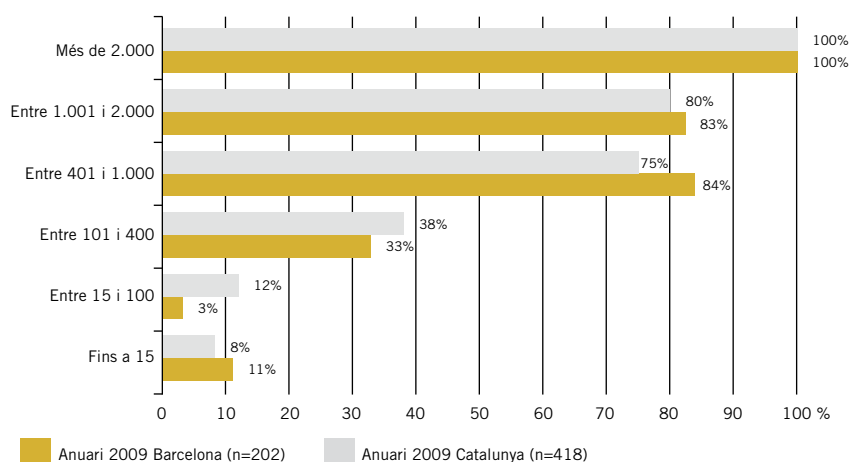
Avaluació

Per a les entitats l'avaluació és un procés per conèixer el funcionament i les vies de millora de les activitats i els projectes que duen a terme. La cultura d'avaluació és present, sobretot, en les organitzacions que presten serveis a les persones. En alguns casos s'ha impulsat per convenciment i en altres per demandes externes.

El 70% de les entitats participants a l'estudi compten amb un sistema d'avaluació de resultats dels projectes i activitats que desenvolupen, i el 18% estan en procés de crear-lo.

Els indicadors d'avaluació, així com els processos de sistematització i de millora, són més freqüents entre les entitats amb un volum pressupostari més alt. El 90% de les entitats de més de 100.000 euros disposen d'indicadors d'avaluació.

Gràfic 39: Organització auditada els darrers tres anys, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

"En cada projecte hi ha l'avaluació pertinent, amb els indicadors i els controls corresponents. Fem una enquesta, i en la memòria posterior afegim la valoració."
Extret d'una entrevista

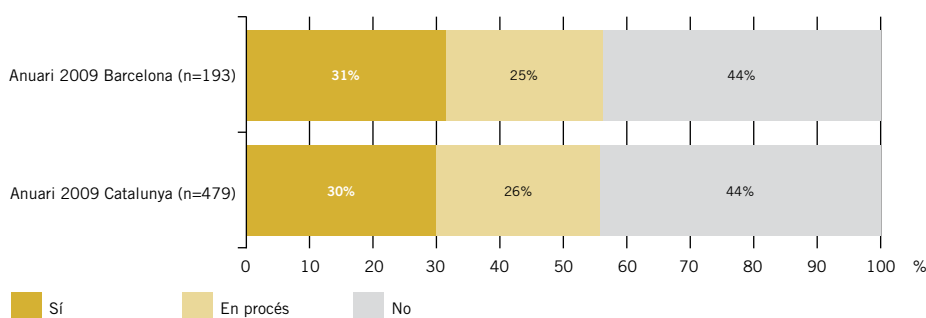
Gestió i implantació de la qualitat

La gestió de la qualitat és un procés de millora contínua de l'entitat. Per tal que la gestió de la qualitat sigui efectiva és necessari que impliqui totes les àrees, accions i persones de l'entitat, de manera que es creï una cultura de la qualitat dins l'entitat.

El 31% de les organitzacions disposen d'un sistema de gestió de qualitat i el 25% estan en procés d'implantació. Si es té en compte el volum pressupostari de l'organització, s'observa que les entitats amb una dimensió pressupostària més gran han implantat més sovint un sistema de gestió de qualitat.

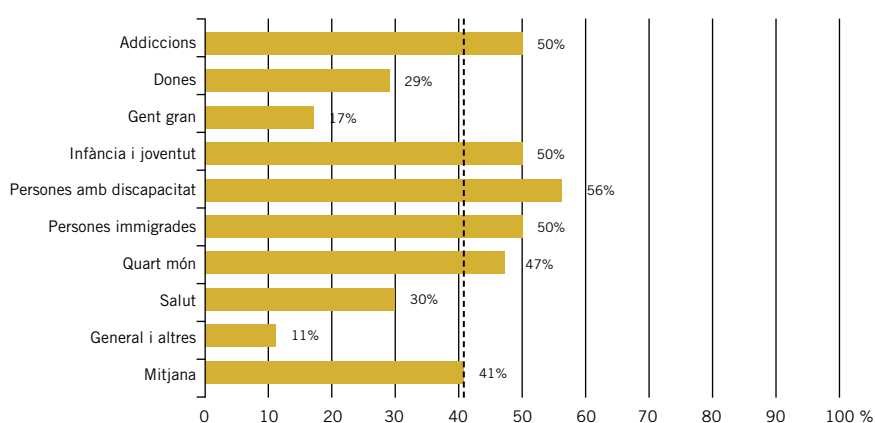
El 56% de les entitats que tenen entre un i dos milions, i el 73% de les organitzacions de més de dos milions de pressupost en tenen un. Pel que fa a les entitats d'entre 15.000 i 100.000 euros, el 20% disposen d'un sistema de gestió de qualitat.

Gràfic 40: Grau d'implantació de sistemes de gestió de qualitat

Entre les entitats que han respost, el 56% de les que treballen amb persones amb discapacitat disposen d'un sistema de gestió de qualitat, i també el 50% de les que treballen amb addiccions.

Gràfic 41: Organitzacions que disposen d'un sistema de gestió de qualitat, segons el col·lectiu destinatari (en %)

n = 193

Mesura de l'impacte

La mesura de l'impacte es dona a diversos nivells i necessita d'instruments diferents, segons si es parla d'entitats de base o de segon nivell.

En el cas de les organitzacions de base implica analitzar quin impacte tenen les accions sobre les persones destinatàries i usuàries i a efectes de processos de transformació social. Per a les organitzacions de segon nivell, els eixos se centren en les mesures aconseguides, en les modificacions de les polítiques socials, en el ressò de les actuacions que duen a terme, en les valoracions de les organitzacions membres, etc.

"Totes les activitats tenen el seu registre, la seva avaluació. Moltes vegades l'avaluació provoca un reajustament tant a nivell de temps d'actuació com, per exemple, a nivell d'incidència sobre un punt."
Extret d'una entrevista

Les entitats han manifestat en les entrevistes un interès compartit per conèixer i disposar d'instruments que els permetin saber quin és l'impacte de la seva feina. No obstant això, han destacat aspectes que els ho fan complex.

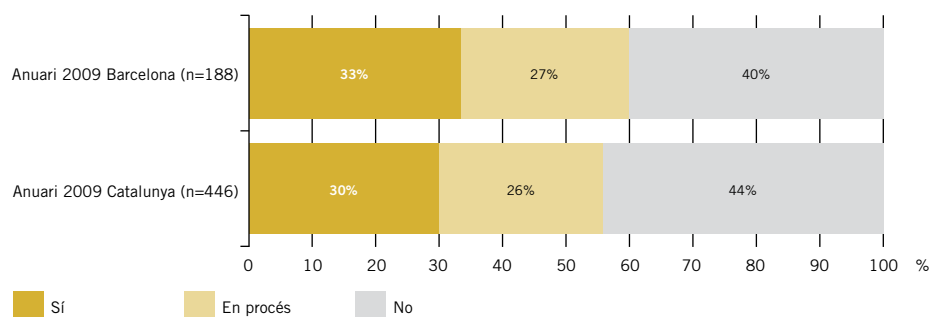
- En primer lloc, es troben amb una dificultat relacionada amb el seguiment dels col·lectius amb què treballen. Per exemple, anys després de la finalització d'un taller de formació per a la inserció laboral d'un jove és complicat posar-s'hi de nou en contacte per saber quina ha estat l'evolució dos o tres anys després.

- En segon lloc, la creació d'un sistema d'impacte necessita indicadors d'impacte social (més enllà dels numèrics, que en aquest cas tenen una utilitat molt inferior). Aquest tipus d'indicadors varien segons l'organització i costa concretar-los (indicadors sobre canvis de comportament, canvis d'actituds, canvis d'hàbits, grau de millora de qualitat de vida, etc.).

- En tercer lloc, els sistemes de mesura d'impacte acostumen a tenir uns costos molt elevats que les organitzacions no solen tenir capacitat per assumir. Sovint requeririen enquestes periòdiques i l'ús d'altres eines que s'haurien d'adaptar a l'entitat per poder utilitzar-les.

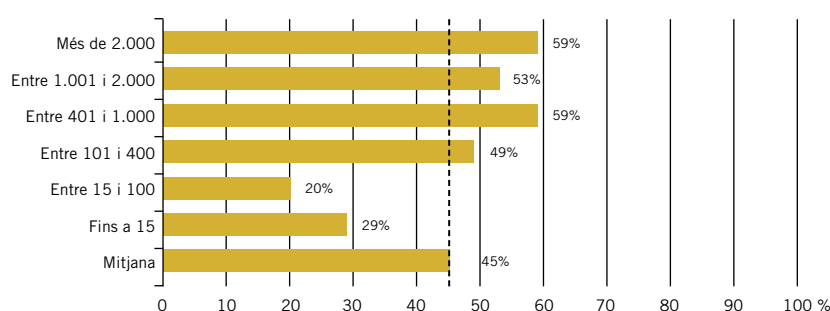
Hi ha un terç d'entitats (el 33%) que disposa d'algun tipus de sistema de mesura d'impacte de resultats. I el 27% està en procés de creació.

Gràfic 42: Existència d'un sistema de mesura d'impacte

Si s'analitza la informació segons els trams pressupostaris, es veu que les organitzacions que es troben en els trams superiors fan servir més sovint algun tipus de sistema de mesura d'impacte. El 53% de les entitats d'entre un i dos milions d'euros de pressupost i el 59% de les organitzacions de més de dos milions disposen d'un sistema d'aquestes característiques.

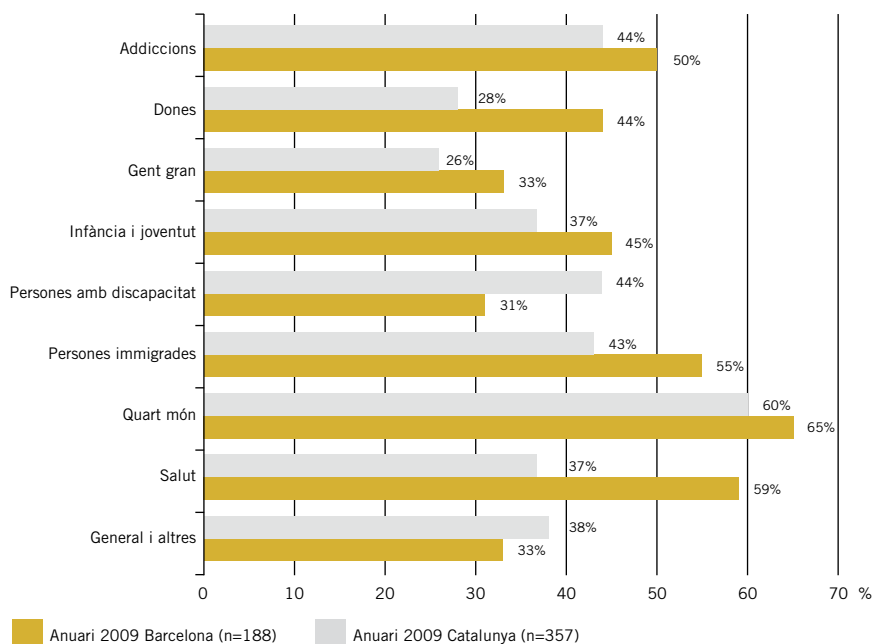
Gràfic 43: Organitzacions que disposen d'un sistema de mesura d'impacte de resultats, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

n = 177

En analitzar la informació per col·lectiu destinatari es veu que el 65% de les organitzacions que treballen amb quart món i el 50% de les que ho fan amb addiccions disposen d'algun sistema de mesura d'impacte.

Gràfic 44: Organitzacions que disposen d'un sistema de mesura d'impacte de resultats, segons el col·lectiu destinatari

12.2. Comunicació

La comunicació és un element estratègic de les entitats socials per tal de poder difondre la missió, els objectius i els resultats de la seva acció, així com per incidir en la societat mateixa. Es vol aconseguir, entre altres coses, la involucració d'uns col·lectius determinats, l'ampliació de la base social, i l'obtenció de legitimitat i confiança social.

Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

Les TIC representen una oportunitat per avançar tant en el funcionament intern com en la realització de projectes, i se'n pot combinar l'ús en els àmbits operatiu i estratègic.

El mitjà de comunicació més utilitzat per les entitats socials és el web de l'organització en el 78% dels casos, seguit d'aparicions en altres pàgines web a Internet en el 68% i dels butlletins i altres enviaments electrònics, que representen el 62%. Això indica que els mitjans de comunicació vinculats a les TIC són els més emprats per les organitzacions socials. En canvi, els que les entitats utilitzen menys són les aparicions en premsa, ràdio i televisió.

Fer ús de les TIC no requereix d'una gran inversió econòmica i per això Internet s'està convertint en un canal de comunicació d'ús massiu, també per a les entitats del Tercer Sector Social, que l'utilitzen per fer-se presents en la societat.

Tot i així, és important tenir en compte que no tots els col·lectius amb què treballen les entitats socials tenen accés a les TIC i aquest factor pot crear exclusió en els col·lectius més vulnerables. Des d'algunes entitats s'està treballant per tal que l'accés a les TIC no sigui un factor d'exclusió, i es fan programes de formació i s'obren espais d'accés a la tecnologia.

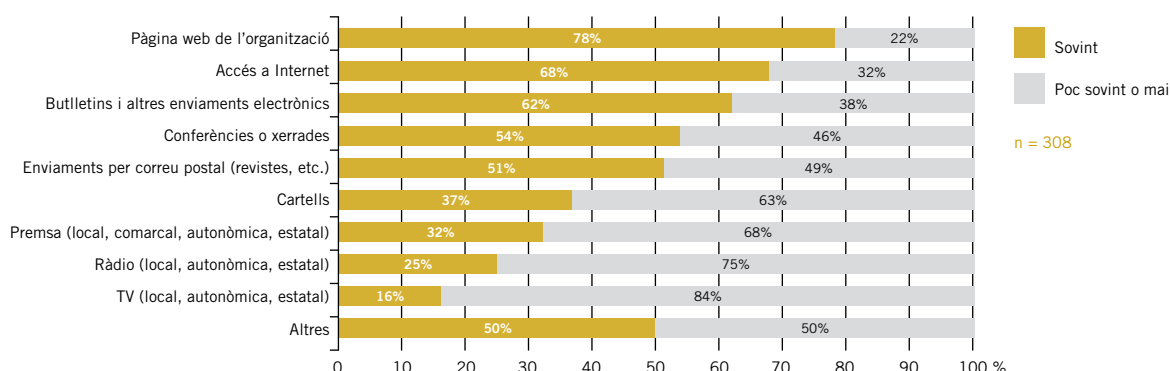
En l'actualitat, el 78% de les organitzacions disposa de web. Malgrat que és un percentatge elevat, indica que el 22% de les organitzacions encara no utilitza el web com a mitjà de comunicació. Es tracta d'un aspecte en evolució contínua i probablement en un temps breu aquest percentatge serà menor.

En l'actualitat, la informació canvia i evoluciona de manera molt ràpida, i per això és necessari dedicar temps i recursos a fer que el web sigui un instrument útil que doni informació al més actualitzada possible.

"La pàgina web té una doble funció: informar, evidentment, però també fer incidència."
Extret d'una entrevista

"Tenim clar que s'ha d'invertir en comunicació, per poder explicar el que estàs fent".
Extret d'una entrevista

Gràfic 45: Freqüència d'ús de diferents mitjans per promocionar les activitats de l'organització

12.3. Ús de les TIC en la millora dels processos de gestió organitzativa

Les TIC tenen un gran potencial a les organitzacions del Tercer Sector Social en aquest àmbit. Representen una oportunitat per avançar tant en el funcionament intern com en la realització de projectes i se'n pot combinar l'ús en els àmbits operatiu i estratègic.

La major freqüència d'ús de les TIC es dona en l'àmbit de realització d'activitats i projectes. El 77% de les entitats les fa servir molt sovint amb aquesta finalitat. El 33% de les organitzacions mai no les han utilitzades per fer accions d'incidència política.

Hi ha múltiples instruments per fomentar la participació interna a través de les TIC. El 55% de les entitats les fan servir molt sovint amb aquesta finalitat. Les TIC fan possible de manera senzilla implicar l'equip en la presa de decisions, en el disseny d'activitats o en els processos d'avaluació.

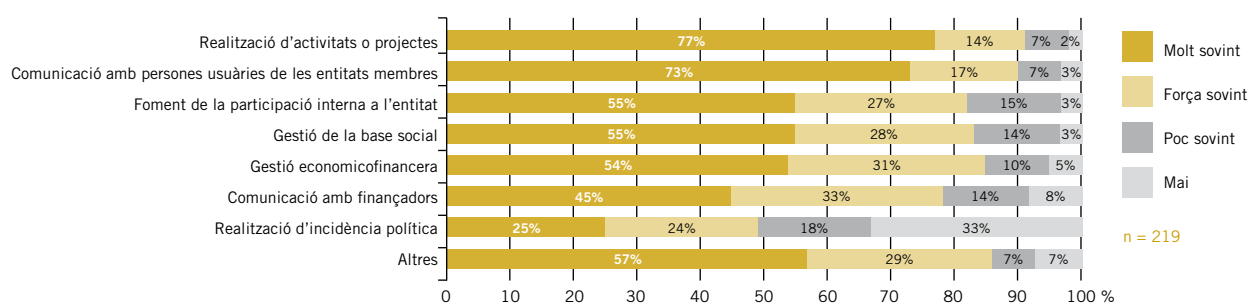
El 54% de les organitzacions fa servir les TIC en l'àrea econòmicofinancera, que és una de les àrees de funcionament que acostuma a estar més estructurada.

La motivació i el grau de compromís organitzatiu poden créixer quan s'empren habitualment les TIC. No obstant això, difondre-les a l'entitat i aconseguir que se'n faci un ús real depèn, en bona part, de la cultura pròpia de l'organització.

Pot passar que la comunicació amb els finançadors quedi limitada a la sol·licitud inicial de finançament per un projecte o activitat concreta i a la justificació del resultat del treball realitzat (que normalment sol fer-se en l'àmbit econòmic i mitjançant una memòria d'activitat). Si això passa, pot haver-hi una manca de seguiment i d'informació entremig del procés. El 45% de les organitzacions fan servir les TIC molt sovint per comunicar-se amb els finançadors. No obstant això, en aquest sentit es podrien aprofitar moltes més eines i seria possible crear nous mecanismes de comunicació i d'implicació dels finançadors en les accions de l'entitat.

L'atenció a les persones centra bona part dels esforços de les entitats de base. En el cas de les organitzacions de segon nivell, aquest esforç es dedica a les entitats membres. El 73% de les entitats fa servir molt sovint les TIC per comunicar-se amb les persones usuàries o bé, quan es tracta d'entitats de segon nivell, amb les organitzacions de base. S'espera que en els propers anys se'n difongui la utilització a moltes altres organitzacions.

Gràfic 46: Àmbit i freqüència d'ús de les TIC a les entitats

"Recentment hem incorporat un tècnic de comunicació. Amb això volem aconseguir presència externa i relació continuada amb els mitjans de comunicació. La relació d'ara és esporàdica. Volem tenir no tan sols una pàgina web, sinó un programa específic i poder treballar en xarxa."

Extret d'una entrevista

13. Els òrgans de govern

13.1. Composició

Un dels trets que diferencia les associacions de les fundacions és el tipus d'òrgan de govern que tenen. Les fundacions tenen patronats i les associacions, assemblees i juntes directives.

En el cas de les associacions, tots els socis i sòcies formen part de l'assemblea, que se celebra un cop l'any com a mínim. L'assemblea és on s'escullen els membres de la junta directiva, que com a mínim són tres: president/a, tesorera/a i secretari/ària.

En canvi, en les fundacions, l'òrgan de govern és el patronat, els integrants del qual són escollits pels patrons mateix.

Els patronats en el Tercer Sector Social de Barcelona ciutat estan formats, de mitjana, per nou membres. Així mateix, les juntes directives tenen una mitjana de vuit membres i les assemblees estan compostes per unes 150 persones sòcies. En l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* s'observa que els patronats estan formats per onze membres. Moltes juntes directives tenen els mateixos membres (vuit) i les assemblees tenen 148 persones amb dret a votar els càrrecs de la junta directiva i sobre els temes principals de l'entitat.

Taula 16: Nombre mitjà de persones que componen l'òrgan de govern de l'entitat

Patronat	9
Junta directiva	8
Assemblea	150

n = 278

Al Tercer Sector Social de Barcelona ciutat el 92% dels patronats i el 82% de les juntes directives estan formats per més de cinc persones, i el més habitual són els equips directius formats per entre cinc i nou membres.

Taula 17: Nombre de persones que componen l'òrgan de govern de l'entitat

	Entre 1 i 4	Entre 5 i 9	Entre 10 i 14	15 o més	Total
Patronat	8%	51%	28%	13%	100%
Junta directiva	18%	55%	18%	9%	100%
Assemblea	4%	10%	8%	78%	100%

n = 271

A més de patronats, juntes directives i assemblees, algunes entitats tenen consell assessor, un òrgan de participació que, sense tenir funcions executives, aporta a l'organització una visió transversal i global des de la perspectiva de la societat. A la ciutat de Barcelona en tenen el 36% de les entitats socials, la mateixa proporció que en l'àmbit català.

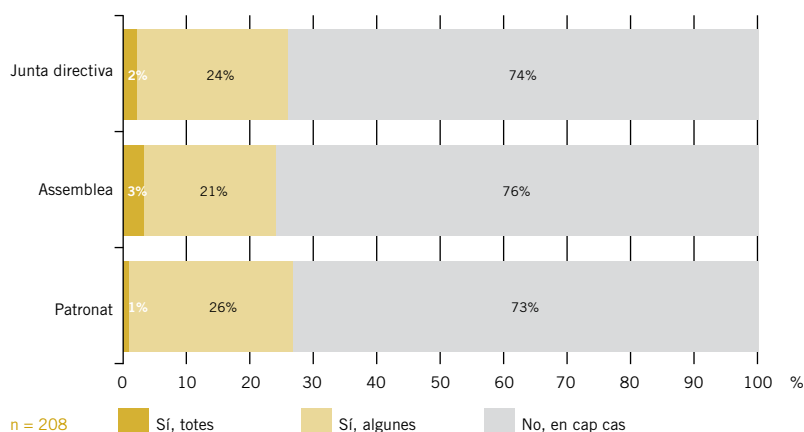
13.2. Funcions i responsabilitats

És important distribuir correctament les funcions estratègiques i les operatives entre l'òrgan de govern i l'equip de treball. Es pot optar pel model organitzatiu que s'adeqüi millor a cada entitat: mantenir molt separades les tasques estratègiques de les operatives, establir un model mixt en què el personal remunerat forma part de l'òrgan de govern, etc.

A Barcelona, tot i que la majoria d'òrgans de govern no duu a terme funcions remunerades, s'observa que el 24% de les juntes directives i el 21% dels patronats compten amb part del personal remunerat de l'entitat. D'altra banda, en el 7% d'associacions i en el 2% de fundacions, tots els membres dels respectius òrgans de govern formen part de l'equip de treball.

"És important que la junta i l'equip tècnic estiguin compenetrats. D'aquesta manera, les decisions s'adeqüen a les necessitats diàries d'una manera més òptima."
Extret d'una entrevista

Gràfic 47: Funcions remunerades fetes per persones de l'òrgan de govern

13.3. Dedicació i implicació

Pel que fa a la freqüència de reunions dels òrgans de govern, s'aprecia que és força elevada. Les juntes directives es reuneixen en el 47% dels casos de manera mensual i l'11% ho fa un cop a la setmana.

Els patronats es reuneixen més habitualment un cop cada tres mesos (el 40%) o bé cada dos (32%), i el 15% ho fa mensualment.

"La implicació no tan sols significa donar suport a un projecte econòmicament, sinó que també és clau tenir clars, per exemple, els valors de l'organització."
Extret d'una entrevista

Taula 18: Freqüència de reunions de l'òrgan de govern

	Setmanal	Mensual	Trimestral	Semestral	Anual	Menor que anual	Total
Patronat	0%	15%	40%	32%	11%	2%	100%
Junta directiva	11%	47%	32%	4%	6%	0%	100%
Assemblea	2%	9%	5%	14%	68%	2%	100%

n = 213

La implicació és un element clau que assegura la correcta gestió de l'entitat. Una organització en què els participants s'impliquen és aquella on hi ha bona relació entre l'equip tècnic i l'òrgan de govern, on hi ha un nivell de participació i obertura de l'equip de treball davant l'equip directiu i on el clima és de confiança.

La creació de grups de treball sobre temes concrets, les comissions o l'aportació de les persones expertes, són alguns exemples de com la implicació juga a favor de la bona gestió.

14. La transparència i la rendició de comptes

El reconeixement a la tasca que duen a terme les organitzacions del Tercer Sector Social, actualment, permet parlar de confiança social envers el sector, cosa que proporciona legitimitat. Aquesta se sustenta no tan sols en el fet d'existir i actuar amb bona voluntat, sinó en la feina ben feta.

Treballar en un clima de confiança social permet desenvolupar millor la missió que tenen les entitats. La confiança social és difícil d'obtenir, però, en canvi, és molt fàcil de perdre. Qualsevol dubte en la gestió o en les pràctiques de les entitats pot abocar-les a una pèrdua de suports.

En aquest marc, la transparència i la rendició de comptes es converteixen en elements clau i es consoliden com a valors bàsics de les entitats del Tercer Sector, ja que permeten assolir una cultura de transparència formada per: la rendició de comptes, la transparència, la relació amb els col·lectius involucrats i les eines de transparència.

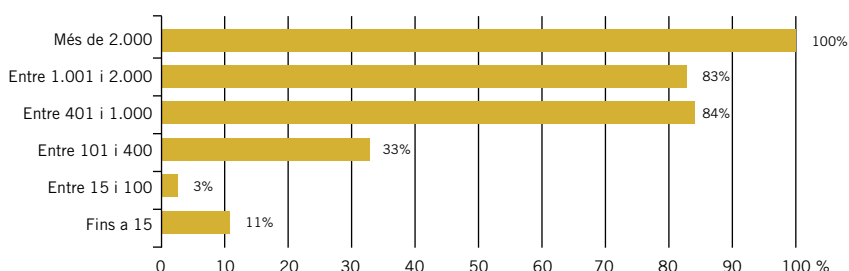
14.1. Auditoria econòmica

Les entitats que han assolit una certa dimensió pressupostària utilitzen aquest instrument –l'auditoria econòmica– per retre comptes.

El 29% de les entitats barcelonines han estat auditades els darrers tres anys, el 2% més que al conjunt del Tercer Sector Social català (segons dades de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*, s'auditen el 27% de les organitzacions socials).

El 84% de les entitats que tenen entre 100.000 i 400.000 euros de pressupost i el 83% de les que es troben entre el milió i els dos milions d'euros s'auditen. Les que superen els dos milions d'euros s'auditen en el 100% dels casos. Aquest fet mostra que l'auditoria econòmica està estretament lligada al volum pressupostari.

Gràfic 48: Organitzacions auditades, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

n = 182

14.2. Relacions amb els col·lectius involucrats

El tipus d'informació facilitada per les entitats varia en funció dels col·lectius involucrats.

El 92% de les entitats envien informació a les persones (ja siguin de l'entitat o de la societat en general) i les entitats sòcies de les organitzacions. Els estats de comptes es faciliten principalment a les persones associades i/o a les entitats membres (el 58%), i als finançadors o donants (el 50%).

Taula 19: Tipus d'informació que s'envia als diferents col·lectius involucrats

	Altres entitats	Finançadors o donants	Mitjans de comunicació	Persones destinatàries	Persones sòcies Entitats membres	Entitats voluntàries	Societat en general
Estats de comptes	11	50	4	11	58	18	7
Indicadors sobre les persones de l'entitat	15	29	6	16	42	23	11
Composició d'òrgans de govern	20	45	9	19	58	27	14
Grau d'acompliment d'objectius	19	47	10	24	57	37	14
Impacte de les actuacions	26	47	29	30	53	33	32
Missió i valors de l'entitat	39	48	39	51	54	46	49

n = 296

IV. La societat relacional i el Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona

15. La societat relacional

Els diversos agents socials estableixen cada cop amb més freqüència vincles entre ells per tal de fer front a les necessitats socials actuals. Tots ells es fan així coresponsables de la millora social. No actuen de manera aïllada, sinó a partir d'interrelacions contínues.

El fet que hi hagi una responsabilitat social compartida entre Tercer Sector Social, administracions públiques, món empresarial i altres agents fa imprescindible la confiança i la cooperació mútua.

El Tercer Sector Social es relaciona a diferents nivells amb els altres agents, com ara:

- les administracions públiques i els partits polítics, amb vocació de servei públic, per fer incidència política.
- els sindicats i col·legis professionals, com a sector generador d'ocupació que és.
- el món universitari i els centres de recerca, per incrementar el coneixement sobre el sector i sobre la realitat social on actua.
- els mitjans de comunicació, per sensibilitzar la societat de les desigualtats socials existents.
- les empreses, en el marc de la responsabilitat social corporativa.
- les obres socials de les caixes d'estalvi, principalment, com a font de finançament privada de les activitats dutes a terme.

A continuació s'analitzen amb més profunditat les relacions del Tercer Sector Social de Barcelona ciutat amb altres entitats del sector, les administracions públiques i el món empresarial.

15.1. Les relacions entre les entitats

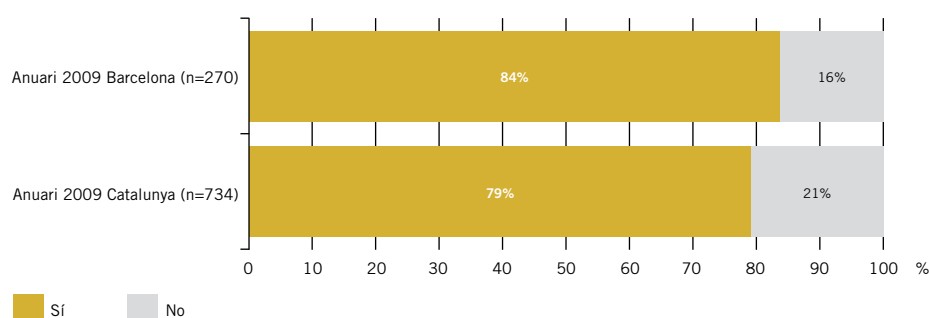
Pertinença a les organitzacions de segon nivell

Les entitats de segon nivell són agrupacions d'entitats que es creen per motius molt diversos: per treballar conjuntament per la millora del seu impacte social, per tenir més capacitat d'interlocució amb altres agents, etc.

Els criteris d'agrupació poden estar lligats al territori on actuen, a les temàtiques amb què treballen o als col·lectius de persones destinatàries a què s'adrecen, entre altres. Al Tercer Sector Social de Barcelona ciutat el 84% de les entitats pertanyen a entitats de segon nivell.

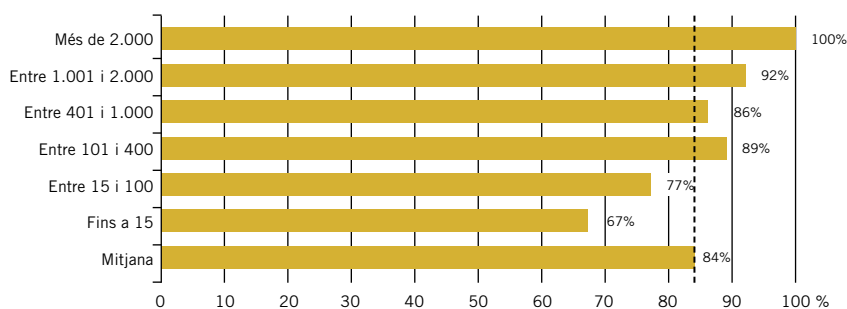
Les organitzacions perceben en major grau els avantatges de federar-se quan les seves estructures organitzatives són més grans. Així, les entitats de base amb un volum pressupostari superior es federen amb més freqüència: les que tenen entre un i dos milions ho fan en el 92% dels casos

Gràfic 49: Organitzacions que pertanyen a entitats de segon nivell

i les que tenen un volum pressupostari de més de dos milions, en el 100%. D'altra banda, el 67% de les de menys de 15.000 euros de pressupost també entren a formar part d'organitzacions de segon nivell.

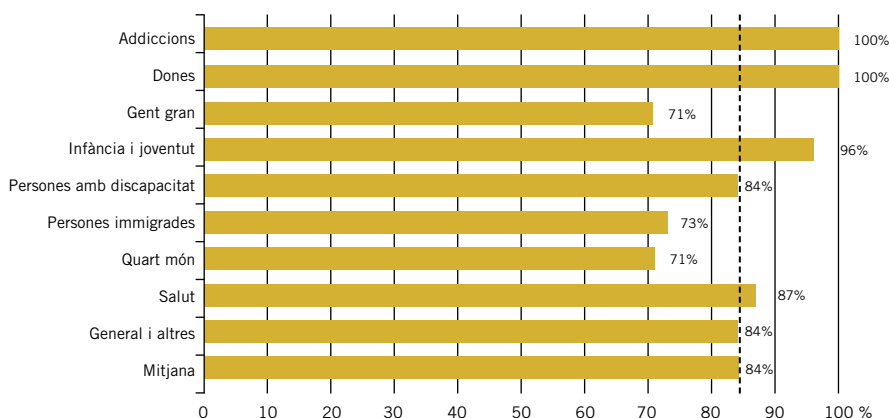
Gràfic 50: Organitzacions que pertanyen a entitats de segon nivell, segons el volum pressupostari (milers d'euros)

n = 229

Es poden veure diferències quant a la freqüència de pertinença a organitzacions de segon nivell segons el col·lectiu a què es dirigeix l'entitat. Les organitzacions que treballen amb quart món, persones immigrades i gent gran són les que hi participen en un grau més baix (entre el 71 i el 73%). En el cas de les entitats de persones immigrades, la raó és que es tracta d'un sector jove que encara està en procés d'estructuració.

Gràfic 51: Organitzacions que pertanyen a entitats de segon nivell, segons el col·lectiu destinatari (en %)

n = 270

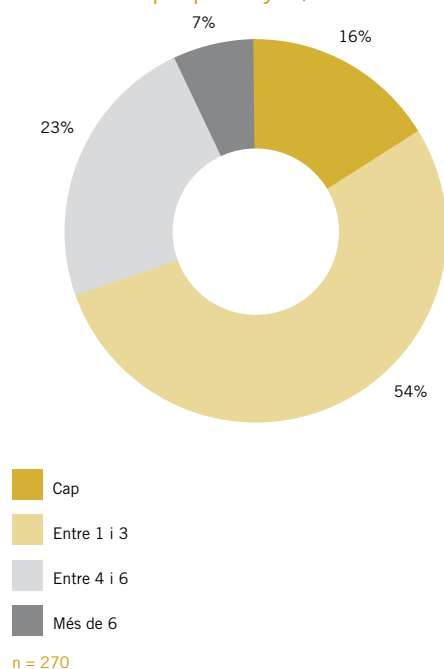
Pel que fa a la forma jurídica, el 82% de les fundacions pertanyen a entitats de segon nivell, mentre que en el cas de les associacions, es dona en el 67% de les organitzacions.

L'estructuració del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona és diversa. El grau de pertinença a entitats de segon nivell també és heterogenia. El 30% de les entitats pertanyen a més de quatre, tot i que el 16% de les entitats no estan federades.

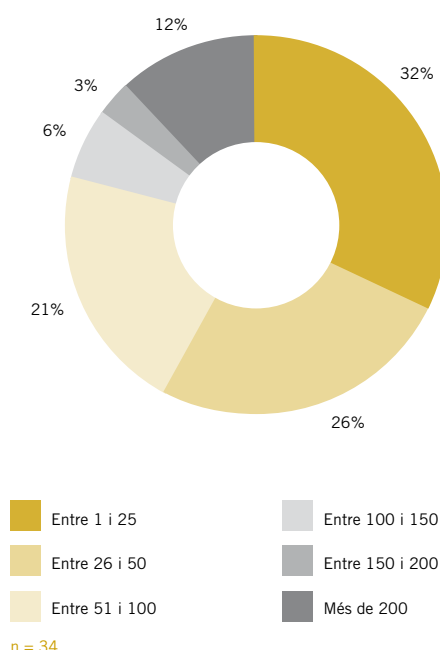
Les organitzacions de segon nivell tenen entre 1 i 25 membres (el 32%) i entre 51-100 membres (el 21%). Així doncs, les entitats de segon nivell són estructures més aviat petites (tenint en compte que hi ha més de 2.650 entitats a la ciutat de Barcelona), que ofereixen alternatives diverses a l'hora de federar-se.

Probablement, la pertinença a organitzacions de segon nivell territorials i temàtiques simultàniament fa que el 54% de les entitats estigui present a entre una i tres federacions.

Gràfic 52: Pertinença de les entitats a organitzacions de segon nivell (nombre d'entitats a què pertanyen)

Gràfic 53: Nombre d'entitats membres de l'organització de segon nivell

Motivacions

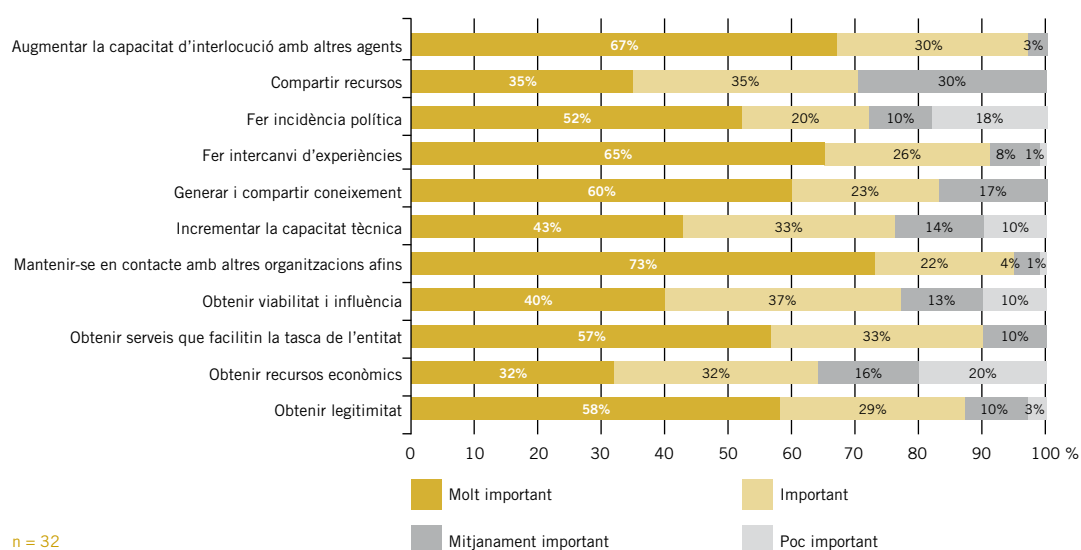
Les entitats de segon nivell fomenten la interacció i l'intercanvi d'experiències, coneixement i pràctiques entre organitzacions, la interlocució amb els diferents agents socials i la representació dels col·lectius de persones destinatàries, i són altaveus en les tasques d'incidència política, etc. Sovint també cerquen recursos per a les organitzacions.

El 73% de les organitzacions considera com a principal motivació i molt important la pertinença a organitzacions de segon nivell per mantenir el contacte amb altres entitats afins. Alhora, el 67% considera molt important la participació per augmentar la capacitat d'interlocució amb altres agents.

En el cas de les entitats de segon nivell, aquestes creuen que les seves aportacions es donen sobretot per fomentar la interacció (84%) i en representar el col·lectiu (81%).

"Com a entitat membre valorem molt la representativitat. Davant les administracions, les organitzacions de segon nivell són un interlocutor vàlid i el fet de formar-ne part ens dona una representativitat que no tenim per nosaltres mateix." *Extret d'una entrevista*

Gràfic 54: Principals motivacions de les entitats de base per pertànyer a aquest tipus d'entitats

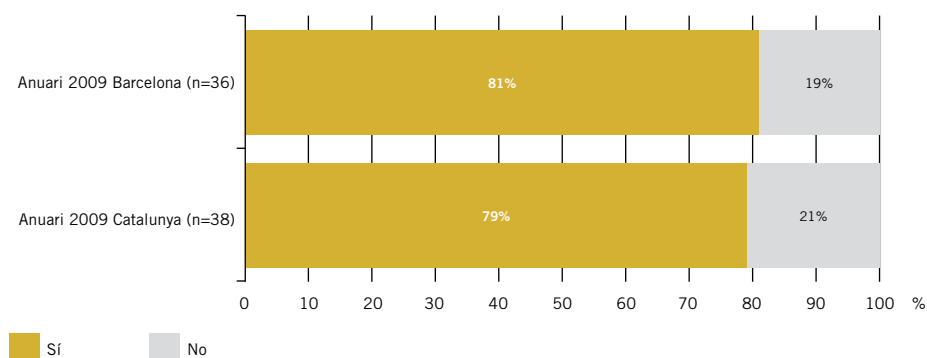
"A les nostres entitats els expliquem els avantatges de pertànyer a una entitat paraigua a l'hora de fer front a determinades polítiques. Els assessorem en temes de subvencions, gestió de projectes, els fem formació continuada de cada àrea, i els donem eines perquè puguin continuar treballant."
Extret d'una entrevista

Criteris d'incorporació de les entitats de segon nivell

El 81% de les entitats de segon nivell enquestades tenen un reglament que defineix els criteris d'incorporació d'entitats. La resta d'entitats segurament també disposen de criteris d'incorporació, però no els tenen recollits per escrit.

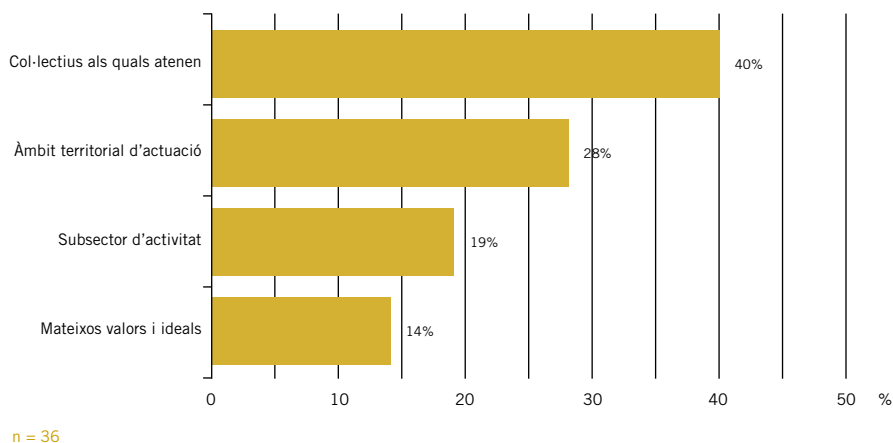
La utilitat de tenir aquest reglament per escrit és que ofereix claredat sobre quins són els eixos que uneixen les entitats, quins són els rols de l'organització de segon nivell respecte a aquestes, quins criteris han de complir les organitzacions de base, etc.

Gràfic 55: Existència d'un reglament que defineix els criteris per a la incorporació d'entitats a l'organització de segon nivell

Hi ha diversitat de criteris per a la formació d'entitats de segon nivell i per a la incorporació de membres. El criteri més estès entre les enquestades és el col·lectiu que atenen, en el 40% dels casos. I el 28% s'ajunten segons l'àmbit territorial d'actuació.

Gràfic 56: Criteris seguits per incorporar membres

"Les experiències que compartim amb altres entitats que no siguin de la nostra coordinadora, però que estiguin treballant en la mateixa línia, són molt positives. Ens ajuden a veure noves perspectives i punts de vista. Compartir iniciatives i experiències de treball conjunt amb altres entitats d'àmbit diferent és molt enriquidor."
Extret d'una entrevista

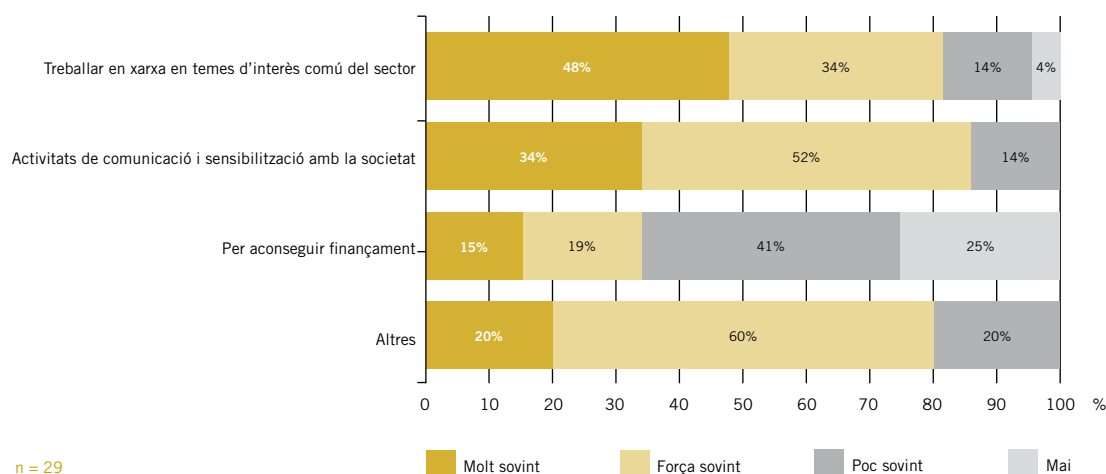
Relacions amb altres organitzacions de segon nivell

Les entitats de segon nivell també mantenen relacions entre si. El fet que aquest tipus de relacions sigui habitual indica que les organitzacions de segon nivell també donen importància al treball en xarxa entre entitats i que valoren els beneficis que els pot aportar.

El 91% de les entitats del Tercer Sector Social de Barcelona ciutat mantenen relacions amb altres organitzacions de segon nivell i el 48% afirmen que estableixen aquestes relacions per treballar temes d'interès comú al sector.

Les activitats de comunicació i sensibilització amb la societat les fan molt sovint (el 34%) i força sovint (el 52%).

Gràfic 57: Freqüència i tipus de relació amb altres organitzacions de segon nivell

15.2. La relació amb les administracions públiques

La relació de les entitats amb les administracions públiques és freqüent, el 78% de les organitzacions socials de Barcelona ciutat afirma que hi té relació.

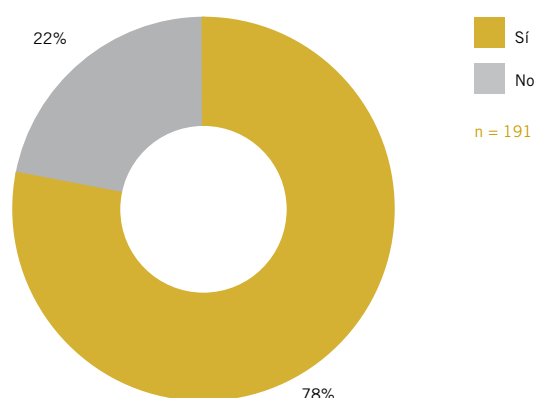
Les organitzacions que tenen més volum pressupostari acostumen a tenir més relació amb les administracions públiques. El 92% de les entitats de més de dos milions de pressupost en tenen.

Les administracions públiques amb què es manté més relació són el Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

No obstant això, entre les que mantenen més relació amb el Departament d'Acció Social i Ciutadania hi ha entitats amb un volum pressupostari superior (el 40% de les entitats d'entre un i dos milions, i el 52% de les que tenen més de dos milions).

D'altra banda, el 43% de les entitats de menys de 15.000 euros de pressupost reben finançament públic de l'Ajuntament de Barcelona i entre les entitats grans (de més d'un milió de pressupost) en reben el 10%. Les organitzacions de dimensions més grans acostumen a rebre també finançament d'administracions públiques de nivell superior.

Gràfic 58: Organitzacions que han tingut relació amb les administracions públiques

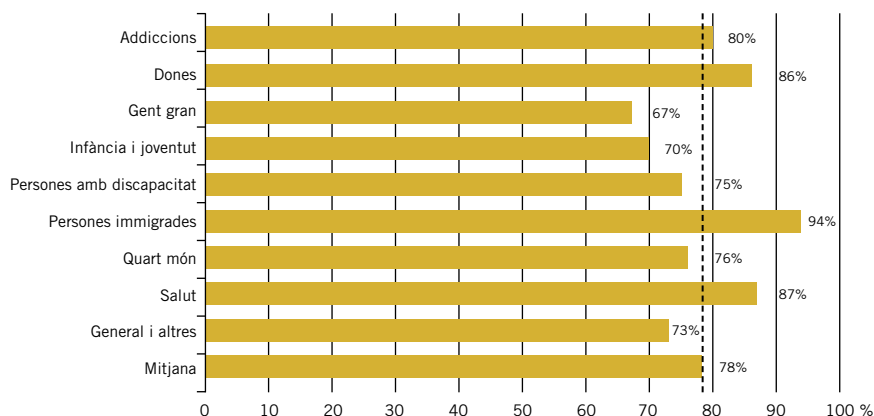

El 21% de les associacions reben finançament públic dels ajuntaments, mentre que en el cas de les fundacions són l'11%.

Ahora, les entitats que treballen amb persones immigrades són les que mantenen amb més freqüència relacions amb les administracions públiques: ho fan el 94% de les organitzacions. També hi tenen força relació les que treballen en temes de salut i dones (el 87% i el 86%, respectivament).

Les entitats de persones immigrades són un àmbit en creixement i les administracions públiques sovint hi estableixen relació com a interlocutors del col·lectiu que representen.

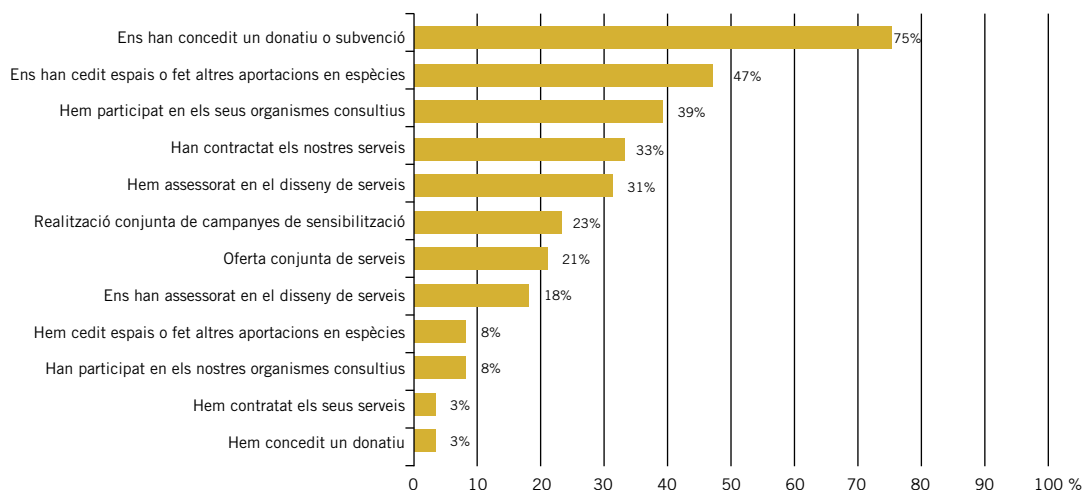
Gràfic 59: Organitzacions que han tingut relació amb les administracions públiques, segons el col·lectiu destinatari (en %)

n = 191

Respecte al tipus de relació que s'ha mantingut entre les entitats i l'administració pública, el 75% de les entitats ha respost que els han concedit un donatiu o subvenció i el 47% que els han cedit un espai o els han fet una aportació en espècie.

Gràfic 60: Tipus de relació amb les administracions públiques

n = 191

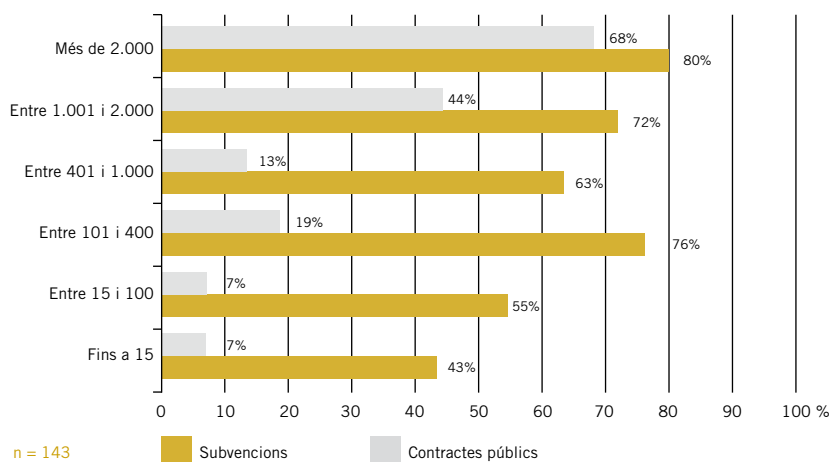
Accés a les subvencions i contractació pública

La contractació pública és més freqüent entre les organitzacions de dimensió pressupostària més gran. El 44% de les que tenen entre un i dos milions d'euros i el 68% de les de més de dos milions d'euros han estat contractades per les administracions públiques.

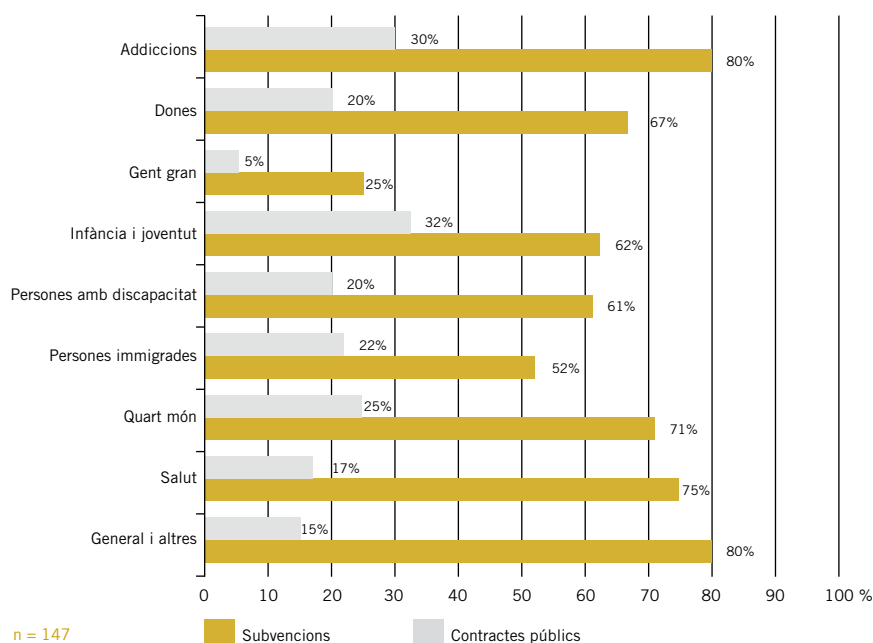
El 32% de les organitzacions d'infància i joventut i el 30% de les d'addiccions han tingut també accés a contractes públics.

El desplegament de la Llei de serveis socials i de la Llei de dependència obrirà noves vies i formes de relació entre el Tercer Sector Social i les administracions públiques, i crea expectatives d'avenç cap a un canvi de paradigma en les relacions.

Gràfic 61: Accés a contractes públics i subvencions, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)

Gràfic 62: Accés a contractes públics i subvencions, segons el col·lectiu destinatari

15.3. La relació amb el món empresarial

Els darrers anys, la relació entre les entitats i el món empresarial, en general, ha augmentat. El 67% de les entitats de Barcelona ciutat que ha participat en l'estudi mantenen actualment relació.

Si es té en compte la forma jurídica, s'observa que les fundacions són les que tenen més relació amb el món empresarial (el 82%). En el cas de les associacions, en tenen el 63%.

Segons el col·lectiu destinatari prioritari de les entitats, s'observa que entre les entitats que hi tenen menys relació destaquen les que treballen amb el col·lectiu de gent gran (el 44%).

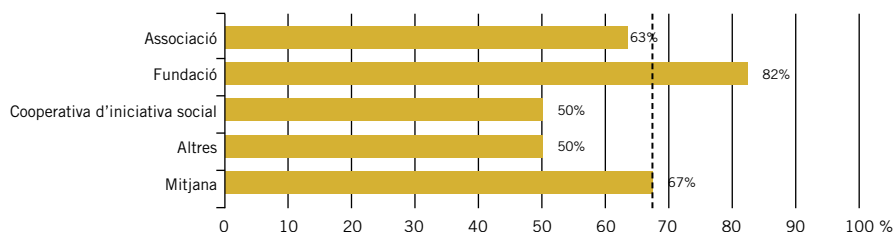
Entre les entitats que han tingut relació amb el món empresarial, el 40% han contractat els serveis a empreses i al 38% els han concedit un donatiu o subvenció. D'altra banda, al 18% de les entitats se'ls ha contractat un servei des del món empresarial.

"Alguns dels projectes innovadors que hem pogut fer els hem començat gràcies al finançament provinent del sector privat. Per exemple, tant en els temes de tecnologia, com d'infància, han estat les obres socials de les caixes les que ens han començat a finançar els projectes, i després l'administració ens ha ajudat a continuar."

Extret d'una entrevista

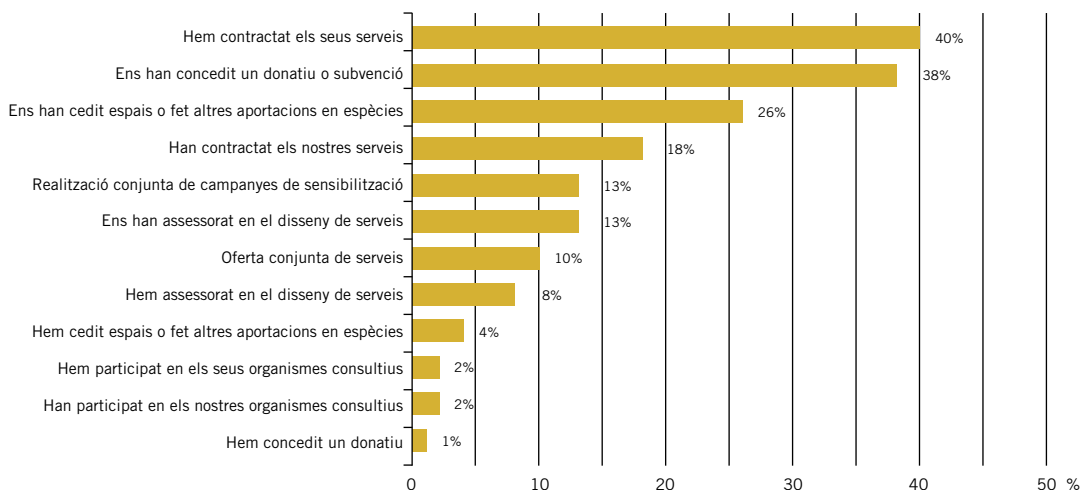
Les formes habituals de relació són un dels factors que explica que siguin les entitats de persones immigrades i les de dones les que tenen més relació amb el món empresarial (el 94% i el 85%, respectivament).

Gràfic 63: Organitzacions que tenen relació amb el món empresarial, segons la forma jurídica

n = 150

Gràfic 64: Tipus de relacions que es mantenen amb el món empresarial

n = 150

V. Consideracions finals

16. Idees clau

1. Els objectius de l'estudi

- Els objectius de l'Anuari del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona són:
 - Recollir dades sistemàtiques sobre el Tercer Sector Social de Barcelona.
 - Fomentar la participació de les entitats socials de Barcelona en la recerca.
 - Oferir dades fiables a tots els agents socials.
- La periodicitat de l'Anuari del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona es preveu biennal.

2. La metodologia i l'equip

- Les principals fases metodològiques de la recerca han estat:
 1. Identificació de l'univers a partir de la base de dades de l'OTS i del registre de l'Ajuntament de Barcelona, de departaments de la Generalitat de Catalunya i d'entitats de segon nivell del sector.
 2. Treball de camp quantitatiu (336 enquestes respostes) i qualitatiu (70 entrevistes).
 3. Anàlisi a partir de la validació dels qüestionaris, tabulació de dades, tractament estadístic i anàlisi de la informació.
- L'Anuari del Tercer Sector Social de Barcelona ciutat ha estat elaborat per l'equip de l'OTS sense externalitzar cap de les activitats de la recerca.

3. La definició

- El Tercer Sector Social està format per les organitzacions amb personalitat jurídica inscrites en un registre públic, que no tenen ànim de lucre, que són de titularitat privada, i que treballen per a la promoció de la persona i per a la inclusió dels col·lectius més vulnerables.
- Per a l'univers de l'Anuari del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona s'han considerat les associacions, fundacions i entitats religioses; empreses d'inserció i cooperatives d'iniciativa social.

4. Els col·lectius de persones destinatàries

- Les entitats del Tercer Sector Social atenen molts col·lectius diferents, i de vegades simultàniament. Per a aquest estudi, s'han utilitzat nou categories segons els col·lectius prioritaris: addiccions, dones, gent gran, persones amb discapacitat, persones immigrades, infància i joventut, quart món, salut, i general i altres.
- Les organitzacions del Tercer Sector que han participat a l'Anuari del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona atenen persones amb discapacitat en el 21%, i el 15% treballa en infància i joventut.

5. Les activitats del Tercer Sector Social

- Les activitats que fan bàsicament les organitzacions socials de la ciutat de Barcelona són informació i orientació en el 63%, i educació i formació en el 50%.
- Les entitats més petites (fins a 15.000 euros de pressupost) fan més tasques d'informació, orientació i promoció del voluntariat social, mentre que les més grans (més de dos milions d'euros) duen a terme activitats d'assistència mèdica, atenció residencial permanent i atenció diürna o centres de dia.
- La incidència política és una activitat cabdal per a les organitzacions socials per promoure la coresponsabilitat social amb altres agents socials. En aquest àmbit tenen un rol clau les entitats de segon nivell. El 50% de les organitzacions socials de Barcelona ciutat fan activitats d'incidència política.

6. Les xifres globals

- L'univers d'entitats que conformen el Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona s'estima en més de 2.650 organitzacions.
- El volum econòmic que mouen les entitats del Tercer Sector Social amb seu a la ciutat de Barcelona representa el 0,97% del PIB català de l'any 2007.
- Hi ha més de 35.000 persones contractades que treballen en entitats amb seu a la ciutat de Barcelona i més de 90.000 persones són voluntàries en aquestes organitzacions socials.
- El nombre de persones destinatàries s'estima al voltant de 600.000.

7. Els trets característics de les entitats

- L'àmbit d'actuació prioritari de les entitats és en el 76% dels casos Catalunya, l'11% són d'àmbit internacional i el 10%, d'àmbit estatal.
- El 62% de les entitats actuen a tot Catalunya. Es tracta d'una proporció més gran que al conjunt d'entitats catalanes (el 40%).
- Les organitzacions tenen en el 67% dels casos la forma jurídica d'associació, i el 20% tenen la de fundació.
- Les associacions, en el 54% dels casos, tenen un pressupost de menys de 100.000 euros, i en el 25% és d'entre 100.001 i 400.000 euros.
- Les fundacions que tenen més de dos milions d'euros representen el 16% i són el 7% de les associacions les que se situen en aquesta franja pressupostària.
- Les entitats socials que treballen en quart món (46%) i les que treballen amb persones amb discapacitat (26%) són fundacions. El 91% de les organitzacions adreçades a gent gran són associacions.
- Les organitzacions que tenen menys de 15 anys d'antiguitat representen gairebé la meitat de les organitzacions del Tercer Sector Social de Barcelona ciutat, el 45% del conjunt.
- Les entitats amb pressupost de més d'un milió d'euros que es van constituir abans del 1980 representen el 49%.
- El 51% de les entitats que s'adrecen a infància i joventut, el 50% de les que es dirigeixen a gent gran i el 46% de les que treballen en l'àmbit de persones amb discapacitat es van constituir abans del 1990.
- De les entitats que treballen amb persones immigrades, el 65% s'han constituït després de l'any 2000.

8. Les persones remunerades i el voluntariat

- La mitjana del sector té un equip format per 83 persones: 59 persones voluntàries, 19 persones contractades i 5 persones col·laboradores.
- El 83% de les entitats compten amb persones voluntàries.
- El 61% del voluntariat dedica menys de 5 hores a la setmana a les organitzacions socials en què participa, i el 29%, entre 5 i 10 hores. A Catalunya és el 32%.
- Els darrers anys hi ha hagut un procés de creixement de la professionalització. El 70% de les entitats socials amb la seu principal a Barcelona ciutat tenen persones contractades. En el cas català són el 62%.
- El 70% de les entitats de gent gran no tenen cap persona contractada i el 65% de les que treballen amb persones immigrades en tenen fins a 10.
- Entre les cooperatives d'iniciativa social, el 78% tenen persones contractades.
- La presència de les dones és majoritària als equips: el 66% en el voluntariat i el 70% entre el personal remunerat.
- El 41% del voluntariat té més de 50 anys.
- El 10% de les persones contractades té menys de 25 anys, per sobre de la mitjana de persones contractades en aquesta franja d'edat a la ciutat de Barcelona (6%). Es tracta d'un indicador que el sector té potencial per incorporar al mercat laboral persones joves.
- El 68% del voluntariat dedica més de 3 anys a l'entitat i el 42% de l'equip remunerat, menys de 2 anys.

- El voluntariat de les entitats socials de Barcelona ciutat té en el 39% dels casos estudis universitaris, i el 57% en el cas del personal contractat (percentatges superiors al de Catalunya, on és del 26% i del 44%, respectivament).
- El 64% de les persones contractades tenen contracte indefinit i el 70%, jornada completa.
- El 45% de les persones contractades rep de 20 a 40 hores anuals de formació.
- El 25% de les organitzacions socials disposen de polítiques de gestió de persones.

9. Els recursos econòmics

- El pressupost mitjà de les entitats ha augmentat el 9% els darrers anys (2004- 2007).
- Les fonts de finançament són heterogènies. El finançament privat es reparteix entre quotes periòdiques (19%), contractació de serveis (11%), donacions (14%) i altres fonts (6%). El finançament públic es distribueix entre subvencions (37%), convenis (7%) i contractació de serveis (6%).
- Les entitats amb menys volum pressupostari (menys de 15.000 euros) reben una proporció més alta de fons privats (65%), principalment provinents de les quotes (representen el 59% del finançament privat de les entitats de menys de 15.000 euros).
- Les fonts de finançament públic més rellevants són el Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat (34%) i l'Ajuntament de Barcelona (19%).
- Els departaments de la Generalitat són els que atorguen una major part del conjunt del finançament públic en forma de convenis.
- La mitjana de donants regulars de les entitats se situa en 661 persones i la de donants puntuals, en 186.
- La despesa de personal és la més elevada, el 48% de mitjana. En les entitats que tenen més de 400.000 euros de pressupost és on creix especialment, ja que el pes de les persones contractades augmenta.
- L'anàlisi de la distribució de la despesa segons la finalitat demostra que, de mitjana, el 26% de les despeses es destina a l'estructura i el 74% a les activitats o serveis.
- L'instrument de tresoreria més utilitzat són les línies de crèdit, el 76% de les entitats. Un altre instrument utilitzat són els préstecs personals. L'ús de línies de crèdit és superior que a Catalunya, on l'utilitzen menys del 50%.

10. El treball per a la millora del funcionament organitzatiu

- Els processos de millora de la gestió organitzativa, com el pla estratègic, l'avaluació, la gestió de la qualitat, la mesura de l'impacte i l'ús de les TIC, poden contribuir a la millora de l'eficàcia, l'eficiència i el funcionament global de l'entitat.
- En general, fins ara han estat les entitats més grans les que han posat més esforços en el procés de millora i les organitzacions petites i mitjanes encara estan en una fase inicial.
- El 65% de les organitzacions tenen algun tipus d'indicadors de funcionament, el 70% compten amb un sistema d'avaluació de resultats de projectes i activitats, el 33% tenen un sistema de mesura d'impacte, el 31%, un sistema de gestió de la qualitat i el 56%, un pla estratègic.
- El 56% de les entitats que treballen amb persones amb discapacitat i el 50% de les que ho fan amb addiccions tenen un sistema de gestió de la qualitat (la mitjana se situa en el 31%).
- El 65% de les entitats que treballen amb quart món tenen un sistema de mesura d'impacte (la mitjana és del 33%).
- Les potencialitats de les TIC permeten millorar el funcionament organitzatiu i l'impacte de les entitats. El 78% de les organitzacions disposa de pàgina web.
- Els usos de les TIC més freqüents en la gestió organitzativa són la realització d'activitats (77%) i la comunicació amb persones usuàries i/o entitats membres (73%).

11. Els òrgans de govern

- La mitjana de persones que formen part dels patronats és de 9 i la de les juntes directives, de 8.
- Més d'un terç (36%) de les organitzacions tenen consell assessor, el qual té funcions complementàries als òrgans de govern.
- Algunes organitzacions tenen persones remunerades en els òrgans de govern, però el més habitual és que les persones membres siguin totalment voluntàries (74-76%).
- La freqüència de les reunions és elevada: el 47% de les juntes directives es reuneixen mensualment i el 40% dels patronats, trimestralment.

12. La transparència i la rendició de comptes

- La transparència i la rendició de comptes són claus per aconseguir legitimitat i confiança social.
- El 84% de les entitats que tenen entre 400.000 i un milió d'euros de pressupost, i el 83% de les que el tenen d'entre un i dos milions s'han auditat els darrers tres anys.
- La informació sobre l'estat de comptes es dona, bàsicament, a les persones o entitats sòcies (58%) i als finançadors (50%).

13. La societat relacional

- El treball en xarxa és un punt clau dins el Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona. El 84% de les entitats pertanyen a organitzacions de segon nivell. El 30% de les entitats pertanyen a més de quatre organitzacions de segon nivell.
- El 32% de les entitats de segon nivell estan formades per entre 1 i 25 organitzacions, i el 21%, entre 51 i 100.
- Les motivacions per pertànyer a entitats de segon nivell són, principalment, mantenir-se en contacte amb altres organitzacions afins (73%) i augmentar la capacitat d'interlocució amb altres agents (67%).
- El criteri principal per a la incorporació de membres a entitats de segon nivell és el col·lectiu que atenen (40%).
- El 91% de les organitzacions de segon nivell mantenen relació amb altres entitats de segon nivell. El 48% afirma que es relacionen molt sovint per treballar en xarxa en temes d'interès comú del sector.
- La relació de les entitats amb les administracions públiques és habitual (per al 78% de les entitats). Entre els diversos nivells de l'Administració es manté relació principalment amb el Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.
- Les entitats amb menor volum pressupostari (el 43% de menys de 15.000 euros) i les associacions (21%) són les que mantenen més relació amb l'Ajuntament.
- El 94% de les organitzacions de persones immigrades tenen relació amb les administracions públiques.
- Els darrers anys, la relació entre les entitats i el món empresarial ha augmentat. Actualment, el 67% de les organitzacions tenen relació amb empreses.
- La relació amb les empreses es dona, sobretot, per la contractació dels serveis empresarials (40%) i perquè les empreses concedeixen donatius a les entitats (38%).

17. Una entitat tipus

L'entitat tipus del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona...

- ...és una associació que té la seu a la ciutat de Barcelona i actua arreu de Catalunya. Té un volum pressupostari de fins a 400.000 euros i té menys de 20 anys d'antiguitat.
- ...té entre les seves activitats l'orientació i la informació al col·lectiu de persones destinatàries amb què treballa.
- ...té una majoria de persones contractades de fins a 35 anys, la meitat de les quals té estudis universitaris.
- ...té fins a 50 persones contractades, de les quals més d'un terç tenen un contracte indefinit i més del 70% fa menys de cinc anys que hi treballen.
- ...té fins a 50 persones voluntàries, la meitat de les quals tenen estudis universitaris. Hi ha força presència de persones prejubilades i jubilades.
- ...té un voluntariat feminitzat que hi col·labora des de fa més de tres anys i que hi dedica menys de 5 hores a la setmana.
- ...té equilibri entre el finançament públic i privat, i compta amb una procedència diversa de fons.
- ...accedeix normalment a subvencions públiques i comença a tenir més possibilitats d'obtenir contractes de serveis. Alhora, compta sovint amb el cobrament de quotes periòdiques.
- ...té relació amb el Departament d'Acció Social i Ciutadania i amb l'Ajuntament.
- ...dedica més del 75% dels seus recursos a la seva activitat, i la resta al funcionament de l'entitat.
- ...gestiona la seva tresoreria gràcies a instruments financers i disposa d'una línia de crèdit.
- ...té algun sistema d'avaluació de resultats i no té un sistema d'impacte establert.
- ...disposa d'un web com a mitjà de comunicació principal.
- ...està federada a almenys una entitat i creu que les organitzacions de segon nivell augmenten la capacitat d'interlocució amb altres agents.

18. Reptes

L'anàlisi de la informació recollida durant la realització de l'Anuari contribueix a la reflexió sobre els reptes que afronta el Tercer Sector Social català tant en relació amb les diferents àrees de funcionament organitzatiu com pel que fa a les relacions amb altres entitats i agents socials.

Els reptes de les entitats del Tercer Sector Social de Barcelona ciutat que s'esmenten a continuació han estat elaborats a partir de les visions de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i de l'Observatori del Tercer Sector.

Les persones remunerades

• Cercar un equilibri en el creixement. El creixement ha d'anar de la mà de la identificació i la presència dels valors organitzatius, tant en les activitats del dia a dia com en la gestió interna. Les persones que formen part d'una entitat s'han de sentir part del projecte. En aquestes noves estructures, el voluntariat ha de continuar sent-hi present.

• Avançar cap a un marc laboral comú per l'acció social. Actualment hi ha un gran nombre de convenis col·lectius dins el sector (el del lleure, col·lectius en situació en risc, etc.). Cada cop es veu més necessària la creació d'un o diversos convenis que serveixin de marc al Tercer Sector Social per disposar d'un model de relacions laborals propi; alhora que per crear millors condicions generals de treball per a les persones contractades pel sector. El marc laboral hauria de contribuir a l'estabilització dels equips.

• Motivar i fidelitzar l'equip humà. El desenvolupament de projectes organitzatius amb al·licients per a les persones que estan treballant o fent voluntariat al sector contribuirà, probablement, a fidelitzar més els equips, i també atraurà nous bons professionals. La millora de condicions, la formació

contínua i la motivació són alguns dels eixos del treball de les entitats per aconseguir equips fidelitzats, compromesos i implicats amb l'entitat. Com a conseqüència de la menor rotació s'incrementaria la capacitat de retenir el talent.

- Potenciar la formació contínua. La formació és un element clau per desenvolupar els equips remunerats i s'hauria de contemplar dins la política de gestió i desenvolupament de persones. Seria bo que s'orientés al desenvolupament de tot tipus de competències i hauria d'ajudar a fer que tots els perfils professionals fossin capaços de treballar amb criteris d'eficiència.
- Sistematitzar l'avaluació dels equips en la gestió i el desenvolupament de les persones. Cal dissenyar instruments d'avaluació específics del sector que permetin avançar en la valoració de les competències i actituds de les persones en el si de les organitzacions.

El voluntariat

- Impulsar la gestió del voluntariat. Cal avançar cap a una visió global en la gestió del voluntariat i l'existència d'una persona que se'n fa responsable contribuiria a garantir l'encaix entre les expectatives de les persones i les de l'entitat. Alhora, situaria internament el voluntariat com a element estratègic per a la consecució de la missió.
- Aclarir els rols i les responsabilitats. És important aclarir les funcions i responsabilitats dels perfils nous, dels existents i de les persones contractades; al mateix temps, la creació d'espais comuns de participació ajudaria a fer que hi hagués una bona relació entre totes elles i a comprendre les diferències pel que fa al rol de cadascuna de les persones.
- Incorporar nous perfils de voluntariat. L'aparició de nous perfils de persones voluntàries planteja un repte de coexistència amb la resta de perfils presents a les entitats.
- Innovar en les formes de col·laboració. Les organitzacions haurien d'innovar tant a l'hora d'incorporar nous perfils de voluntariat a les seves activitats com en el fet de possibilitar noves formes de col·laboració.

Els recursos econòmics

- Obtindre el finançament adequat per a la viabilitat de les entitats. Un dels reptes se centra a disposar dels recursos necessaris per dur a terme les activitats i finançar l'estructura de l'organització.
- Avançar en sistemes de finançament més estables. Aconseguir un nombre més alt de convenis amb els diferents nivells i àmbits de les administracions públiques. Aquesta és una de les possibles vies de solució de la incertesa derivada d'un finançament públic que s'atorga bàsicament mitjançant subvencions anuals.
- Diversificar les fonts de finançament. La diversificació de les fonts de finançament de les entitats implica la consolidació d'aquestes fonts i la reducció de la incertesa dels recursos econòmics.
- Buscar fórmules per superar les dificultats de tresoreria. La millora en els cicles de pagament d'algunes administracions públiques contribuiria a resoldre significativament les dificultats de tresoreria que pateixen les entitats. En aquest sentit, s'ha de ressaltar el treball dut a terme des de l'Ajuntament de Barcelona els darrers anys per reduir el període de pagament de factures a 60 dies i executar el pagament de les subvencions en el moment de les concessions.

El treball per a la millora del funcionament organitzatiu

- Garantir l'equilibri entre la gestió, l'atenció i els valors. És important aconseguir i mantenir l'equilibri entre la gestió, l'atenció a la persona i els valors de les entitats. Les entitats de segon nivell tenen el rol d'impulsar aquest equilibri entre les seves entitats membres i poden ser una font de referència per a elles.
- Fomentar l'elaboració de plans estratègics. És important crear plans estratègics a llarg termini a les entitats, que incorporin els eixos prioritaris d'actuació, les línies d'actuació derivades de cadascun d'ells, els objectius a assolir i els indicadors d'avaluació.

- Impulsar la qualitat. La implantació de la qualitat a les organitzacions ha de ser una manera de fer inherent a totes les persones i activitats que es desenvolupen.
- Avançar en la mesura de l'impacte. Cal progressar en la creació de sistemes de mesura d'impacte i en la consecució de recursos pel disseny i la implementació.
- Consolidar l'ús de les TIC. Incorporar les TIC al funcionament organitzatiu i a la realització d'activitats i projectes com a element estratègic i transversal seria cabdal per avançar com a organització.
- Ser capaços de comunicar el valor d'aportació de les entitats socials. Es disposa d'una important quantitat d'informació, però les entitats perceben que encara hi ha desconeixement del rol, de l'impacte i del valor d'aportació del Tercer Sector Social a la societat. S'identifica com a element clau explicar no tan sols el que es fa, sinó també com i per què es fa.
- Reforçar la presència del Tercer Sector Social en els mitjans de comunicació. S'identifica com a repte el fet de poder ubicar les entitats i la tasca que duen a terme en l'agenda dels mitjans de comunicació, amb l'objectiu de difondre i visibilitzar la contribució que fan a la societat, i donar veu als col·lectius més vulnerables.
- Impulsar la comunicació amb el suport de les entitats de segon nivell. Per a moltes entitats és una dificultat tenir persones de l'equip que estiguin especialitzades en temes de comunicació. Les entitats de segon nivell poden oferir serveis i suport per desenvolupar plans de comunicació, formació, intercanvi d'experiències, etc. Compartir recursos de comunicació s'identifica com un element que pot ajudar, especialment, les entitats amb menys recursos econòmics.

Òrgans de govern

- Garantir el compromís organitzatiu dels membres dels òrgans de govern. Més enllà d'assistir a les reunions cal buscar els mecanismes per garantir la implicació i participació de les juntes directives i els patronats en el govern de les organitzacions.
- Reforçar la funció estratègica de l'òrgan de govern. S'ha d'aclarir quines són les funcions i responsabilitats de l'òrgan de govern i diferenciar-les de la funció operativa.
- Treballar la relació amb l'equip tècnic. En les entitats que tenen equip tècnic és clau generar confiança entre aquest i l'òrgan de govern per treballar conjuntament en la mateixa línia.
- Incorporar la diversitat en els perfils dels membres de les juntes directives i els patronats. És important incorporar perfils amb capacitats i coneixements diversos. També és interessant que la diversitat dels perfils de les persones destinatàries de l'acció de l'entitat es reflecteixi en l'òrgan de l'entitat.
- Reflexionar sobre la renovació dels òrgans de govern. S'han de definir els processos de renovació per garantir l'equilibri necessari entre renovació i estabilitat.
- Repensar la gestió de la informació. Trobar el punt just entre donar massa informació i no facilitar-ne la necessària per prendre decisions, ja que garantir la qualitat de la informació facilitada és bàsic per al bon funcionament de la junta directiva o del patronat.
- Avançar en la cultura de l'avaluació. Cal definir mecanismes d'avaluació dels patronats i de les juntes directives més enllà de les percepcions del clima de les reunions.

Transparència

- Avançar en la cultura de la transparència. Necessitat d'incorporar la transparència com un element més de la cultura organitzativa, no com una activitat.
- Consolidar la confiança social. La rendició de comptes i la transparència tenen un paper molt important en la construcció de la confiança social. La confiança social és imprescindible per tenir legitimitat per actuar.
- Definir un sistema d'indicadors de transparència. Aconseguir elaborar uns indicadors de transparència del sector. Una possibilitat que podria ser útil és l'avaluació, per part del sector mateix, de les bones pràctiques en aquest tema. Així s'ajudaria segurament a consolidar el Tercer Sector Social.

La relació amb les entitats de segon nivell

- Reforçar el rol de les entitats de segon nivell. Les organitzacions de segon nivell s'identifiquen com a actors clau per a la consolidació del sector i per aconseguir que aquest sigui reconegut com a agent social rellevant.

- Valorar el grau d'aportació del treball en xarxa per les organitzacions de base. El treball en xarxa aporta beneficis, però també significa un esforç per a les entitats (temps i recursos). En aquest sentit, és necessari trobar l'equilibri entre el grau d'aportació i el que es rep. Cal valorar la capacitat de participació en xarxes en funció de la situació de cada entitat.

- Optimitzar el treball en xarxa. Les entitats socials participen en les entitats de segon nivell i és habitual que ho facin en més d'una. Però també és veritat que les organitzacions expressen que el treball en xarxa en si mateix és un repte i que cal seguir avançant per aconseguir que sigui efectiu i amb impacte. Això implica superar la lògica de l'interès propi i treballar conjuntament per un objectiu comú.

- Reflexionar sobre el finançament de les estructures de segon nivell. La constitució d'entitats de segon nivell implica destinar recursos i fer sostenible una estructura que treballi per a les entitats de base. És habitual el debat en algunes federacions sobre quin tipus d'estructura cal tenir i com cal resoldre el seu finançament.

La relació amb les administracions públiques

- Aclarir els rols i les responsabilitats de cada agent. En un context de coresponsabilitat, les relacions amb els diferents nivells de les administracions públiques han d'anar més enllà del finançament i s'ha de poder fer un treball conjunt tenint clar quin és el rol de cada una de les parts.

- Adaptar les relacions a les particularitats organitzatives. Cada organització ha de construir el conjunt de relacions que té amb les administracions públiques en funció de les seves necessitats, les seves activitats, el territori on actua, el perfil de persones ateses, etc. En funció de tots aquests paràmetres, el nivell d'interlocució també variarà.

- Avançar en el reconeixement del valor afegit en la provisió de serveis. El desplegament de la Llei de serveis socials i de la Llei de la dependència obre un nou escenari de relacions amb les administracions públiques i el repte és que el reconeixement del Tercer Sector Social vagi més enllà de ser un proveïdor de serveis.

- Potenciar la participació de les entitats en els òrgans consultius. Els òrgans consultius, en els quals la participació de les entitats s'ha incrementat força els darrers anys, hauran de ser realment un espai de treball conjunt des d'on, a més, es reforci el reconeixement del rol del Tercer Sector Social.

La relació amb el món empresarial

- Avançar cap a col·laboracions més estratègiques. Hi ha la voluntat d'establir relacions amb el món empresarial més estratègiques i menys operatives i puntuals. S'identifiquen algunes dificultats per avançar en aquest sentit, ja que és difícil trobar en el món empresarial un nivell de compromís que permeti establir relacions de col·laboració.

- Construir confiança mútua. L'establiment de relacions estratègiques entre totes dues parts més enllà de relacions de caràcter puntual implica un increment de la confiança mútua. La sensibilització des de les entitats i l'actuació des del convenciment de les empreses són vies per donar passos endavant.

- Fomentar el coneixement de la realitat entre el Tercer Sector Social i el món empresarial. Cal fer un apropament de les organitzacions cap al món empresarial per tal d'establir noves formes de relació i fomentar el coneixement entre les dues realitats.

VI. Annexos

Annex I. Organitzacions impulsores de l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social a Catalunya

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya (en endavant, la Taula) és una plataforma que aplega 27 entitats de segon nivell que treballen a favor de la inclusió social dels col·lectius més desafavorits i per modificar les condicions que generen exclusió. Agrupa més de 3.000 entitats (associacions, fundacions i cooperatives) que atenen col·lectius ben diversos: infància i família, joves, persones immigrades, gent gran, persones amb discapacitat psíquica, física i sensorial, persones amb drogodependències, persones amb dificultats per accedir a un lloc de treball, persones sense sostre, etc.

Des del seu naixement l'any 2003 treballa amb una doble missió: aconseguir més i millors polítiques socials, i vertebrar i enfortir el sector.

En els sis anys transcorreguts des que es va crear, la Taula ha aconseguit diversos resultats i millores en benefici del conjunt del sector: propostes sobre drets socials i pel reconeixement del tercer sector que s'han incorporat a l'Estatut, una participació activa en l'elaboració de la Llei de serveis socials i en el pas del 0,52% al 0,7% de l'IRPF per a fins socials, la realització d'estudis, jornades i diàleg amb les administracions públiques sobre clàusules socials en la contractació pública, etc.

Pel que fa al treball per la millora i el reconeixement del sector s'han elaborat publicacions i estudis, s'ha impulsat i aprovat el 1r Pla estratègic del Tercer Sector Social de Catalunya i s'ha impulsat l'aprovació per part de la Generalitat d'un pla de suport al Tercer Sector Social. A més, s'han organitzat el 1r i el 2n Congrés del Tercer Sector Social, el 2007 i el 2009.

Paral·lelament, ha establert un diàleg amb les administracions públiques per poder ser present en els seus òrgans de participació.

Observatori del Tercer Sector

L'Observatori del Tercer Sector (OTS) és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, sense ànim de lucre i independent, amb la finalitat d'aprofundir i incrementar el coneixement sobre aquest sector i treballar per a la millora en el funcionament de les organitzacions no lucratives.

L'OTS neix a principis del 2001 al CETC (Centre d'Estudis de Temes Contemporanis), per elaborar el *Llibre blanc del tercer sector cívico-social*. En l'actualitat, l'OTS és un centre de recerca independent i obert a la col·laboració amb totes les entitats públiques i privades que treballen per desenvolupar coneixement i millorar el tercer sector.

El desenvolupament de les activitats de l'OTS no seria possible sense la complicitat amb les altres entitats no lucratives, però també és clau la seva independència. Aquesta independència, però, no significa ser solitaris. Es treballa en complicitat amb una llarga llista d'organitzacions i institucions que creuen en l'organització i que comparteixen els objectius de l'entitat.

L'Observatori del Tercer Sector treballa en tres àmbits principals:

- L'estructuració del tercer sector: el coneixement sobre les dimensions i les seves característiques principals.
- El funcionament de les organitzacions: les organitzacions no lucratives tenen especificitats pròpies derivades de la seva finalitat, els seus valors i la forma d'organitzar-se.
- Els àmbits d'interès del tercer sector: el tercer sector és plural i les seves àrees d'interès i activitat estan vinculades a molts temes clau per a la societat.

Annex II. Fitxa tècnica de l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social a la ciutat de Barcelona

Elaborat per l'Observatori del Tercer Sector

Coordinació i direcció:

Pau Vidal, coordinador de l'OTS

Núria Valls, coordinadora de l'OTS

Ana Villa, responsable de recerques i de gestió interna de l'OTS

Equip de treball:

Laura Terradas, equip de suport a recerques

Luis Miguel Artieda, investigador

Olalla Miret, equip de suport a recerques

Trobareu més informació sobre l'equip que va elaborar l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya a www.anuaritercersectorsocial.cat.

Ha estat elaborat:

Entre el gener del 2008 i el maig del 2009. El treball de camp quantitatiu i qualitatiu s'ha fet del juny al desembre del 2008.

Treball de camp quantitatiu	Desembre 2008
Nombre de respostes rebudes	336
Nombre de respostes vàlides	319
Nombre de correus electrònics: invitacions i recordatoris	12.481
Nombre de trucades telefòniques	2.641
Nombre d'enviaments per correu postal	696
Treball de camp qualitatiu	
Nombre d'entrevistes (persones)	70

Respostes d'enquesta completa inclou el recompte de totes les respostes (siguin o no vàlides) que han arribat per correu postal, pel programa d'enquestes electròniques o per correu electrònic.

El nombre de correus electrònics enviats inclou els enviaments de recordatoris i invitacions, i els butlletins de difusió de l'Anuari.

Annex III. Ampliació metodològica

Criteris utilitzats en la fase d'identificació de l'univers de l'Anuari 2009 de la ciutat de Barcelona

Els criteris que s'han utilitzat en la fase d'identificació de l'univers de l'estudi són els següents:

- **La pertinença.** S'han considerat les entitats que duen a terme prioritàriament activitats pròpies del Tercer Sector Social, tot i que també en facin d'altres. En alguns casos la diversitat d'activitats ha dificultat la inclusió d'algunes organitzacions (realització simultània d'activitats diverses, com cooperació al desenvolupament, acció social i cultural, per exemple).
- **La duplicitat.** Com que no existeix cap registre fiable amb informació actualitzada sobre les entitats socials, s'han depurat els registres i eliminat les duplicitats i delegacions.
- **La incoherència.** La utilització de diversos censos ha fet que en algunes ocasions haguéssim de contactar amb les entitats per verificar les dades bàsiques, ja que apareixien diferents en cada registre.
- **L'accessibilitat.** La manca d'informació i la dificultat per contactar amb algunes entitats ha dificultat esbrinar si pertanyien a l'univers. Algunes s'han mantingut perquè actuaven en àmbits molt concrets.
- **Organitzacions no considerades.** El fet de no disposar d'un registre únic oficial i actualitzat ha dut a considerar la possibilitat que existeixin organitzacions que no han quedat incloses a l'univers, malgrat que els pertocaria formar-ne part.

Procés d'anàlisi quantitativa

Entre els criteris seguits en el procés d'anàlisi quantitativa destaquen els següents:

- S'ha considerat enquesta vàlida la que ha estat emplenada correctament i que pertany a l'univers de la recerca. Per contra, una enquesta no vàlida és aquella en què, per exemple, l'entitat no actua en l'àmbit de treball de la recerca; la resposta s'ha donat sobre la base de xifres globals d'abast estatal de l'entitat; no figuren dades d'entitat en la resposta, etc.
- S'han extret de les tabulacions les organitzacions mare d'un grup d'entitats amb informació consolidada, per evitar duplicar la informació amb la de les altres entitats del grup que havien respost el qüestionari.
- S'han fet les tabulacions estadístiques i l'anàlisi considerant el nombre de respostes a cada pregunta i traient les respostes NS/NR o No procedeix. A cada gràfic s'indica el nombre d'entitats que han respost la pregunta analitzada (precedit del símbol n=)
- A cada organització se li ha assignat un únic col·lectiu de persones destinatàries. Les entitats que duen a terme activitats per a molts col·lectius simultàniament s'han ubicat a la categoria "General i altres".
- Els trams utilitzats per a persones contractades i voluntàries són els lliars que s'utilitzen en la definició de pimes de la UE, perquè s'ha considerat que són útils per proporcionar dades comparables respecte d'altres sectors d'activitat.
- S'ha fet una actualització de la informació d'algunes respostes del *Llibre blanc* de l'any 2003 vinculades al volum pressupostari de les organitzacions. En l'actualització s'han considerat els increments de l'IPC dels darrers anys i els trams utilitzats a l'Anuari 2009 per tal de poder fer una comparativa de l'evolució 2003-2009.

Estimació de les xifres globals

Volum econòmic

L'estimació feta és la suma de:

- Les dades reals d'entitats singulars i de valors extrems de la mostra. Majoritàriament s'han utilitzat les dades proporcionades per les organitzacions en el treball de camp, les memòries organitzatives i els webs. En els casos en què el volum econòmic era molt elevat perquè s'havia inclòs el conjunt

de l'activitat realitzada a Catalunya s'ha fet una estimació del que es fa a la ciutat de Barcelona. El conjunt d'aquestes organitzacions representen més de 200 entitats.

- La projecció feta sobre un conjunt de 2.442 organitzacions socials després de descomptar les duplicitats produïdes per les respostes d'organitzacions de segon nivell i les organitzacions de base pertanyents a un mateix grup d'entitats.

Nombre de persones contractades

Alguns aspectes que cal tenir en compte sobre aquesta estimació són els següents:

- S'ha considerat que l'univers segueix una pauta similar a la de la mostra d'entitats i, per tant, que hi ha unes 1.709 organitzacions que compten amb persones contractades, que representen el 70% de les entitats socials amb seu a Barcelona.
- S'han sumat totes les dades sobre contractació real que se sabien *a priori* d'entitats singulars (sobretot entitats de gran dimensió a partir de memòries, pàgines web, etc.) i d'altres que tenen un elevat nombre de persones contractades. En els casos en què no es tenia la dada s'ha estimat mantenint la proporció en relació amb l'activitat duta a terme per l'organització.

Nombre de persones voluntàries

Aquesta estimació s'ha fet tenint en compte que:

- La projecció s'ha fet a partir del nombre agregat de persones de la mostra.
- S'ha suposat que l'univers té un comportament similar al de la mostra i, per tant, s'ha estimat que el 83% de les entitats de l'univers compten amb persones voluntàries.
- S'han sumat les dades reals d'entitats singulars (sobretot entitats de gran dimensió a partir de memòries, pàgines web, etc.) i de valors extrems de la mostra en l'àmbit de la ciutat de Barcelona. S'han utilitzat les dades proporcionades per les organitzacions en el treball de camp i també les memòries organitzatives i els webs (quan l'entitat no havia respost el qüestionari) per fer les estimacions.

Nombre de persones destinatàries

A partir de l'estimació del nombre de persones destinatàries feta a *l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* (al voltant de 1.700.000 persones), s'ha establert una proporció sobre el que representen el conjunt d'entitats amb seu a la ciutat de Barcelona.

Annex IV. Qüestionari

Annex IV. Qüestionari

Qüestionari a organitzacions de base

Presentació del qüestionari

Aquest qüestionari està estructurat en sis parts: implantació, organització i activitats, les persones, el finançament i els recursos econòmics, la comunicació i les relacions externes i, una mirada cap al futur.

Llegiu amb atenció la breu introducció que es fa al final de cadascun dels blocs. Sabem que la informació que us demanem costa temps i esforç per ser recollida però sabem convençuts que les dades d'una inversió per a la millora del futur del Tercer Sector Social català. La informació que faciliteu en aquest qüestionari serà utilitzada exclusivament per a finalitats de recerca.

Es tractarà sempre de manera agregada i, per tant, anònima, sense donar a conèixer respostes individuals.

Us agraïm per avançar la vostra col·laboració en aquesta iniciativa.

Construcció i estructura del qüestionari

Abans de respondre el qüestionari, si us plau llegiu amb atenció les següents pautes.

Us ajudaran a avançar de manera més ràpida i a assegurar-vos que la informació que ens proporcioneu és la que es demana en cada cas.

- La durada prevista per respondre es aproximadament d'uns 45 minuts.
- El qüestionari està pensat per tenir una única resposta per cada organització. Es recomana consensuar les respostes entre diferents membres de l'organització abans d'entrar-les a l'aplicació electrònica.
- Les preguntes del qüestionari fan referència a la realitat de la vostra organització a Catalunya.
- Us demanem que respondeu a les qüestions amb la major sinceritat possible i que us prepareu la informació que necessitareu prèviament (memòria, dades econòmiques i dades sobre persones remunerades i voluntàries de l'entitat). Aquest és el qüestionari en format PDF per revisar les preguntes abans de respondre. Per entrar a l'aplicació electrònica cliqueu [aquí](#).
- Respondeu les preguntes en base a la vostra realitat de l'any 2007. Si respondeu qüestions en base a l'any 2006 especifiqueu-ho a l'espai de comentaris disponible al final de cadascuna de les parts.
- En els casos en que no pugueu respondre per desconèixerment o manca de dades marqueu l'opció **NS/NR (No sap/No respon)** o bé, **No procedeix** quan no s'adequi a la vostra organització.
- Si us trobeu amb alguna dificultat (error en la connexió a Internet, etc) no dubteu a posar-vos en contacte amb nosaltres al **telèfon de suport**.
- Disposar d'informació addicional (memòries, revistes, programes concrets...) ens ajudarà a conèixer quines són les vostres particularitats organitzatives. Ens podeu enviar aquesta informació per correu electrònic a: observatori@tercersector.cat o bé, per correu postal a: Observatori del Tercer Sector, Les Carolines, 10 2n. pis, 08012 Barcelona. També la podeu adjuntar al final d'aquest qüestionari electrònic.

Anuari del '09 **Tercer Sector Social**

Introducció

A continuació es sol·liciten les dades bàsiques de l'organització, de la persona que respon el qüestionari i aquelles relatives a la forma jurídica de l'entitat.

I. Dades de l'organització

Nom: *		Adreça de la seu: *	
Codi Postal: *		Província: *	Municipi: *
Telèfon: *		Fax: *	
Correu electrònic genèric: *		Web: *	

Indiqueu si la vostra entitat és una organització de base o una organització de segon/tercer nivell. S'entén per organització social de base aquella que dirigeix les seves activitats a persones destinatàries. S'entén per organització de segon/tercer nivell aquella que agrupa altres entitats). *

- ☐ Organització de base
☐ Organització de segon o tercer nivell

II. Dades de la persona que respon

Nom i cognoms: *	Correu electrònic personal: *
Càrrec: *	
☐ President/a ☐ Vicepresident/a ☐ Secretari/a ☐ Tresorer/a ☐ Vocal	☐ Director/a o gerència ☐ Coordinador/a ☐ Tècnic/a ☐ Auxiliar ☐ Altres (especificar):

III. La forma jurídica de l'entitat

Any de constitució jurídica:	
Forma jurídica:	
☐ Associació ☐ Cooperativa d'iniciativa social ☐ Altres (especificar):	☐ Fundació ☐ NS/NR
Si sou una associació, indiqueu si la vostra organització ha estat declarada d'utilitat pública	
☐ Sí ☐ No ☐ NS/NR	☐ NS/NR
Indiqueu si heu canviat de forma jurídica	Si l'organització ha canviat la seva forma jurídica indiqueu si es preveu fer el canvi
☐ Sí ☐ No ☐ NS/NR	☐ Sí

Anuari del '09 Tercer Sector Social

En cas afirmatiu, indiqueu en quin any es va produir el canvi: Especifiqueu també quina forma jurídica tenia l'organització abans del canvi: ☐ Associació ☐ Fundació ☐ Cooperativa d'iniciativa social ☐ NS/NR ☐ Altres (especificar)	☐ No ☐ NS/NR Si es preveu fer el canvi, especifiqueu quina forma jurídica desitjau tenir: ☐ Associació ☐ Fundació ☐ Cooperativa d'iniciativa social ☐ NS/NR ☐ Altres (especificar)
---	---

Part I: Implantació

Aquest primer apartat es centra en l'àmbit territorial d'actuació de l'organització i en la seva implantació.

1. Indiqueu on actua la vostra organització (podeu marcar una única resposta). S'entén que una organització que actua en l'àmbit internacional actua també en els àmbits inferiors.*

- ☐ Només a Catalunya
- ☐ En diverses Comunitats Autònomes fora de Catalunya
- ☐ A tot el territori estatal
- ☐ En l'àmbit internacional

2. Indiqueu la localitat on s'ubica la seu central (sigui a Catalunya o fora) i també la delegació principal de Catalunya en els casos en què s'escaigui.*

Ubicació de la seu central	
Ubicació de la delegació principal a Catalunya (si s'escau)	

3. Indiqueu el nombre de centres i/o delegacions que té l'organització (tenint en compte la seu central). S'entén per centre o delegació de l'entitat aquell dedicat a treballar en projectes / activitats concrets de l'organització, o bé, aquell que cobreix l'actuació de l'entitat en un determinat àmbit territorial.*

Núm. de centres i/o delegacions a Catalunya	
Núm. de centres i/o delegacions fora de Catalunya	

4. Indiqueu l'àmbit geogràfic en què actuen el conjunt de seus de la vostra organització a Catalunya (podeu marcar una única resposta). S'entén que una organització que actua en l'àmbit de tota Catalunya també ho fa als àmbits territorials inferiors.*

- ☐ A tot Catalunya
- ☐ En l'àmbit provincial
- ☐ En l'àmbit comarcal
- ☐ En l'àmbit municipal
- ☐ En un àmbit inferior a municipal (barri, districte, ...)

Part II: Organització i activitats

Ara passem a parlar dels diferents tipus d'activitats que desenvolupa l'organització i de diferents aspectes relacionats amb el funcionament intern. Per tant, les següents qüestions són preguntes relatives a les vostres activitats.

Per continuar, indiqueu si la vostra organització és:*

- ☐ Una organització de base ☐ Una organització de segon o tercer nivell

5. Indiqueu com classificaríeu la vostra organització entre els àmbits que s'assenyalen a continuació. És a dir, indiqueu quin considereu que és l'àmbit principal d'actuació de la vostra entitat, allò que us caracteritza. (Marqueu una única resposta).*

- ☐ Social
☐ Mediambiental
☐ Esport
☐ Integració i inserció
☐ Participació
 ☐ Cultural
☐ Cooperació internacional
☐ Salutària
☐ Lleure i joventut
☐ Altres (especificar):

6. Indiqueu quins principis són els que inspiren la vostra organització (Marqueu una única resposta).*

	Principis que inspiren l'organització
Principis religiosos	☐
Principis laics	☐
Altres (especificar)	☐

Assenyalau a continuació quins són els principals col·lectius de persones destinatàries de les vostres activitats i incorporeu quin percentatge pertany a cadascun dels col·lectius que aneu (la suma de tots els percentatges pot ser superior a 100). Per exemple, si atopeu 50 persones usuàries i són dones immigrades, apareixerà un 100% a l'espai corresponent a dones i un 100% a l'espai persones immigrades. Si no trobeu categories que s'ajustin a les vostres persones usuàries, podeu escriure la al costat de la casella altres.

Persones destinatàries	Si	No	(%)	
Origen/edició alcoholisme	☐	☐		
Persones discapacitades	☐	☐		
Persones amb discapacitat	☐	☐		
Dones	☐	☐		
Gent gran	☐	☐		
Persones immigrades	☐	☐		
Infància i joventut	☐	☐		
Malalties / Sida	☐	☐		
Pobresa / marginació	☐	☐		
Col·lectiu de veïns	☐	☐		
Altres (especificar)	☐	☐		
Altres (especificar)	☐	☐		

Anuari del '09 Tercer Sector Social

Indiqueu el nombre de persones usuàries aproximat que ha atès la vostra organització l'any 2007. S'entien per persones usuàries aquelles que participen habitualment o puntualment a la vostra organització d'un projecte o activitat, que són beneficiàries d'un servei que presteu, etc. *

Núm. de persones usuàries

7. Indiqueu el nombre de persones aproximat que ha conformat la base social de la vostra organització l'any 2007. La base social de l'organització està formada pel conjunt de col·lectius identificats de l'organització implicats amb la seva missió i valors (persones associades, col·laboradores, voluntariat puntual o habitual, equip (amb remuneració, òrgans de govern, etc.). *

Núm. de persones base social de l'entitat (estimació)

Indiqueu els tipus d'activitats que realitzeu per a cadascun dels grups de persones marcant les caselles on es creuen la columna de tipus d'activitat i la fila de persones destinatàries corresponents. Podeu marcar tantes caselles com sigui necessari. Tot seguit podeu trobar un exemple de resposta:

	Atenció i orientació	Assessorament jurídic i tramitació legal	Assessoria mèdica	Assessoria psicoeducativa	Assessoria relatiu a la prevenció laboral	Ajuda a l'autisme	Atenció al malalt	Educació i formació	Educació en el lliure	Ajuda socioeconòmica individual	Ajuda socioeconòmica permanent	Ajuda a l'home i a la dona en situació de risc	Ajuda a subvencions i institucions (ajut social)	Assessoria sobre les dependències	Atenció al voluntariat social	Altres
Drogoaddicció i alcoholisme	X	☐	☐	X	X	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Intervenció i orientació	Assessoria i orientació jurídica i legal	Assessoria mèdica	Assessoria psicoeducativa	Ajuda a l'autisme	Ajuda a l'home i a la dona en situació de risc	Ajuda a subvencions i institucions (ajut social)	Assessoria sobre les dependències	Atenció al voluntariat social	Altres
Drogoaddicció i alcoholisme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Persones desocupades	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Persones amb discapacitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dones	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gent gran	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Persones immigrades	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Infància i joventut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Malalties / Sida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pobresa / marginació	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Col·lectiu de veïns	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Altres	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anuari del '09 Tercer Sector Social

8. Indiqueu si la vostra organització també realitza algun tipus d'activitat d'incidència política. S'entén per incidència política el procés d'influir en els resultats, incloent les polítiques, posicions i decisions de les institucions públiques i privades. *

	Si	No	No procedeix	NS/NR
Realització d'algun tipus d'activitat d'incidència política	☐	☐	☐	☐

9. Indiqueu si la vostra organització disposa dels següents instruments/eines. *

	Si	En procés	No	No procedeix	NS/NR
Un sistema d'avaluació de resultats dels projectes/activitats	☐	☐	☐	☐	☐
Indicadors de funcionament organitzatiu i d'activitats	☐	☐	☐	☐	☐
Un sistema de mesura d'impacte de resultats	☐	☐	☐	☐	☐
Un sistema de gestió de qualitat implantat	☐	☐	☐	☐	☐
Un pla estratègic o algun tipus de pla a llarg termini sobre els serveis i tipus d'actuació	☐	☐	☐	☐	☐

10. Indiqueu els àmbits i la freqüència amb què la vostra organització utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (1=molt sovint, 4=mai). *

	1 Molt sovint	2	3	4 Mai	No procedeix	NS/NR
Realització d'activitats/projectes	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Foment de la participació interna a l'entitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gestió de la base social	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gestió econòmica-financera	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Comunicació amb persones usuàries/entitats membres	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Comunicació amb finançadors	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Realització d'incidència política	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Altres	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Indiqueu si la vostra organització disposa en l'àmbit de tecnologies d'informació de... *

	Si	No	No procedeix	NS/NR
Alguna persona contractada treballant en aquesta àrea	☐	☐	☐	☐
Una pàgina web de presentació de l'organització	☐	☐	☐	☐
Una pàgina web amb informació actualitzada dels projectes/activitats de l'organització	☐	☐	☐	☐
Un domini propi per a l'organització	☐	☐	☐	☐
Una intranet per a l'equip	☐	☐	☐	☐
Una intranet per les entitats membre	☐	☐	☐	☐
Eines de treball col·laboratiu (grups de treball en línia, wikis, etc)	☐	☐	☐	☐
Una partida pressupostària específica pel desenvolupament de noves aplicacions i eines	☐	☐	☐	☐

Anuari del '09 Tercer Sector Social

12. Afegiu qualsevol comentari que considereu rellevant pel que fa a aquest apartat sobre l'organització i les activitats.

Part III: Les persones

En aquest apartat trobareu qüestions que fan referència a les **persones de la vostra organització**, i, més concretament, a les persones remunerades, voluntàries i als òrgans de govern de l'entitat. Es tracta de veure com s'organitza l'equip de l'entitat, les funcions dels diferents col·lectius, les relacions que estableixen entre ells i les seves formes de participació a l'organització.

13. Indiqueu el nombre aproximat de persones membres de cadascun dels grups de l'òrgan de govern que té la vostra organització. *

	Num. de persones membres
Patronat (a les fundacions)	
Junta Directiva (a les entitats sense ànim de lucre)	
Assemblea (a les associacions)	
Consell Assessor o òrgan similar	

14. Indiqueu la freqüència aproximada amb què es reuneix cadascun dels grups de l'òrgan de govern que té la vostra organització. *

	Sempre	Periodic	Tempestiu	Suïssa	Ampl	Més d'un any	No funciona	NS/NR
Patronat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Junta directiva	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Assemblea	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Consell assessor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. En relació a les persones membres dels vostres òrgans de govern, a més de les funcions pròpies del seu càrrec, indiqueu si realitzen algun tipus de funció remunerada a l'entitat. *

	Si, totes	Si, algunes	No, en cap cas	No practica	NS/NR
Patronat	☐	☐	☐	☐	☐
Junta directiva	☐	☐	☐	☐	☐
Assemblea	☐	☐	☐	☐	☐
Consell assessor	☐	☐	☐	☐	☐

Anuari del '09 Tercer Sector Social

16. Indiqueu les persones que formen l'equip de l'organització (en nombre de persones). *

	Núm. persones a Catalunya	Núm. persones fora de Catalunya
Persones voluntàries		
Persones contractades		
Persones "autònomes" / persones "col·laboradores habituals"		

17. Indiqueu la distribució d'homes i dones de l'equip de l'organització (en nombre de persones). *

	Núm. persones voluntàries	Núm. persones contractades	Núm. persones autònomes / col·laboradores
Dones			
Homes			

18. Indiqueu les franges d'edat de l'equip de l'organització (en nombre de persones). *

	Núm. persones voluntàries	Núm. persones contractades	Núm. persones autònomes / col·laboradores
Fins a 20			
Entre 21 i 25			
Entre 26 i 35			
Entre 36 i 50			
Entre 51 i 65			
Més de 65			

19. Indiqueu quin és el nivell d'estudi de l'equip de l'organització (en nombre de persones). *

	Núm. persones voluntàries	Núm. persones contractades	Núm. persones autònomes / col·laboradores
Educació primària			
Educació secundària / mòduls formatius			
Educació universitària			

20. Indiqueu quina és l'antiguitat de l'equip de l'organització (en nombre de persones). *

	Núm. persones voluntàries	Núm. persones contractades	Núm. persones autònomes / col·laboradores
Ménys d'un any			
Entre un i dos anys			
Entre tres i cinc anys			
Més de cinc anys			

Anuari del '09 Tercer Sector Social

21. Indiqueu les persones contractades que tenen: (en nombre de persones). *

Tipus de contracte	Contracte a temps complet	Contracte a temps parcial
Contracte indefinit		
Contracte temporal o d'obra i servei		

22. Indiqueu quantes persones voluntàries de la vostra organització dediquen aproximadament a l'entitat el nombre d'hores següents. *

	Núm. persones voluntàries
Més de 20 hores/setmana	
Més de 10 i fins a 20 hores/setmana	
Entre 5 i 10 hores/setmana	
Menys de 5 hores/setmana	

23. Indiqueu les hores de formació que reben les persones membres de la vostra organització anualment (en nombre de persones). *

	Núm. persones voluntàries	Núm. persones contractades	Núm. persones autònomes/col·laboradores
Cap			
Menys de 20 hores/any			
Entre 20 i 40 hores/any			
Més de 40 hores/any			

24. Indiqueu si la vostra organització té recollida per escrit una política de gestió i desenvolupament de persones (també coneguda com a política de recursos humans). *

☐ Sí ☐ No ☐ NS/NB

25. Indiqueu si el nombre de persones voluntàries, contractades i col·laboradores de l'organització ha augmentat o ha disminuït en els últims tres anys fent una estimació de la variació (en percentatge). *

	Ha augmentat	S'ha mantingut	Ha disminuït	(%)
Persones voluntàries	☐	☐	☐	
Persones contractades	☐	☐	☐	
Persones autònomes/col·laboradores	☐	☐	☐	

Anuari del '09 Tercer Sector Social

26. Indiqueu si penseu que el nombre de persones voluntàries, contractades i col·laboradores de l'organització augmentarà o disminuirà els propers tres anys fent una estimació de la variació (en percentatge). *

	Augmentarà	Es mantindrà	Disminuirà	(%)
Persones voluntàries	—	—	—	
Persones contractades	—	—	—	
Persones autònomes / col·laboradores	—	—	—	

27. Afegiu qualsevol comentari que considereu rellevant pel que fa a aquest apartat sobre les persones a les organitzacions.

Part IV: El finançament i els recursos econòmics

Ara us demanem informació econòmica sobre la vostra organització. Sabem que es tracta d'un àmbit en què cal un esforç important per aportar dades acurades. Les respostes d'aquest apartat fan referència a l'any 2007 i són molt importants per nosaltres per tal de poder donar el volum econòmic agregat de les accions desenvolupades des de les organitzacions socials catalanes. Hi ha qüestions que fan referència a l'anàlisi dels ingressos i de les despeses de l'organització.

28. Especifiqueu el volum pressupostari anual aproximat de la vostra organització els últims anys (les quantitats s'han d'especificar en euros/any). *

	Euro/any (€)
Any 2008 (previst)	
Any 2007	
Any 2006	
Any 2005	
Any 2004	

29. Especifiqueu el percentatge de finançament públic i finançament privat de la vostra organització l'any 2007 (el total ha de sumar 100)*

	Percentatge (%)
% de finançament públic	
% de finançament privat	
Ingressos totals de l'organització	100

Anuari del '09 Tercer Sector Social

30. Especifiqueu el percentatge aproximat dels ingressos privats de la vostra organització l'any 2007, segons la procedència (el total ha de sumar 100).

Procedència	Percentatge (%)
Quotes de persones associades / donants regulars	
Donacions privades individuals puntuals	
Donacions d'institucions privades	
Quotes de persones usuàries / entitats membre	
Pagament de serveis	
Contratació privada de prestació serveis	
Rendes de patrimoni	
Altres (especificar)	
Total segons fonts de finançament privat	100

31. Especifiqueu el nombre de persones, entitats o altres agents col·laboradors amb l'entitat:

Nr. de persones/sòcies donants regulars	
Nr. de persones donants puntuals	
Nr. d'empreses	
Nr. de fundacions	
Nr. d'altres socis de caixes d'estalvi	
Altres	

32. Especifiqueu el percentatge del total dels ingressos públics de la vostra organització provinent dels següents organismes de finançament públic l'any 2007 (el total ha de sumar 100). Per exemple, imagineu que a la vostra entitat el finançament del Dep. d'Acció Social i Solidaritat va ser del 20% sobre el total de finançament públic, el de la Diputació provincial del 30% i el de l'Ajuntament el 50%. En cadascun dels casos caldrà especificar també quin percentatge d'aquest finançament va ser en forma de contractació, subvencions o convenis amb les administracions públiques. A continuació en podeu veure un exemple:

Procedència	Percentatge total per financer (1%)	Contractació de serveis (%)	Subvencions (%)	Convenis (%)	Total (%)
Dep. Acció Social i Solidaritat, Generalitat de Catalunya	20	30	35	35	100
Dep. Cultura, Generalitat de Catalunya	0	0	0	0	100
Dep. Governació i Administracions públiques, Generalitat de Catalunya	80	30	80	10	100
Total segons fonts de finançament públic	100				

Anuari del '09 Tercer Sector Social

33. Valoreu quina ha estat l'evolució en els darrers tres anys (1=ha augmentat, 3=ha disminuït). *

	1 Ha augmentat	2 S'ha mantingut	3 Ha disminuït	NS/NR
Durant els darrers tres anys el finançament públic	☐	☐	☐	☐
Durant els darrers tres anys el finançament privat	☐	☐	☐	☐
Durant els darrers tres anys el nombre de persones donants regulars de l'organització	☐	☐	☐	☐

34. Especifiqueu quina serà l'evolució que penseu que tindreu els propers tres anys (1=augmentarà, 3=disminuirà). *

	1 Augmentarà	2 Es mantindrà	3 Disminuirà	NS/NR
En els propers tres anys el finançament públic	☐	☐	☐	☐
En els propers tres anys el finançament privat	☐	☐	☐	☐
En els propers tres anys el nombre de persones donants regulars de l'organització	☐	☐	☐	☐

35. Especifiqueu quin ha estat el percentatge de despeses de la vostra organització segons la seva naturalesa l'any 2007 pels següents conceptes (el total ha de sumar 100%). *

Segons la seva naturalesa	Percentatge (%)
Personal	%
Compres	%
Subministraments (electricitat, aigua...)	%
Serveis externs (gestoria, auditoria...)	%
Altres (especificar)	%
Total de despeses per naturalesa	100 %

36. Especifiqueu quin ha estat el percentatge de despeses de la vostra organització segons la seva finalitat l'any 2007 pels següents conceptes (el total ha de sumar 100%). *

Segons la seva finalitat	Percentatge (%)
Directament per activitats o serveis	%
Per estructura	%
Total de despeses per finalitat	100 %

37. Especifiqueu si l'organització utilitza instruments de tresoreria i la freqüència amb la que els fa servir (1=molt sovint, 4=mai). La gestió de tresoreria són totes aquelles tècniques que s'orienten a aconseguir un sistema de cobraments i pagaments adequat per assegurar que l'entitat disposa de liquiditat i al llavors invertint adequadament. *

Anuari del '09 Tercer Sector Social

	1 Molt sovint	2 Freqüent	3 Poc sovint	4 Mai	No procedeix	NS/NR
Descompte d'efectes i bestreta de crèdit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Línia de crèdit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inversió a llarg termini	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Préstecs personals	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Altres	☐	☐	☐	☐	☐	☐

38. Especifiqueu si la vostra organització ha estat auditada per alguna empresa auditadora en els últims tres anys.*

☐ Sí ☐ No ☐ NS/NR

39. Afegiu qualsevol comentari que considereu rellevant sobre aquest apartat al voltant del finançament i els recursos econòmics.

Anuari del '09 Tercer Sector Social

Part VI La comunicació i les relacions externes

Ara passem a centrar-nos en l'àmbit de la comunicació, la rendició de comptes i les relacions externes. És cabdal per a les entitats explicar quines són les seves actuacions i també totes les relacions que s'estableixen amb altres organitzacions, amb el món empresarial, amb les administracions públiques i amb els altres agents.

40. Indiqueu amb quina freqüència acostumeu a utilitzar els següents mitjans per promocionar les activitats de la vostra organització (podeu marcar més d'una resposta). (1=molt sovint, 4=mai)*

	1 Molt sovint	2 Força sovint	3 Poc sovint	4 Mai	No procedeix	NS/NR
Conferències o xerrades	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Enviaments per correu postal (revistes, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bulletins i altres enviaments electrònics	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cartells	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Premsa (local, comercial, autonòmica, estatal)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ràdio (local, autonòmica, estatal)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV (local, autonòmica, estatal)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pàgina web de l'organització	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Altres	☐	☐	☐	☐	☐	☐

41. Valoreu la freqüència amb què envieu informació als col·lectius involucrats amb la vostra organització (1=més freqüent que cada trimestre, 6=mai). *

	1 Més freqüent que cada trimestre	2 Trimestre	3 Semestre	4 Any	5 Més freqüent que cada any	6 Mai	No procedeix	NS/NR
Societat en general	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Persones destinatàries	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Persones voluntàries	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Persones sòcies/Entitats membres	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Financadors/donants	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Altres entitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mitjans de comunicació	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anuari del '09 Tercer Sector Social

42. Indiqueu quin tipus d'informació envieu als diferents col·lectius involucrats amb la vostra organització (podeu marcar tants col·lectius com correspongui). *

	Entitat en general	Persones dedicades	Persones vinculades	Persones educades/creixent/membres	Indicadors/donants	Altres col·lectius	Equips de campanyes	No finalitzat	NS/NR
Missió i valors de l'entitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Estats de comptes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Composició d'òrgans de govern	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Indicadors sobre les persones de l'entitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grau d'acompliment d'objectius	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Impacte de les seves actuacions	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

43. Indiqueu en què ha consistit el tipus de relació que heu mantingut amb cadascun dels diferents agents. *

	Organització a la qual hi heu treballat	Associació de veïnat	Empreses	Entes socials/ciutadans	Altres agents	No finalitzat	NS/NR
Ens han cedit espais o altres aportacions en espècies	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hem cedit espais o realitzat altres aportacions en espècies	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hem participat en els seus organismes consultius	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hem participat en els nostres organismes consultius	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hem assessorat en el disseny de serveis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ens han assessorat en el disseny de serveis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ens han concedit un donatiu o una subvenció	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hem concedit un donatiu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oferta conjunta de serveis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Realització conjunta de campanyes de sensibilització	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hem contractat els seus serveis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ens han contractat els nostres serveis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Valoreu el grau d'importància de les següents accions de comunicació (1=molt important, 4=poc important). *

	1 Molt important	2	3	4 Poc important	NS/NR
Sensibilització de les persones ciutadanes	☐	☐	☐	☐	☐
Donar a conèixer l'entitat	☐	☐	☐	☐	☐
Captació de fons per l'entitat	☐	☐	☐	☐	☐
Promoció de les activitats de l'entitat	☐	☐	☐	☐	☐
Sensibilització de les administracions públiques	☐	☐	☐	☐	☐

Anuari del '09 Tercer Sector Social

Indiqueu a quantes organitzacions de segon nivell pertany la vostra entitat, s'entén per organització de segon nivell aquella que agrupa altres entitats. Són organitzacions de segon nivell les federacions, coordinadores, plataformes, etc. que agrupen organitzacions de base. *

- ☐ Cap
- ☐ Més de 6
- ☐ Entre 1 i 3
- ☐ NS/NR
- ☐ Entre 4 i 6

Si pertanyeu a alguna organització de segon nivell indiqueu a continuació a quines pertanyeu.

Entitats de segon nivell a què pertanyeu

Organització 1	
Organització 2	
Organització 3	
Organització 4	
Organització 5	
Organització 6	

Valoreu el grau d'importància de les següents motivacions per a formar part d'organitzacions de segon nivell (1=molt important, 4=poc important). *

	1 Molt important	2	3	4 Poc important	NS/NR
Obtenir viabilitat i influència	☐	☐	☐	☐	☐
Incrementar la capacitat tècnica	☐	☐	☐	☐	☐
Mantenir-se en contacte amb altres organitzacions afins	☐	☐	☐	☐	☐
Obtenir recursos econòmics	☐	☐	☐	☐	☐
Per intercanvi d'experiències	☐	☐	☐	☐	☐
Per incidència política	☐	☐	☐	☐	☐

Afegiu qualsevol comentari que considereu rellevant pel que fa a aquest apartat sobre la comunicació i les relacions externes.

Part VII: Una mirada cap al futur

Les següents qüestions fan referència al grau de confiança de la societat en les organitzacions. També giren al voltant dels reptes del Tercer Sector Social per als propers anys.

44. Valoreu la següent afirmació entre 1 i 4 (1=molta, 4=gens). *

	1 Molta	2 Poc	3 Poca	4 Gens	NS/NR
La confiança de la societat catalana en les accions de les entitats socials és...	☐	☐	☐	☐	☐

Si considereu que la societat confia poc o gens en les entitats socials, a què creieu que es deu?

45. Valoreu la següent afirmació entre 1 i 3 (1=més fàcil, 3=més difícil). *

	1 Més fàcil	2 Igual	3 Més difícil	NS/NR
Aconseguir els objectius de l'organització serà en els propers cinc anys...	☐	☐	☐	☐
L'avenç i consolidació del tercer sector social serà en els propers cinc anys.	☐	☐	☐	☐

46. Especifiqueu quins creieu que són els tres reptes principals als quals ha de fer front la vostra organització. *

Principals reptes de l'organització

Repte 1	
Repte 2	
Repte 3	

47. Especifiqueu quins creieu que són els tres reptes principals als quals ha de fer front el Tercer Sector Social català en els propers anys. *

Principals reptes del Tercer Sector Social

Repte 1	
Repte 2	
Repte 3	

48. Indiqueu com creieu que influirà a les organitzacions del Tercer Sector Social l'evolució del marc legal (Llei de serveis socials, Llei de dependència, etc.).

49. Afegiu qualsevol comentari que considereu rellevant pel que fa a aquest apartat sobre la mirada cap al futur del Tercer Sector Social.

50. En el quadre següent podeu afegir altres comentaris que considereu rellevants en relació al qüestionari i, també, contactes de persones i organitzacions socials que podrien respondre'l.

Podeu adjuntar a continuació informació que considereu rellevant per a la recerca (memòries, butlletins, resums de dades econòmiques, plans estratègics, etc).

[Examinar...](#)

Moltes gràcies per la vostra participació i col·laboració.

Rebreu un correu electrònic a l'adreça que ens heu indicat amb totes les respostes del qüestionari.

Totes les organitzacions que heu participat en aquesta recerca rebreu un exemplar de la publicació amb les principals conclusions.

Annex V. Els òrgans de seguiment de l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya

Comitè Científic

El Comitè Científic ha estat un òrgan de reflexió en el marc de l'Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya i del Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya. La coordinació s'ha fet des de l'Observatori del Tercer Sector i ha tingut com a objectius:

- Reflexionar i fer aportacions per tal de garantir que aquestes iniciatives siguin una eina útil per a les organitzacions del Tercer Sector, les administracions públiques i els altres agents socials.
- Fer un seguiment del desenvolupament de l'Anuari 2009 i del Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya.

El Comitè Científic ha estat format per 24 persones amb diferents perfils per garantir la diversitat d'opinions i reflexions:

- persones provinents del món de la recerca no universitària i persones expertes en el Tercer Sector,
- persones provinents del món de la recerca universitària,
- persones representants de la Junta Directiva de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya,
- membres de l'equip de treball de l'Anuari 2009 i del Congrés.

La dinàmica de treball s'ha dut a terme a partir de la combinació de reunions presencials, una llista de correu electrònic i un espai virtual amb accés personalitzat.

Els aspectes de la recerca en què el Comitè Científic ha tingut més presència han estat: la definició de Tercer Sector Social i de l'univers de la recerca, la definició de les persones destinatàries i activitats, la validació del qüestionari i el seguiment del treball de camp.

Llista de membres del Comitè Científic (per ordre alfabètic)

- Carles Barba, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Fundació Catalana de l'Esplai
- Victor Bayarri, Alter-Civites
- Àngel Castiñeira, ESADE-Universitat Ramon Llull
- Toni Codina, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- Teresa Crespo, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Entitats Catalanes d'Acció Social
- Adolf Díaz, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Creu Roja Catalunya
- Carme Gómez, CIIMU - Institut d'infància i món urbà
- Laia Grabulosa, Observatori del Tercer Sector
- Oriol Homs, CIREM
- João Lobo, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- Salvador Maneu, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Càritas
- Eulàlia Mas, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Federació Catalana del Voluntariat Social
- Teresa Montagut, Universitat de Barcelona
- Isabel Montraveta, experta en Tercer Sector
- Júlia Montserrat, Universitat Ramon Llull
- Josep Maria Pascual, AERYC
- Francesc Pérez, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - COCARM
- Rafael Ruiz, Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Fundació Pere Tarrés
- Joan Subirats, IGOP - Universitat Autònoma de Barcelona
- Rosa Suñol, Institut Universitari Avedis Donabedian - UAB
- Núria Valls, Observatori del Tercer Sector

- Ricard Valls, ZOHAR Consultoria&Marketing Social
- Pau Vidal, Observatori del Tercer Sector
- Ana Villa, Observatori del Tercer Sector

Comitè Executiu

S'ha comptat amb un Comitè Executiu encarregat d'acompanyar i prendre decisions juntament amb l'equip de recerca durant el procés d'elaboració de l'Anuari 2009.

Alguns dels principals temes tractats han estat: relacions amb els diferents agents socials (administracions, institucions, etc.), accions de comunicació, seguiment del calendari i primeres anàlisis de resultats.

Llista de membres del Comitè Executiu (per ordre alfabètic)

Per la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya:

- Carles Barba, Fundació Catalana de l'Esplai
- Toni Codina, director general
- Teresa Crespo, Entitats Catalanes d'Acció Social
- Felisa Pérez, Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent

Per l'Observatori del Tercer Sector:

- Pau Vidal, coordinador
- Ana Villa, responsable de projecte

Annex VI. Bibliografia

Referències bibliogràfiques

- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2005). *Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva*: <http://www.bcn.es/barcelonainclusiva/>
- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2005). *Barcelona Inclusiva. Pla Municipal per a la Inclusió Social 2005-2010*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Sector de Serveis Personals.
- CASTIÑEIRA, À. (COORD.); VIDAL, P. (DIR.); IGLESIAS, M.; MIROSA, O.; VILLA, A. (2003). *Llibre blanc del tercer sector cívico-social*. Barcelona: CETC – EADOP.
- CASTIÑEIRA, À. (COORD.); VIDAL, P. (DIR.) (2003). *Document de síntesi. Llibre blanc del tercer sector cívico-social*. Barcelona: CETC – EADOP.
- GARCÍA DELGADO, J. L.; *et. al.* (2004). *Las cuentas de la economía social: el tercer sector en España*. Madrid: Civita Ediciones.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2008). *Pla de Suport al Tercer Sector Social 2008-2010*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2008). *Pla Nacional de l'Associacionisme i el Voluntariat*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Governació i Administracions Públiques, Secretaria d'Acció Ciutadana.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2007). *Resum de la llei de dependència*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2009). *Un pacte per viure junts i juntes: Pacte Nacional per a la Immigració*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2004). *Encuesta de empleo del tiempo 2002-2004: Tomo II. Resultados por comunidades autónomas*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística (INE).
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2008). *Mercado laboral*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística (INE), p. 26-28.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2008). *Cuentas nacionales*. Instituto Nacional de Estadística (INE), p. 29-31.
- LORENZO, R. de (COORD.); CABRA DE LUNA, M. Á.; COMOS, C.; MARTÍ, J. J.; MUÑOZ, C.; PINTADO, F.; SANJURJO, T. (2003). *Tejido asociativo español y tercer sector*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Arce – Fundación Luis Vives.
- MONTAGUT, T. (2005). *The third sector and the policy process in Spain*. Londres: TSEP Network, Centre for Civil Society.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2005). *Quins seran els temes clau dels propers tres anys?* Barcelona: Observatori del Tercer Sector, Col·lecció Debats, núm. 1.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2007). *L'estat de la qualitat a les ONG socials*. Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2009). *Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*. Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i Observatori del Tercer Sector.
- PÉREZ-DÍAZ, V.; LÓPEZ NOVO, J. (2002). *El Tercer Sector Social en España*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- RODRÍGUEZ CABRERO, G. (COORD.); CARRASCO, C.; CASADO, D.; MARBÁN, V.; MONTSERRAT, J.; PÉREZ, B.; ZURDO, Á. (2003). *Las entidades voluntarias de acción social en España*. Madrid: Fundación FOESSA – Caritas Española.

RUIZ OLABUÉNAGA, J. I. (dir.); ANHEINER, H.; JIMÉNEZ LARA, A.; SALAMON, L. (2000). *El sector no lucrativo en España*. Bilbao: Fundación BBVA.

RUIZ OLABUÉNAGA, J. I. (dir.); CASADO, D.; JIMÉNEZ, A.; MONTSERRAT, J.; RODRÍGUEZ CABRERO, G. (2006). *El sector no lucrativo en España*. Una visión reciente. Bilbao: Fundación BBVA.

TAULA D'ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL DE CATALUNYA (2009). "Nota de premsa: El 2n Congrés del Tercer Sector finalitza amb la lectura d'un manifest amb un decàleg de demandes i compromisos". 2n Congrés del Tercer Sector Social. Barcelona: Taula d'Entitats del Tercer Sector Social.

TUBELLA, I. (2007). *L'audiovisual a Catalunya, un motor en marxa*. Mapa del sector. Barcelona: Barcelona Pla Estratègic.

VIDAL, I. (coord.); *et al.* (2001). *Llibre blanc de l'economia social a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Treball.

Annex VII. Índex de taules

Taula 1. Activitats segons el col·lectiu destinatari (en nombre absolut)	23
Taula 2. Comparativa de grans xifres entre la ciutat de Barcelona i Catalunya	25
Taula 3. Estimació del nombre d'entitats que componen l'univers	25
Taula 4. Àmbit d'actuació de les entitats, segons el col·lectiu destinatari	27
Taula 5. Àmbit geogràfic on actuen el conjunt de les seus a Catalunya, segons la forma jurídica	28
Taula 6. Antiguitat, segons el col·lectiu destinatari	31
Taula 7. Antiguitat, segons la forma jurídica	31
Taula 8. Hores de dedicació del voluntariat en les organitzacions socials, segons el col·lectiu destinatari	34
Taula 9. Presència de persones voluntàries, segons el col·lectiu destinatari	35
Taula 10. Presència de persones contractades, segons el col·lectiu destinatari	35
Taula 11. Percentatge de variació del pressupost mitjà de les organitzacions, segons el col·lectiu destinatari	42
Taula 12. Procedència dels fons privats de l'organització, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	46
Taula 13. Procedència dels fons privats de l'organització, segons el col·lectiu destinatari	46
Taula 14. Despeses, segons la naturalesa i segons el pressupost (en milers d'euros)	47
Taula 15. Despeses, segons la finalitat i segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	47
Taula 16. Nombre mitjà de persones que componen l'òrgan de govern de l'entitat	54
Taula 17. Nombre de persones que componen l'òrgan de govern de l'entitat	54
Taula 18. Freqüència de reunions de l'òrgan de govern	55
Taula 19. Tipus d'informació que s'envia als diferents col·lectius involucrats	56

Annex VIII. Índex de gràfics

Gràfic 1. Fases de la recerca	16
Gràfic 2. El procés d'anàlisi quantitativa	17
Gràfic 3. Composició segons el col·lectiu destinatari	22
Gràfic 4. Tipus d'activitats dutes a terme per les organitzacions	23
Gràfic 5. Realització d'algun tipus d'activitat d'incidència política	24
Gràfic 6. Abast territorial de les entitats	27
Gràfic 7. Àmbit geogràfic on actuen el conjunt de les seues a Catalunya	27
Gràfic 8. Forma jurídica de les entitats	28
Gràfic 9. Presència d'associacions i fundacions, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	29
Gràfic 10. Presència d'associacions i fundacions, segons el col·lectiu destinatari	29
Gràfic 11. Any de constitució de les entitats	30
Gràfic 12. Antiguitat, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	30
Gràfic 13. Organitzacions que tenen persones contractades i organitzacions que compten amb persones voluntàries	33
Gràfic 14. Hores de dedicació del voluntariat en les organitzacions socials	34
Gràfic 15. Presència de dones i homes en el col·lectiu de persones voluntàries i contractades	36
Gràfic 16. Presència de dones i homes en el col·lectiu de persones voluntàries, segons el col·lectiu destinatari	36
Gràfic 17. Presència de dones i homes en el col·lectiu de persones contractades, segons el col·lectiu destinatari	37
Gràfic 18. Edat de les persones voluntàries	37
Gràfic 19. Edat de les persones contractades	37
Gràfic 20. Persones voluntàries, segons el nivell de formació	38
Gràfic 21. Persones contractades, segons el nivell de formació	38
Gràfic 22. Antiguitat de les persones contractades a l'organització	38
Gràfic 23. Grau de temporalitat dels contractes, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	39
Gràfic 24. Hores anuals dedicades a la formació de persones contractades	39
Gràfic 25. Evolució del nombre de persones contractades, voluntàries i col·laboradores els últims tres anys	40
Gràfic 26. Previsió de l'evolució del nombre de persones contractades, voluntàries i col·laboradores els pròxims tres anys	41
Gràfic 27. Evolució del pressupost mitjà de les organitzacions al Tercer Sector Social (en euros)	42
Gràfic 28. Dades globals del percentatge de finançament públic/privat	43
Gràfic 29. Finançament privat, segons el volum pressupostari de l'organització (en milers d'euros)	43
Gràfic 30. Expectatives de l'evolució del finançament públic/privat els propers tres anys	43
Gràfic 31. Fonts de finançament públic de les entitats	44
Gràfic 32. Ingressos públics municipals, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	44
Gràfic 33. Formes de finançament públic	45
Gràfic 34. Mitjana de fonts de finançament privat	45
Gràfic 35. Evolució del nombre de persones donants els darrers tres anys	46
Gràfic 36. Organitzacions que han utilitzat instruments de tresoreria	48
Gràfic 37. Existència d'indicadors de funcionament i activitat	48
Gràfic 38. Existència d'un pla a llarg termini o pla estratègic	49
Gràfic 39. Organització auditada els darrers tres anys, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	49
Gràfic 40. Grau d'implantació de sistemes de gestió de qualitat	50

Gràfic 41. Organitzacions que disposen d'un sistema de gestió de qualitat, segons el col·lectiu destinatari	50
Gràfic 42. Existència d'un sistema de mesura d'impacte	51
Gràfic 43. Organitzacions que disposen d'un sistema de mesura d'impacte de resultats, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	51
Gràfic 44. Organitzacions que disposen d'un sistema de mesura d'impacte de resultats, segons el col·lectiu destinatari	52
Gràfic 45. Freqüència d'ús de diferents mitjans per promocionar les activitats de l'organització	53
Gràfic 46. Àmbit i freqüència d'ús de les TIC a les entitats	53
Gràfic 47. Funcions remunerades fetes per persones de l'òrgan de govern	55
Gràfic 48. Organitzacions auditades, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	56
Gràfic 49. Organitzacions que pertanyen a entitats de segon nivell	57
Gràfic 50. Organitzacions que pertanyen a entitats de segon nivell, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	58
Gràfic 51. Organitzacions que pertanyen a entitats de segon nivell, segons el col·lectiu destinatari	58
Gràfic 52. Pertinença de les entitats a organitzacions de segon nivell (nombre d'entitats a què pertanyen)	59
Gràfic 53. Nombre d'entitats membres de l'organització de segon nivell	59
Gràfic 54. Principals motivacions de les entitats de base per pertànyer a aquest tipus d'entitats	59
Gràfic 55. Existència d'un reglament que defineix els criteris per a la incorporació d'entitats a l'organització de segon nivell	60
Gràfic 56. Criteris seguits per incorporar membres	60
Gràfic 57. Freqüència i tipus de relació amb altres organitzacions de segon nivell	61
Gràfic 58. Organitzacions que han tingut relació amb les administracions públiques	61
Gràfic 59. Organitzacions que han tingut relació amb les administracions públiques, segons el col·lectiu destinatari	62
Gràfic 60. Tipus de relació amb les administracions públiques	62
Gràfic 61. Accés a contractes públics i subvencions, segons el volum pressupostari (en milers d'euros)	63
Gràfic 62. Accés a contractes públics i subvencions, segons el col·lectiu destinatari	63
Gràfic 63. Organitzacions que tenen relació amb el món empresarial, segons la forma jurídica	64
Gràfic 64. Tipus de relacions que es mantenen amb el món empresarial	64

Anuari 2009 del Tercer Sector Social de la ciutat de Barcelona

Context i procés de realització
Principals característiques del Tercer Sector Social
Gestió i funcionament de les organitzacions socials
La societat relacional i el Tercer Sector Social

Febrer 2010

Ajuntament de Barcelona